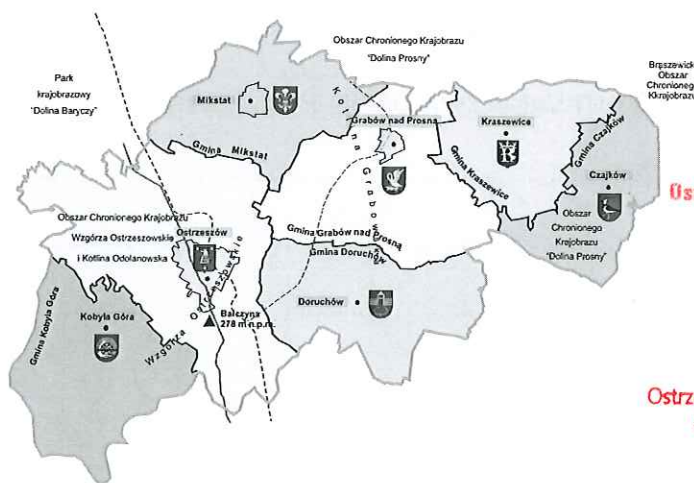

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2014-2020

Stowarzyszenie „Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania”

STRATEGIA ROZWOJU LOKALNEGO KIEROWANEGO PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ NA LATA 2016-2022

Stowarzyszenie
Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania
PREZES

Krystyna Sikora

Stowarzyszenie
Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania
SEKRETARZ ZARZĄDU
Ryszard Biel

Stowarzyszenie
Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania
63-500 Ostrzeszów, ul. Przemysłowa 27
NIP 5140275811 REGON 300346841
KRS 0000257816

dla obszaru gmin: Ostrzeszów, Grabów nad Prosną, Mikstat,
Kobyła Góra, Doruchów, Kraszewice, Czajków

Ostrzeszów, 2015

Spis treści

I. CHARAKTERYSTYKA LGD	3
II. PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR.....	6
III. OPIS OBSZARU ORAZ LUDNOŚCI.....	10
IV. ANALIZA SWOT	20
V. CELE I WSKAŹNIKI	24
VI. SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU	38
VII. PLAN DZIAŁANIA.....	41
VIII. BUDŻET	42
IX. PLAN KOMUNIKACJI.....	43
X. ZINTEGROWANIE	47
XII. MONITORING I EWALUACJA	49
XIII. STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	52
ZAŁĄCZNIKI.....	54
Załącznik nr 1 PROCEDURA AKTUALIZACJI LSR	54
Załącznik nr 2 PROCEDURA DOKONYWANIA EWALUACJI I MONITORINGU.....	54
Załącznik nr 3 PLAN DZIAŁANIA	67
Załącznik nr 4 BUDŻET	73
Załącznik nr 5 PLAN KOMUNIKACJI.....	74

I. CHARAKTERYSTYKA LGD

1. Forma prawna i nazwa stowarzyszenia

Stowarzyszenie „Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania” jest stowarzyszeniem specjalnym, zarejestrowanym w Krajowym Rejestrze Sądowym pod numerem 0000257816 w dniu 26.05.2006 roku.

2. Obszar

Obszar wdrażania Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność, zwanej dalej LSR przez Stowarzyszenie „Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania” zwane dalej OLGD obejmuje 7 gmin: Miasto i Gminę Ostrzeszów, Miasto i Gminę Grabów nad Prosną, Miasto i Gminę Mikstat, Gminę Kobyla Góra, Gminę Doruchów, Gminę Kraszewice, Gminę Czajków. Gminy stanowią wspólną jednostkę administracyjną – powiat ostrzeszowski a ich położenie wykazuje spójność przestrzenną w kontekście geograficznym. Łączna powierzchnia gmin wynosi 773 km². Wskazanie powierzchni poszczególnych gmin oraz szczegółowy wykaz liczby mieszkańców zawiera tabela nr 1.

L.p.	Nazwa gminy	Powierzchnia gminy w km ²	Liczba mieszkańców
1	Miasto i Gmina Ostrzeszów	187	23 873
2	Miasto i Gmina Grabów nad Prosną	124	7 844
3	Miasto i Gmina Mikstat	87	6 135
4	Gmina Kobyla Góra	130	6 172
5	Gmina Doruchów	99	5 270
6	Gmina Kraszewice	75	3 664
7	Gmina Czajków	71	2 496
Łączna powierzchnia obszaru/ łączna liczba mieszkańców		773	55 454

Tabela nr 1 – Powierzchnia obszaru oraz liczba mieszkańców z podziałem na gminy, źródło: www.stat.gov.pl

Obszar wdrażania LSR, według stanu na dzień 31.12.2013 roku, zamieszkują 55 454 osoby. Poszczególne gminy charakteryzują się zróżnicowaniem pod względem liczby mieszkańców. Największą liczbę mieszkańców ma Miasto i Gmina Ostrzeszów zamieszkiwana przez 23 873 osób, natomiast prawie dziesięciokrotnie mniej mieszkańców ma najmniejsza gmina powiatu – Gmina Czajków, którą zamieszkuje 2 496 osób.

Spójność przestrzenną obszaru obrazuje poniższa mapa.

3. Potencjał LGD

3.1. Opis sposobu powstania i doświadczenie LGD

Stowarzyszenie „Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania” zarejestrowano w dniu 26 maja 2006 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym, natomiast powołane zostało z inicjatywy 17 członków założycieli w dniu 30 stycznia 2006 roku. Moment ten stanowił początek budowania partnerstwa trójsektorowego i proces ten trwa po dziś dzień. Inicjatorami powstania były osoby fizyczne skupione wokół lokalnych samorządów. Szybko jednak stowarzyszenie utworzyło partnerstwo trójsektorowe skupiające reprezentantów sektora publicznego, gospodarczego i społecznego mające służyć rozwojowi obszaru oraz społeczeństwa obywatelskiego z uwzględnieniem zróżnicowanego podejścia. Mimo, że celem powstania lokalnej grupy działania był rozwój lokalny, to jednak ważnym bodźcem do utworzenia LGD była możliwość realizacji Pilotażowego Programu LEADER+ - Schemat II. Nowoutworzone stowarzyszenie złożyło więc wnioski i po pozytywnym rozpatrzeniu zrealizowało projekt pn. „Realizacja Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich na terenie Wzgórz Ostrzeszowskich i Kotliny Grabowskiej przez Ostrzeszowską Lokalną Grupę Działania”, na który pozyskano dofinansowanie w kwocie 733 000 zł. Projekt został zrealizowany w 4 etapach w terminie od 3 kwietnia 2007 roku do 14 kwietnia 2008 roku. Projekt polegał na przeprowadzeniu szeregu działań szkoleniowych, promocyjnych, przeprowadzeniu badań obszaru, wydaniu publikacji i wspieraniu lokalnych inicjatyw. W tym okresie powstało pierwsze biuro stowarzyszenia, gdzie zatrudnienie znalazły 2 osoby. Prawdziwym jednak wyzwaniem dla instytucjonalnej działalności stowarzyszenia okazała się realizacja Osi IV Leader w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Zgodnie z założeniami PROW 2007-2013, OLGD stała się instytucją, której zadaniem było wspieranie rozwoju lokalnego poprzez ogłaszanie naborów wniosków, ocenę i wybór operacji do dofinansowania, realizację zadań aktywizacyjnych i projektów współpracy. By podjąć temu szerokiemu zakresowi konieczne było zatrudnienie kompetentnego zespołu tworzącego biuro stowarzyszenia oraz powołanie dodatkowego organu decyzyjnego, którego głównym zadaniem był wybór operacji do dofinansowania. Sporządzona w oparciu o potrzeby obszaru Lokalna Strategia Rozwoju oraz pozyskane na jej realizację dofinansowanie w wysokości 10 603 908 zł pozwoliły istotnie wpłynąć na obszar OLGD. W okresie realizacji projektu od 26 czerwca 2009 roku do 30 czerwca 2015 roku do OLGD złożono 419 wniosków, z czego 247 zostało dofinansowanych. Powstały chodniki, parkingi, place zabaw, wyposażono świetlice wiejskie, centra kultury, utworzono miejsca pracy, zorganizowano wiele imprez, szkoleń i warsztatów.

Celem funkcjonowania lokalnej grupy działania na naszym obszarze nadal pozostaje rozwój lokalny a potencjał zbudowany podczas dotychczasowej działalności zostanie wykorzystany w nowej perspektywie finansowej.

3.2 Reprezentatywność LGD

Partnerstwo w ramach LGD budowane było przez lata. Początkowo członkami SOLGD były tylko osoby fizyczne. Grono członków poszerzało się stopniowo o jednostki samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwa i organizacje społeczne. W ramach realizowanego projektu rozpoczęto także nawiązywanie współpracy z innymi LGD z kraju oraz z partnerami zagranicznymi z Czech i Niemiec. Współpraca partnerska z sąsiednią Lokalną Grupą Działania „Wrota Wielkopolski” trwa od 2008 roku i rozwija się nadal na wielu płaszczyznach.

Obecna struktura partnerstwa w naszej LGD zapewnia reprezentację wszystkich sektorów. Aktualnie LGD liczy 82 członków reprezentujących 3 sektory w sposób reprezentatywny dla lokalnej społeczności. Sektor publiczny reprezentowany jest przez 8 członków i są to wszystkie gminy członkowskie oraz powiat. Sektor gospodarczy stanowi 12 podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. Pozostałą grupę, czyli 62 członków stanowią reprezentanci sektora społecznego, w tym organizacje pozarządowe i mieszkańcy. Sektor społeczny stanowi grupę szczególnie istotną z punktu widzenia realizacji LSR, ponieważ zawiera się w nim zarówno grupa organizacji pozarządowych, których aktywizację zakłada LSR jak i grupa defaworyzowana, czyli kobiety.

Grupa defaworyzowana została zdefiniowana na podstawie przeprowadzonych metod partycypacji. Z badania ankietowego przeprowadzonego na 104 respondentach w skali ocen 1-5 najwyższą notę 3,71 jako grupa defaworyzowana uzyskały kobiety. Również podczas konsultacji społecznych kobiety wskazywano jako

grupę defaworyzowaną w kontekście dostępu do rynku pracy. LGD zamierza w perspektywie finansowej 2014-2020 stosować wiele narzędzi pozwalających na kierowanie projektów w szczególności do tej grupy. Jednym z nich jest stosowanie kryterium wyboru projektów w zakresie obejmującym zarówno podejmowanie jak i rozwój działalności gospodarczej preferującego operację zakładającą utworzenie miejsca pracy dla kobiet. LGD zakłada również w planie komunikacji stosowanie narzędzi docierających w szczególności do grupy defaworyzowanej. W ramach przeprowadzonych metod partycypacji uwzględniono także grupę fokusową skierowaną do kobiet.

3.3 Poziom decyzyjny – Rada

Organem podejmującym decyzje w LGD w zakresie wyboru operacji będzie Rada Stowarzyszenia „Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania” zwana dalej Radą. Skład Rady zapewnia, że ani władza publiczna, ani żadna pojedyncza grupa interesu nie posiada więcej niż 49% praw głosu w podejmowaniu decyzji. Skład Rady został wybrany zgodnie ze statutem przez Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia w dniu 18.12.2015 roku na 6 - letnią kadencję. Imienny wykaz członków Rady zawiera tabela nr 2.

Lp.	Imię	Nazwisko	Reprezentowana instytucja / gmina	Reprezentowany sektor
1	Lech	Janicki	Powiat Ostrzeszowski	publiczny
2	Kamila	Maj	Miasto i Gmina Ostrzeszów	Publiczny
3	Paweł	Galbierczyk	Gmina Czajków	Publiczny
4	Anna	Mądra	Miasto i Gmina Grabów nad Prosną	publiczny
5	Jacek	Nowicki	Firma „Nowicki Naturalnie”	gospodarczy
6	Agnieszka	Krzemińska –Nowak	Sklep rolno-spożywczy	gospodarczy
7	Piotr	Szymoniak	Firma Handlowo-Usługowa Szymoniak Piotr	gospodarczy
8	Renata	Kosmala	Stowarzyszenie Ostrzeszowskie Centrum Przedsiębiorczości	gospodarczy
9	Grażyna	Goncerzewicz	Stowarzyszenie Amazonki Ostrzeszowskie	społeczny
10	Arletta	Janicka - Suleyman	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Bobrowniki	społeczny
11	Robert	Rokicki	Ochotnicza Straż Pożarna Mikstat	społeczny
12	Ilona	Brej	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Mąkoszyce i Okolic „Z inicjatywą”	społeczny
13	Paweł	Pawlik	Ochotnicza Straż Pożarna Doruchów	społeczny
14	Maria	Sobieraj	Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Gminy Kraszewice	społeczny
15	Izabela	Nowak	Stowarzyszenie Razem dla Czajkowa	społeczny

Tabela nr 2 – Wykaz imienny członków Rady

W celu zapewnienia reprezentatywności organu decyzyjnego skład Rady został wybrany tak aby spełnić następujące warunki: sektor publiczny stanowi nie więcej niż 30 % ogółu, w skład Rady wchodzi: co najmniej 1 przedsiębiorca, co najmniej 1 kobieta i co najmniej 1 osoba do 35 roku życia a liczba członków Rady nie przekracza 15 osób. Dodatkowym ograniczeniem jakie zastosowano w celu zapewnienia wyboru operacji bez dominacji jakiegokolwiek grupy interesu jest wybór do Rady osób z sektora społecznego i gospodarczego nie stanowiących grupy interesu publicznego czyli np. nie będących pracownikami jednostek sektora finansów publicznych i podmiotów im podległych. Zakłada się również niedopuszczanie do sytuacji upoważniania osób trzecich do udziału w podejmowaniu decyzji co oznacza, że w przypadku osób fizycznych funkcje te będą pełnione osobiście natomiast w przypadku osób prawnych przez reprezentantów wynikających ze statutu lub osoby posiadające stosowne upoważnienie. Celem unikania konfliktu interesów dodatkowo zakłada się prowadzenie rejestru interesów członków organu decyzyjnego. Dodatkowo planuje się działania dyscyplinujące wobec członków Rady, którzy systematycznie nie biorą udziału w posiedzeniach lub podczas oceny nie stosują zatwierdzonych kryteriów. By zapobiegać takim sytuacjom planuje się systematyczne szkolenia członków Rady, zakończone testem sprawdzającym posiadaną wiedzę. Zakłada się również ustanowienie osoby, której zadaniem będzie czuwanie nad prawidłowym przebiegiem procesu oceny i wyboru, poprawności dokumentacji i zgodności formalnej.

3.4. Zasady funkcjonowania LGD

Zasady funkcjonowania LGD określa Statut oraz zgodne z nim regulaminy szczegółowo odnoszące się do zasad funkcjonowania danego organu. Wykaz podstawowych dokumentów regulujących zasady działania LGD zawiera tabela nr 3.

Lp.	Rodzaj dokumentu	Regulowane kwestie
1.	Statut OLGD	- działalność Stowarzyszenia zgodnie z Ustawą z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. 2015 poz. 1393 z późn. zm.) - cele i podstawy działania stowarzyszenia, prawa i obowiązki członków - struktura organizacyjna wraz z opisem kompetencji Walnego Zebrania Członków, Zarządu, Komisji Rewizyjnej, Rady - składniki majątku stowarzyszenia - zmiany statutu, sposoby rozwiązania i likwidacji stowarzyszenia
2.	Regulamin organu decyzyjnego OLGD	- określa organizację i tryb pracy Rady - obowiązki, uprawnienia członków Rady - zasady zwoływania i prowadzenia posiedzeń - wyłączenia z oceny wniosków
3.	Regulamin biura OLGD	- procedura naboru pracowników - prawa i obowiązki oraz uprawnienia pracodawcy i pracownika - zasady funkcjonowania biura - sposób potwierdzania obecności oraz usprawiedliwiania nieobecności w pracy - procedura pomiaru jakości i oceny efektywności świadczonego (udzielonego) doradztwa - zasady wynagradzania
4.	Regulamin pracy Zarządu OLGD	- zadania Zarządu - organizacja pracy Zarządu - zakresy obowiązków i odpowiedzialności poszczególnych członków Zarządu

Tabela nr 3 – Podstawowe dokumenty regulujące działanie LGD

3.4 Potencjał ludzki LGD a regulaminy organu decyzyjnego/zarządu/biura

Osoby zaangażowane w pracę na rzecz LGD posiadają odpowiednie kompetencje i zasoby do tworzenia i zarządzania procesami rozwoju na poziomie lokalnym. Zarówno członkowie Zarządu jak i wszyscy pracownicy biura posiadają doświadczenie zdobyte we wdrażaniu Osi 4 Leader Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

Regulamin Biura Stowarzyszenia „Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania” określa szczegółowo podział zadań pracowników biura. Wymagania są adekwatne do obowiązków. Na stanowiskach pracy związanych z udzielaniem doradztwa określono sposób pomiaru jego jakości, a metoda oceny efektywności świadczonego doradztwa została opisana w sposób szczegółowy.

Wszyscy pracownicy zatrudnieni w biurze LGD posiadają doświadczenie i niezbędną wiedzę do wdrażania i aktualizacji dokumentów strategicznych o zasięgu regionalnym. Celem doskonalenia umiejętności zespołu wdrażającego LSR przewidziano plan szkoleń dla pracowników biura i członków organu decyzyjnego.

II. PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR

Niniejsza strategia jest dokumentem wypracowanym przy aktywnym udziale lokalnej społeczności. W celu zapewnienia jej oddolnego charakteru zastosowano różnorodne metody partycypacji, w ramach których zaangażowano przedstawicieli wszystkich grup społecznych istotnych z punktu widzenia realizacji strategii.

Opis metod angażowania społeczności lokalnej w przygotowanie LSR

W poszczególnych etapach prac nad LSR wykorzystano różnorodne metody partycypacji, angażując tym samym możliwie szerokie spektrum uczestników.

I etap **Diagnoza i analiza SWOT**

1/ Konsultacje społeczne - przeprowadzono 7 spotkań konsultacyjnych, po 1 w każdej gminie. Podczas konsultacji przeprowadzono przede wszystkim analizy SWOT dla obszaru danej gminy.

Wnioski: silne strony- duża przedsiębiorczość mieszkańców, silne stowarzyszenia, bogactwo przyrodnicze, baza sportowa, dobry dostęp do głównej infrastruktury drogowej części obszaru, słabe strony- brak ofert pracy dla kobiet, peryferyjne położenia części obszaru względem głównej sieci dróg, słabe gleby w przeważającej części obszaru; szanse- aktywność w pozyskiwaniu środków z UE, świadomość wagi zdrowia i zdrowego stylu życia, umiejętne wykorzystanie nowoczesnych technologii komunikacyjnych, dostęp do szerokopasmowego Internetu, wykorzystanie infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej; zagrożenia- niski przyrost demograficzny, odpływ ludzi młodych za granicę, starzejące się społeczeństwo, nadmierne zaangażowanie w mediach społecznościowych, co prowadzi do alienacji w życiu lokalnej społeczności.

(Terminy i miejsca spotkań: Ostrzeszów - 7.09.2015, Grabów nad Prosną - 8.09.2015, Mikstat - 9.09.2015, Kobyła Góra - 10.09.2015, Doruchów - 14.09.2015, Kraszewice - 15.09.2015, Czajków - 16.09.2015)

2/ Badanie ankietowe – w ramach przeprowadzonego badania służącego zdiagnozowaniu obszaru zebrano 301 ankiet ze wszystkich gmin obszaru.

Wnioski: zebrana ilość ankiet wskazuje na potencjał projektowy obszaru, łączna wartość ujętych w ankietach propozycji działań 6-krotnie przewyższa możliwości budżetu LSR, zaobserwowano największe zainteresowanie projektami z zakresu dotyczącego ogólnodostępnej, niekomercyjnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej, dziedzictwa lokalnego.

3/ Fokus ze specjalistami ds. funduszy UE z gmin obszaru LGD - głównym celem spotkania była analiza krytyczna wniosków wynikających z konsultacji społecznych w odniesieniu do potrzeb, analizy SWOT oraz celów.

Wnioski: analiza zapotrzebowania wskazuje na największą potrzebę wsparcia w obszarze infrastruktury społecznej (Termin i miejsce realizacji: 7.10.2015 roku Ostrzeszów)

4/ Grupa robocza 4 LGD – spotkanie służyło wymianie doświadczeń 4 LGD i wypracowaniu skutecznych metod z zakresu tworzenia diagnozy obszaru i analizy SWOT.

Wnioski : diagnoza i analiza SWOT muszą być spójne, należy wskazać grupy docelowe i obszary interwencji (Termin i miejsce realizacji: 26.08.2015 - Krotoszyn)

5/ Punkt konsultacyjny w biurze LGD – w siedzibie OLGD punkt konsultacyjny służył umożliwieniu grupom zainteresowanym tworzeniem LSR zapoznanie się z aktualnym etapem prac nad LSR, zasięgnięcie informacji i przekazanie swojej opinii. W efekcie powstała diagnoza obszaru LGD, przeprowadzono analizy SWOT na poziomie gmin, które dały podstawę zdefiniowania słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń dla całego obszaru LGD .

II etap-**Określenie celów i wskaźników w odniesieniu do opracowania LSR oraz opracowanie planu działania**

1/ Badanie ankietowe - posłużyło określeniu grupy defaworyzowanej pod kątem tworzenia celów i wskaźników.

Wnioski: W badaniu ankietowym na 104 badanych w skali ocen 1-5 najwyższą 3,71 uzyskały kobiety jako grupa defaworyzowana.

2/ Wywiad indywidualny z Kierownikiem Centrum Aktywizacji Zawodowej w Powiatowym w Urzędzie Pracy w Ostrzeszowie – obejmował dyskusję dot. celów strategii obejmujących zakresem tworzenie miejsc pracy przez osoby podejmujące jak i prowadzące działalność gospodarczą. Ważnym elementem spotkania była kwestia kobiet jako grupy defaworyzowanej w dostępie do rynku pracy.

Wnioski: Kobiety to bezwzględnie grupa defaworyzowaną w dostępie do rynku pracy. Przeważają w strukturze bezrobotnych, wśród bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 m-cy na 611 osób aż 475 to kobiety (stan na 30.06.2015). Wpływ na to mają: rola kobiety w rodzinie i niemożność podejmowania pracy w niedogodnych godzinach lub pracy zmianowej, mniejsza ilość ofert pracy dla kobiet, mniejsza chęć podejmowania działalności gospodarczej – w I połowie 2015 roku o dotację w PUP w Ostrzeszowie starało się ogółem 55 osób, w tym 21 kobiet, dotację otrzymało 46 osób, w tym 19 kobiet. (Termin i miejsce realizacji: 12.10.2015 r. PUP w Ostrzeszowie)

3/ Grupa robocza 4 LGD - spotkanie służyło wymianie doświadczeń 4 LGD i wypracowaniu wspólnych zasad w zakresie tworzenia celów i wskaźników w LSR.

Wnioski: cele i wskaźniki muszą być powiązane z diagnozą problemów grup docelowych i obszarów interwencji

(Termin i miejsce realizacji: 15.10.2015 roku Baranów)

4/ Fokus w Wydziale Promocji i Rozwoju Gminy –na spotkaniu omówiono i dyskutowano na temat celów i wskaźników planowanych w LSR z punktu widzenia urzędników mających do czynienia z osobami podejmującymi i prowadzącymi działalność gospodarczą . Omówiono strukturę rejestrowanych działalności gospodarczych z uwzględnieniem branży. W dyskusji poruszono kwestię dominacji mężczyzn jako przedsiębiorców, co pozwoliło utwierdzić się w przekonaniu, że kobiety to grupa defaworyzowana. (Termin i miejsce realizacji: 12.10.2015 roku, Urząd Miasta i Gminy Ostrzeszów - Wydział Promocji i Rozwoju Gminy)

5/ Punkt konsultacyjny w biurze LGD – (opis- I etap punkt 5)

Efekt prac w II etapie- określono cele i wskaźniki w odniesieniu do opracowania LSR. Opracowano plan działania.

III etap Opracowanie zasad wyboru operacji i ustalania kryteriów wyboru

1/ Spotkanie konsultacyjne z wójtami i burmistrzami –służyło wymianie poglądów na temat zasad wyboru operacji i ustalania zasad tworzenia i zmiany kryteriów wyboru.

Wnioski: przy budowie kryteriów należy uwzględnić specyfikę projektów realizowanych przez jsfp. Przemawia adresowanie ich do szerokiego grona odbiorców. (Termin i miejsce realizacji: 28.10.2015 roku - Siedziba OLGD)

2/ Grupa robocza 4 LGD - wymiana doświadczeń 4 LGD i wypracowanie wspólnych zasad wyboru operacji i ustalania kryteriów wyboru.

Wnioski: zadbanie o przejrzystość procedury wyboru, kryteria wyboru operacji muszą uwzględniać specyfikę obszaru i zawierać preferencje dla grupy defaworyzowanej. (Termin i miejsce: 29.10.2015 roku – Ostrzeszów siedziba OLGD)

3/ Fokus w Inkubatorze Przedsiębiorczości- obejmował tematykę zasad wyboru operacji dla przedsiębiorców – dobre praktyki Inicjatywy Jeremie .

Wnioski: Opinia przedsiębiorcy obecnego na spotkaniu na temat preferowania podejmowania czy rozwoju firm wskazuje na stwierdzenie, że ugruntowana pozycja firmy daje większe prawdopodobieństwo „udźwignięcia ciężaru” realizacji projektu. W kwestii kryteriów wyboru projektów w Jeremie stosowana jest zasada kolejności składania wniosków a o ewentualnym odrzuceniu decyduje kompletność wniosku i załączników.

(Termin i miejsce realizacji: 24.10.2015 roku, Ostrzeszów, siedziba Inkubatora Przedsiębiorczości)

4/ Wywiad indywidualny z przedstawicielem sektora ngo - celem było uzyskanie opinii przedstawiciela ngo na temat kryteriów wyboru operacji preferujących organizacje pozarządowe jako wnioskodawców.

Wnioski: preferowanie sektora ngo w kryteriach wyboru operacji pozwala na rozwój inicjatywy oddolnej, projekty realizowane przez ngo gwarantują dopasowanie do potrzeb miejscowości oraz aktywizują i integrują miejscową społeczność. (Termin i miejsce realizacji: 4.11.2015 roku, Ostrzeszów –Siedziba OLGD).

5/ Punkt konsultacyjny w biurze LGD – (opis- I etap punkt 5)

W efekcie prac nad III etapem przygotowano zasady wyboru operacji a także ustalono kryteria wyboru operacji z uwzględnieniem wniosków ze spotkań z przedstawicielami wszystkich sektorów .

IV etap Opracowanie zasad monitorowania i ewaluacji

1/ Grupa robocza 4 LGD - wymiana doświadczeń 4 LGD i wypracowaniu zasad monitorowania i ewaluacji

Wnioski: opracowano zasady monitorowania i ewaluacji . (Termin i miejsce realizacji: 17.11.2015 roku, Łubowo)

2/ Kawiarnia obywatelska z przedstawicielami urzędów gmin – spotkanie zorganizowane w nieformalnej przestrzeni służyło dyskusji na temat zasad monitorowania i ewaluacji na bazie doświadczeń strategii poszczególnych gmin.

Wnioski: bieżące monitorowanie realizacji LSR jest niezbędne do usuwania pojawiających się przeszkód w prawidłowej realizacji założeń oraz pełnej realizacji budżetu.(Termin i miejsce: 25.11.2015 Kawiarnia Baszta w Ostrzeszowie)

3/ Wywiad indywidualny z w-ce Burmistrzem Ostrzeszowa –opinia osoby posiadającej doświadczenie w przygotowywaniu i stosowaniu dokumentów strategicznych na temat zaplanowanych w LSR zasad monitorowania i ewaluacji

Wnioski: monitoring strategicznych dokumentów gminy prowadzi Komisja, w przypadku niemożności zrealizowania zadania w okresie objętym strategią, jest ono przenoszone do strategii obejmującej okres kolejny.

(Termin i miejsce realizacji: 26.11.2015 roku, Urząd Miasta i Gminy Ostrzeszów)

4/ Fokus z przedstawicielkami grupy defaworyzowanej – spotkanie dotyczyło zasad ujęcia grupy defaworyzowanej w planie monitorowania i ewaluacji.

Wnioski: ujęcie grupy defaworyzowanej w planie monitoringu i ewaluacji jest niezbędne celem zapewnienia faktycznego dotarcia pomocy do przedstawicielek tej grupy. (Termin i miejsce: 27.11.2015 roku - Siedziba OLGD)

5/Punkt konsultacyjny w biurze LGD – (opis- I etap punkt 5)

Efektom prac nad IV etapem jest opracowanie zasad monitorowania i ewaluacji LSR z uwzględnieniem wniosków z poszczególnych metod partycypacji.

V etap Przygotowanie planu komunikacyjnego w odniesieniu do realizacji LSR

1/ Badanie ankietowe plan komunikacji - posłużyło określeniu zadań z zakresu planu komunikacji. Zebrano 107 ankiet ze wszystkich gmin obszaru.

Wnioski: strona internetowa LGD stanowi najbardziej skuteczne źródło informacji uzyskując ocenę 4,06 w skali 6 – punktowej. Na drugim miejscu pod względem skuteczności wskazano informacje słowne od lokalnych liderów, członków LGD i znajomych z wynikiem 3,82 na trzecim miejscu z wynikiem 3,58 wskazano plakaty informacyjne.

2/ Wywiad indywidualny z nauczycielem Wiedzy o społeczeństwie - zdobycie informacji odnośnie planu komunikacyjnego w odniesieniu do realizacji LSR z punktu widzenia nauczyciela pracującego z młodzieżą na zajęciach obejmujących zakresem tematykę Unii Europejskiej.

Wnioski: młodzież niechętnie korzysta z ulotek, plakatów, najlepszą metodą jest komunikacja za pomocą Internetu, a w największym stopniu za pomocą mediów społecznościowych, młodzież interesuje się Unią Europejską w kontekście możliwości pozyskania środków.

(Termin i miejsce realizacji: 30.11.2015 r., I Liceum Ogólnokształcące im. M. Skłodowskiej Curie w Ostrzeszowie)

3/ Grupa robocza Zarząd i pracownicy OLGD –prace nad planem komunikacji, jego elementami, grupami docelowymi w tym sposobami dotarcia do grupy defaworyzowanej, budżetem i wskaźnikami. Efekty prac grupy roboczej zostały przeniesione do Planu komunikacyjnego stanowiącego załącznik nr 5 do LSR.

(Termin i miejsce realizacji: 27.11.2015 roku, Ostrzeszów – sala nr 27 - Siedziba OLGD)

4/ Spotkanie konsultacyjne z młodzieżą– dyskusja dotyczyła problemów komunikacyjnych na linii LGD – młodzież.

Wnioski:- młodzież jako najlepsze źródło komunikacji z instytucjami typu LGD uznaje portal społecznościowy Facebook, rzadziej zagląda nas stronę OLGD czy strony internetowe gmin; młodzież odczuwa przesyt wszechobecnych ulotek, więc nie popiera tego sposobu komunikacji; wiedzę o LGD czerpie z portalu społecznościowego lub od członków rodziny, znajomych, którzy realizowali projekty .(Termin i miejsce realizacji: 30.11.2015 r., I Liceum Ogólnokształcące im. M. Skłodowskiej Curie w Ostrzeszowie).

5/ Punkt konsultacyjny w biurze LGD – (opis- I etap punkt 5)

Plan komunikacji stanowiący załącznik do niniejszej strategii został opracowany na podstawie wniosków płynących z zastosowania wskazanych metod.

Wnioski z poszczególnych metod zastosowano przy opracowaniu poszczególnych rozdziałów strategii. Zastosowane metody partycypacji stanowiły nieodzowne źródło wiedzy przekazywanej bezpośrednio od przedstawicieli poszczególnych grup i pozwoliły na „dopasowanie” LSR do potencjału i potrzeb obszaru. LGD planuje stosowanie metod partycypacji również na etapie wdrażania LSR, w szczególności podczas:

- monitorowania i oceniania poziomu realizacji założeń strategii,
- aktualizacji dokumentu,
- opracowywania i zmiany lokalnych kryteriów wyboru.

Partycypacja poszczególnych grup interesariuszy na etapie wdrażania pozwoli na aktualizowanie dokumentu w kierunku faktycznych potrzeb a ewentualne zmiany w kryteriach pozwolą na realizację ambitnych założeń zawartych w niniejszym dokumencie.

Do opracowania niniejszej strategii wykorzystano w sposób szczegółowy dane z konsultacji społecznych przeprowadzonych w każdej gminie obszaru LGD. Na każdym z 5 kluczowych etapów prac nad opracowaniem LSR zastosowano po 5 metod partycypacji angażując interesariuszy publicznych, gospodarczych i społecznych. W poszczególnych rozdziałach LSR uwzględniono wyniki badań własnych i ewaluacji. Strategia nie została przygotowana przez podmiot zewnętrzny.

III. OPIS OBSZARU ORAZ LUDNOŚCI

Diagnoza obszaru i ludności odnosi się przede wszystkim do kluczowych i najważniejszych cech obszaru OLGD, pod uwagę wzięto jednak tylko te aspekty życia, które podlegają wpływowi wynikającemu z wdrażania lokalnej strategii rozwoju. Wskazano najbardziej istotne problemy, potrzeby zasoby oraz potencjał rozwojowy, który można wykorzystać w najbliższym okresie. Oprócz danych statystycznych, przedstawiono także wyniki konsultacji społecznych w zakresie diagnozy obszaru, zebrane podczas badań ankietowych oraz spotkań konsultacyjnych. Podstawą opracowania diagnozy były następujące źródła: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego; dane Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrzeszowie oraz Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Poznaniu; Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej; Dane dostępne w urzędach poszczególnych gmin należących do obszaru OLGD. Obszar OLGD jest tożsamy z obszarem powiatu ostrzeszowskiego, ułatwiło to pozyskanie wielu danych statystycznych przygotowywanych dla poziomu NTS 4.

Grupy szczególnie istotne z punktu widzenia realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju .

Na podstawie przeprowadzonej w dalszej części niniejszego rozdziału analizy obszaru i ludności należy wskazać następujące grupy docelowe szczególnie istotne z punktu widzenia realizacji LSR :

1/ Grupa defaworyzowana – kobiety – przedstawione fakty wyraźnie potwierdzają, że kobiety są grupą defaworyzowaną ze względu na dostęp do rynku pracy. Stanowią większą część bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy, mimo posiadanych kwalifikacji oraz wykształcenia. Zdecydowanie rzadziej niż mężczyźni podejmują i prowadzą działalność gospodarczą. Także częściej niż mężczyźni korzystają z pomocy społecznej. Podczas konsultacji społecznych uczestnicy badania ankietowego także wskazali kobiety jako grupę najbardziej defaworyzowaną, zatem dane statystyczne są tutaj zbieżne z odczuciem społecznym. Dlatego należy podjąć działania, których celem będzie zapewnienie wsparcia bezpośrednio dla kobiet lub pośrednio dla podmiotów, które zatrudnią kobiety i wspierają kobiety.

2/ Organizacje pozarządowe – w tym szczególnie Ochotnicze Straże Pożarne stanowią ważny element rozwoju lokalnego, ponieważ działają w różnych sferach życia, angażując i aktywizując mieszkańców. Przyczyniają się do kultywowania tradycji, propagowania kultury, edukowania oraz promowania obszaru. Ponadto podmioty te są najbliższe mieszkańcom, dlatego realizowane przez nie projekty i zadania najlepiej spełniają oczekiwania społeczne. Z poprzednich doświadczeń związanych z wdrażaniem lokalnej strategii rozwoju wynika kluczowa rola tej grupy jako beneficjenta wielu innowacyjnych i nowatorskich pomysłów wykraczających poza typowe rozwiązania.

3/ Jednostki samorządu terytorialnego – jednym z kluczowych celów działania tych podmiotów jest zaspakajanie potrzeb mieszkańców oraz podnoszenie poziomu życia. Posiadane zaplecze administracyjne oraz finansowe gwarantuje skuteczne realizowanie projektów ważnych dla większych grup odbiorców, a tym samym angażujących duże środki finansowe. Jednostka samorządu jest ponadto właścicielem dużej części infrastruktury społecznej, sportowej i rekreacyjnej, dlatego na mocy prawa własności może realizować niezbędne projekty.

4/ Przedsiębiorcy, którzy prowadzą działalność na obszarze LSR – zrównoważony rozwój oraz jakość życia zależą od sytuacji gospodarczej, na którą wpływ mają przedsiębiorcy. To oni tworzą miejsca pracy dla lokalnej społeczności. Jak wskazuje dalsza część niniejszego rozdziału przedsiębiorczość na obszarze OLGD jest wysoko rozwinięta, funkcjonuje wiele przedsiębiorstw zatrudniających do 10 osób, które oczekują dalszego wsparcia na rozwój. Należy jednak powiązać możliwość pozyskania dotacji z koniecznością tworzenia nowych miejsc pracy.

5/ Osoby, które zamierzają rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej – osoby podejmujące działalność gospodarczą tworzą miejsca pracy dla siebie, czasami także zatrudniają dodatkowe osoby – rozwiązują zatem problem bezrobocia oraz przyczyniają się do wzrostu gospodarczego. Nowi przedsiębiorcy są bardzo kreatywni, otwarci na nowe pomysły, nowe rozwiązania, nie boją się podejmowania wyzwań. Wsparcie na początkowym etapie prowadzenia działalności jest bardzo istotne, pozwala dokonać niezbędnych zakupów inwestycyjnych, bez których nie można byłoby rozpocząć prowadzenia działalności.

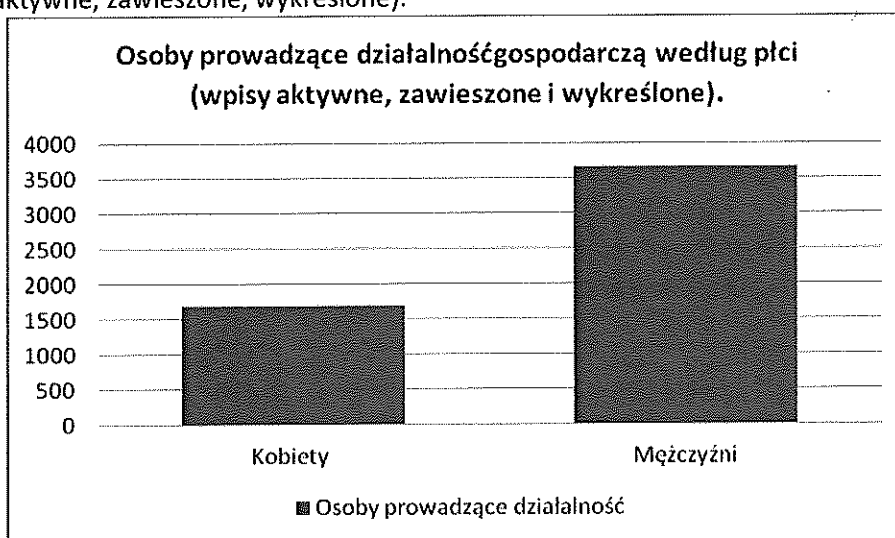
Przedsiębiorczość - specyficzna dla obszaru OLGD jest przedsiębiorcza postawa jej mieszkańców. Według danych z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, na dzień 11.12.2015 roku, w systemie widnieją 3504

aktywne wpisy osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, w tym 115 osób wykonuje ją jedynie w formie spółki cywilnej. 523 osoby zawiesiły wykonywanie działalności gospodarczej. Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą jest więc wysoka w stosunku do liczby mieszkańców obszaru. **Wskaźnik: osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym dla obszaru OLGD w roku 2014 wynosił 12,4**, (wartość dla kraju to 12,2). W strukturze gospodarczej dominują podmioty należące do kategorii mikroprzedsiębiorstw – ilustruje to **wartość wskaźnika podmioty według klas wielkości na 10 tysięcy mieszkańców w wieku produkcyjnym**, który w roku 2014 osiągnął następujące wartości:

Jednostka terytorialna	0 – 9 osób	10 – 49 osób	50 – 249 osób	250 i więcej osób
Wielkopolska	1 756,6	72,2	14,1	2,0
Obszar OLGD	1 456,9	52,7	11,2	1,4

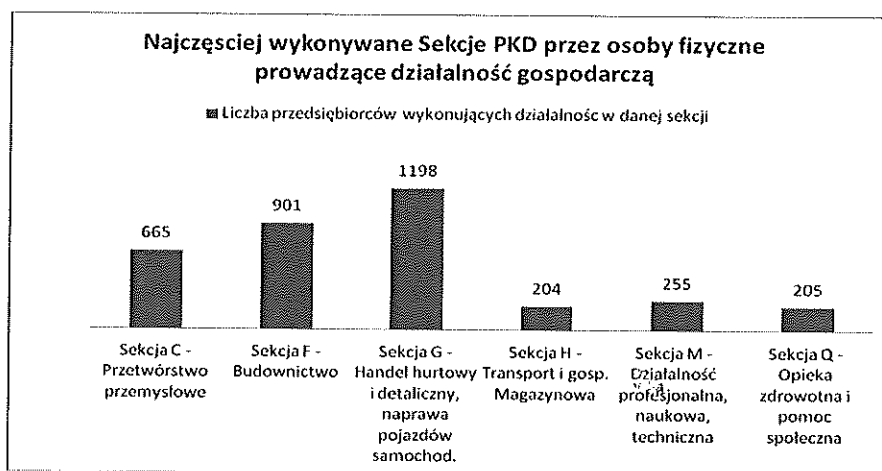
Tabela nr 4 - Podmioty wg klas wielkości na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym dla obszaru OLGD w 2014

Warto zwrócić uwagę na ważny wskaźnik dotyczący płci osób prowadzących działalność gospodarczą. W tym wypadku dostępne dane pozwalają dokonać podziału na płeć wszystkich, którzy prowadzą lub prowadzili działalność (wpisy aktywne, zawieszony, wykreślony).

Wykres 1. - Osoby prowadzące działalność gospodarczą na obszarze OLGD według płci.

Wykres 1. wskazuje, że to mężczyźni zdecydowanie częściej prowadzą działalność gospodarczą. Powyższe informację wyraźnie wskazują, że kobiety są grupą defaworyzowaną z punktu widzenia prowadzenia działalności gospodarczej. Rodzaj wykonywanej działalności gospodarczej jest zróżnicowany na obszarze OLGD, chociaż można wskazać pewne trendy lokalne. Poniższy wykres pokazuje najbardziej popularne sekcje PKD wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (ważny jednak przy interpretacji tego wskaźnika jest fakt, że jeden przedsiębiorca w swoim wpisie może zadeklarować wykonywanie różnych rodzajów działalności należących do różnych sekcji, wpisując wybrane przez siebie kody PKD). Źródłem przygotowania wykresu były wartości wskaźnika: **Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą wg sekcji PKD 2007** obliczone dla roku 2014.

Wykres 2 - Najbardziej popularne branże działalności gospodarczej.

W gminach Kraszewice i Czajków bardzo wielu przedsiębiorców zajmuje się wykonywaniem działalności gospodarczej związanej z produkcją opakowań drewnianych – kod PKD 2007 – 16.24.Z – Produkcja opakowań drewnianych. W gminie Czajków aż 87 przedsiębiorców w swoim wpisie posiada ten kod (na 131 aktywnych przedsiębiorców), w gminie Kraszewice 101 przedsiębiorców wykonuje taką działalność (na 205 aktywnych przedsiębiorców). W tych gminach działalność gospodarcza jest najmniej zdywersyfikowana. W pozostałych gminach najczęściej występujące kody PKD są związane z budownictwem i handlem. Kluczowe dla lokalnej gospodarki są zatem branże związane z usługami budowlanymi – sekcja F, handlem detalicznym i hurtowym – sekcja G, transportem – sekcja , drobną produkcją przemysłową – sekcja C, ponadto sekcja M i Q.

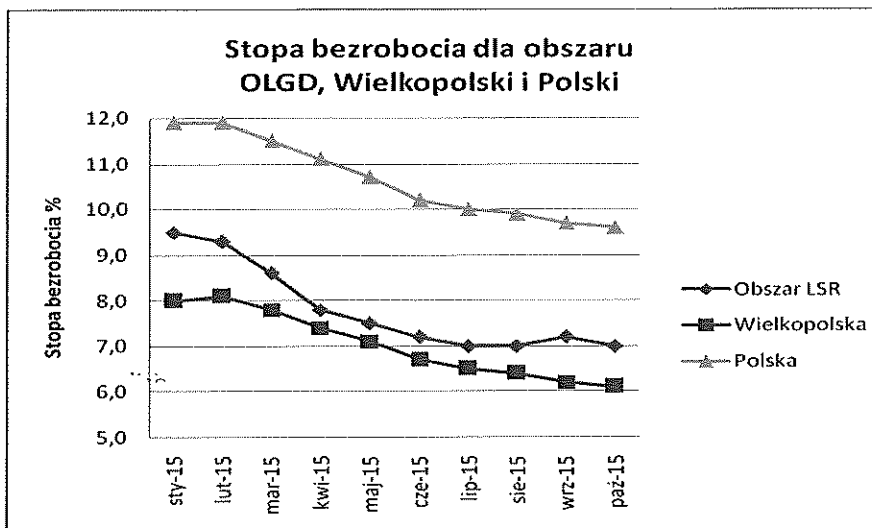
Na terenie obszaru OLGD działa Stowarzyszenie Ostrzeszowskie Centrum Przedsiębiorczości w strukturach, którego działa Inkubator Przedsiębiorczości, Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości i Centrum Informacji. Stowarzyszenie to realizuje Inicjatywę JEREMIE województwa wielkopolskiego, znacząco przyczyniając się do rozwoju istniejących firm oraz powstawaniu nowych poprzez udzielanie zwrotnej pomocy finansowej w formie pożyczek.

Na obszarze OLGD, w Ostrzeszowie znajduje się Podstrefa Ostrzeszów Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Podstrefa Ostrzeszów, będąca jedną z 44 podstref należących do Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej powstała w 2007 roku i obejmuje swoją powierzchnią ponad 18 ha (powierzchnia dwóch kompleksów). Jest ona wyodrębnionym obszarem Rzeczypospolitej Polskiej, gdzie przedsiębiorcy mogą korzystać z pomocy publicznej w formie zwolnienia z podatku dochodowego od osób prawnych lub osób fizycznych. Drugi kompleks o łącznej powierzchni ponad 10,5 ha jest nadal niezagospodarowany przez przedsiębiorców.

Lokalne firmy chętnie absorbują środki zewnętrzne na dalszy rozwój, w ubiegłych latach wielu przedsiębiorców pozyskało fundusze z ARiMR w ramach PROW 2007 – 2013, Urzędu Marszałkowskiego w ramach WRPO 2017 – 2013. OLGD udzieliła wsparcia finansowego na dalszy rozwój mikroprzedsiębiorcom oraz rolnikom różnicującym działalność w kierunku nierolniczym. W każdym naborze liczba chętnych przekraczała limity dostępnych środków. Istnieje zatem duże zapotrzebowanie na wsparcie finansowe rozwoju firm, ponieważ oddziałuje to bardzo pozytywnie na podniesienie konkurencyjności lokalnej gospodarki. Potwierdził to udział przedsiębiorców w konsultacjach społecznych.

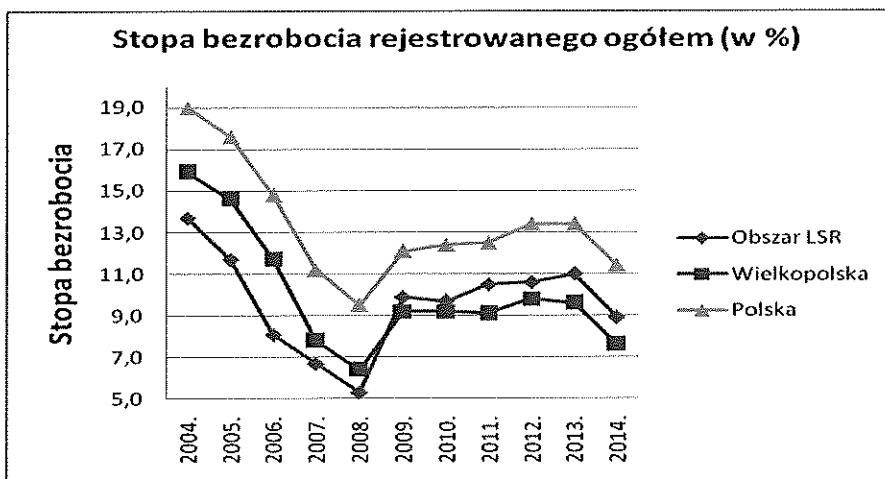
Rynek pracy, zagadnienia bezrobocia

W wrześniu bieżącego roku w Powiatowym Urzędzie Pracy zarejestrowanych było 1679 osób. Stopa bezrobocia wynosiła 7,2 % i od początku roku ma tendencję spadkową, co obrazuje wykres nr 1. Zmiany stopy bezrobocia dla obszaru OLGD są skorelowane ze zmianami na poziomie województwa wielkopolskiego i kraju.

Wykres 3 - Zmiany stopy bezrobocia w 2015 roku.

Zmiany stopy bezrobocia na przestrzeni ostatnich lat ilustruje wykres nr 1. Począwszy od roku 2009 stopa bezrobocia na obszarze LSR jest zdecydowanie niższa niż w Polsce, jednak wyższa niż w Wielkopolsce. Można jednak zaobserwować podobne trendy zmian.

Wykres 4 - Zmiany stopy bezrobocia (%) w latach 2004 - 2014

Bardzo niekorzystnym zjawiskiem występującym na obszarze OLGD jest struktura bezrobocia według płci. We wrześniu 2015 roku wśród zarejestrowanych bezrobotnych znajdowało się 1119 kobiet, co stanowiło 66% bezrobotnych. Jedną w niektórych przedziałach wiekowych sytuacja wygląda jeszcze gorzej:

- w przedziale wiekowym 25 – 34 lat kobiety stanowią aż 74,4 % wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych na obszarze OLGD,
- w przedziale wiekowym 35 – 44 lat kobiety stanowią aż 75,5 % wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych na obszarze OLGD

W przypadku osób, które pozostają bez pracy powyżej 24 miesięcy kobiety stanowią 80% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych. Zdecydowanie większe bezrobocie wśród kobiet potwierdza kolejny wskaźnik – **Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym**. Wartość tego wskaźnika dla obszaru OLGD wynosił w roku 2014: 6,0 % (dla Wielkopolski 5,3 %, dla Polski 7,5 %). Jednak wskaźnik ten z podziałem na płeć wskazuje duże dysproporcje: 4,1 % dla mężczyzn oraz 8,1% dla kobiet (wartości w roku 2013: 7,3% ogółem, 5,3 % dla mężczyzn oraz 9,6% dla kobiet).

Powiatowy Urząd Pracy w Ostrzeszowie w ramach działań mających na celu aktywizację osób bezrobotnych realizuje między innymi organizowanie staży zawodowych i szkoleń, prac interwencyjnych i prac społecznie użytecznych oraz robót publicznych, a także udzielanie dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej i

doposażenia miejsca pracy. Na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej, powiat ostrzeszowski otrzymał w 2014 roku 4 535 000 złotych z Funduszu Pracy. W okresie od stycznia do czerwca 2015 roku złożono ogółem 55 wniosków o udzielenie dotacji na rozpoczęcie prowadzenia działalności gospodarczej, z czego 21 wniosków złożyły kobiety. Przyznano 46 dotacji, w tym 19 dla kobiet. Przyznane dotacje najczęściej dotyczyły następujących branż: budownictwo, handel, usługi różnego rodzaju.

Powyższe fakty wyraźnie wskazują na trudną sytuację kobiet na rynku pracy obszaru OLGD. Wynika to między innymi ze specyfiki lokalnej przedsiębiorczości, która tworzy przede wszystkim miejsca pracy dla mężczyzn. Potwierdzają to wyraźnie uwagi zgłaszane podczas spotkań konsultacyjnych z mieszkańcami obszaru przeprowadzonych w wrześniu 2015 roku. Uczestnicy kierowali uwagę na brak miejsc pracy dla kobiet oraz nowych ofert pracy skierowanych do tej grupy. Osoby wypełniające ankietę dotyczącą grup defaworyzowanych, także najczęściej wskazywały kobiety jako grupę defaworyzowaną. Kobiety stanowią duży potencjał, który może zostać odpowiednio wykorzystany na rzecz rozwoju lokalnego. Na przykład wśród 174 bezrobotnych z wyższym wykształceniem (stan na wrzesień 2015 roku) są 143 kobiety. Mimo preferencji dla kobiet przy dotowaniu rozpoczynania prowadzenia działalności gospodarczej przez PUP w Ostrzeszowie, kobiety rzadziej niż mężczyźni składają wnioski i rzadziej otrzymują dotacje. Dlatego ważne jest podjęcie odpowiednich działań aktywizujących kobiety oraz umożliwiających kobietom wchodzenie na rynek pracy poprzez zakładanie własnej działalności gospodarczej lub zachęty dla przedsiębiorców, którzy tworzą miejsca pracy dla kobiet.

Zagadnienia społeczne, opieka społeczna

W roku 2014 na terenie powiatu ostrzeszowskiego z różnych form pomocy społecznej skorzystało 4734 osób. Wśród najczęstszych przyczyn udzielania pomocy społecznej na obszarze OLGD należy wymienić ubóstwo – 818 przypadków, długotrwała i ciężka choroba – 756 przypadków, niepełnosprawność – 629 przypadków, bezrobocie – 590 przypadków. Z pomocy społecznej skorzystało w roku 2014 1612 gospodarstw domowych (dane Banku Danych Lokalnych za rok 2014). Z pomocy społecznej korzystają częściej kobiety niż mężczyźni, w przypadku Miasta i Gminy Ostrzeszów wśród 1126 osób i rodzin, którym przyznano świadczenia pomocy społecznej, kobiety stanowiły 669 osób, czyli 59,4%. Wartość ta świadczy o defaworyzowaniu kobiet, co przekłada się na konieczność korzystania z opieki społecznej. W 2014 roku została utworzona Spółdzielnia Socjalna Ostrzeszów, jest to spółdzielnia osób prawnych utworzona przez Powiat Ostrzeszowski oraz Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych "Aktywni" z Doruchowa. Spółdzielnia socjalna jest podmiotem ekonomii społecznej, który stwarza szansę dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (np. osobom bezrobotnym, osobom niepełnosprawnym) na znalezienie pracy. Głównym obszarem działalności planowanej spółdzielni socjalnej będą: usługi utrzymania zieleni, odśnieżanie, utrzymanie czystości w budynkach firm i instytucji na terenie powiatu, szkolenia BHP, prowadzenie spraw związanych z BHP w firmach, sprzedaż produktów i wyposażenia BHP, usługi opiekuńcze, usługi kurierskie realizowane na terenie powiatu.

Ochrona środowiska, zmiany klimatu, odnawialne źródła energii

Kolejną potrzebą i wyzwaniem jest podnoszenie świadomości ekologicznej związanej z ochroną środowiska oraz przeciwdziałaniem zmianom klimatu. Chociaż ogólny stan środowiska naturalnego dla obszaru LSR należy określić jako dobry, to daje się zauważyć problemy w większych miejscowościach w okresie jesienno – zimowym z zadymieniem w miejscach gęstej zabudowy jednorodzinnej. Takie informacje przekazywali mieszkańcy podczas spotkań konsultacyjnych, szczególnie z terenu Ostrzeszowa. Domy jednorodzinne są w większości ogrzewane węglem kamiennym lub drewnem. Niektórzy mieszkańcy niestety spalają w swoich piecach śmieci, co jeszcze pogarsza sytuację. Rozwiązaniem takiej sytuacji może być informowanie, przekazywanie wiedzy, promowanie właściwej postawy proekologicznej, dotyczącej między innymi ochrony klimatu, segregacji i zbiórki odpadów, promowanie zastosowania odnawialnych źródeł energii. Działania takie należy kierować do ludzi młodych, którzy kształtując swoją świadomość ekologiczną wejdą w dorosłe życie z dobrymi wzorcami. W ramach takich działań poszczególne gminy należące do OLGD opracowują Plany Gospodarki Niskoemisyjnej, pozwalające na ocenę gospodarki energią w gminie oraz w jej poszczególnych sektorach i obiektach, oraz inwentaryzację emisji gazów cieplarnianych.

Na obszarze OLGD funkcjonują instalacje produkujące energię z odnawialnych źródeł na dużą skalę. Są to farmy fotowoltaiczne oraz elektrownie wiatrowe. Największa z nich posiada moc 2MWp (dwóch megawatów mocy szczytowej) i powstała na powierzchni 3,33ha. Powierzchnia modułów fotowoltaicznych wynosi 11 155 m².

Zakładany roczny uzysk energii z działania instalacji to 1,70-1,90 TWh, tj. 19 440 GJ/rok energii pierwotnej. Przekłada się to na redukcję około 1 910 ton (Mg) emisji CO₂ rocznie. Jest to jedna z największych farm fotowoltaicznych w Polsce. Posiadając pozytywne przykłady takich instalacji na własnym terenie łatwiej będzie promować informacje na temat odnawialnych źródeł energii i przeciwdziałania zmianom klimatu

Innowacyjność

Wśród wielu kluczowych cech decydujących o konkurencyjnej gospodarce istotne miejsce zajmuje innowacyjność firm. Jedną z wielu definicji innowacyjności wskazuje, że innowacja jest to *wdrożenie w praktyce gospodarczej nowego albo znacząco udoskonalonego produktu, usługi lub procesu, w tym także wdrożenie nowej metody marketingowej lub organizacyjnej redefiniującej sposób pracy lub relacje przedsiębiorstwa z otoczeniem* (definicja według OECD – Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju). Często jednak przedsiębiorcy wzbierają się przed innowacjami, wolą stosować sprawdzone i dotychczas stosowane rozwiązania. W świadomości wielu przedsiębiorców funkcjonuje także nie zawsze słuszne twierdzenie, że innowacyjne rozwiązania są drogie, skomplikowane w realizacji. Dlatego należy w celu poniesienia innowacyjności lokalnej gospodarki, szczególnie wśród małych i mikro firm podjąć działania, które promują innowacyjne rozwiązanie – dostarczają wiedzy i kształtują świadomość innowacyjną oraz bezpośrednio zachęcają do wdrożenia innowacji we własnej firmie.

Właściwe wykorzystanie Internetu oraz portali społecznościowych może posłużyć do aktywizowania społeczeństwa i umożliwić dotarcie szczególnie do młodych ludzi. Takie innowacyjne formy angażowania w życie społeczne mogą być bardzo skuteczne, ponieważ zapewniają szybki i skierowany na konkretnego odbiorcę przekaz informacji. Poza tym w krótkim czasie można dotrzeć do dużej grupy odbiorców. Podczas spotkań konsultacyjnych uczestnicy żywo dyskutowali na temat szans i zagrożeń związanych z korzystaniem z Internetu, szczególnie przez młodych, często pojawiały się sprzeczne wnioski, które dzieliły uczestników spotkań na przeciwne obozy.

Działalność sektora społecznego

Ochotnicze Straże Pożarne. Na obszarze działania OLGD funkcjonują liczne jednostki OSP, których działalność, oprócz realizacji zadań z zakresu pożarnictwa, charakteryzuje się znaczną aktywnością społeczną i kulturową. Poszczególne OSP funkcjonują jak odrębne stowarzyszenia zarejestrowane Krajowym Rejestrze Sądowym. W poszczególnych gminach liczba jednostek OSP wygląda następująco: Miasto i Gmina Ostrzeszów – 13 jednostek, Miasto i Gmina Grabów nad Prosną – 13 jednostek; Miasto i Gmina Mikstat – 7 jednostek; Gmina Doruchów – 7 jednostek; Gmina Kraszewice – 9 jednostek; Gmina Czajków – 7 jednostek; Gmina Kobyla Góra – 11 jednostek. Jednostki OSP aktywnie uczestniczą w życiu kulturalnym gmin poprzez organizację tradycyjnych zabaw, wieczorków, festynów, zawodów strażackich itp. W ramach niektórych OSP działają orkiestry, które uświetniają swymi występami imprezy kulturalne i kościelne. Poprzez realizację LSR planuje się wykorzystanie istniejącego potencjału OSP na rzecz budowy społeczeństwa obywatelskiego. W poprzednim okresie funkcjonowania OLGD w latach 2007 – 2015 OSP często aplikowały o pomoc finansową w ramach tak zwanych małych projektów. Zrealizowały wiele użytecznych społecznie projektów. W obecnym okresie programowania podmioty te, także będą ubiegały się o dofinansowanie projektów, dlatego stanowią ważną grupę odbiorców lokalnej strategii rozwoju.

Organizacje pozarządowe. W każdej z gmin stanowiących obszar OLGD istotnie zaznacza się działalność organizacji pozarządowych. We wszystkich gminach aktywnie działają ludowe zespoły sportowe, koła gospodyń wiejskich, stowarzyszenia, towarzystwa, kluby i inne, których na dzień dzisiejszy jest 89. Działalność organizacji polega na: pielęgnowaniu i umacnianiu regionalizmu; wspieraniu przedsiębiorczości, w tym również agroturystyki; wspieraniu osób chorych, niepełnosprawnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym; wspieraniu rozwoju gmin, propagowaniu zdrowego stylu życia, rywalizacji sportowej, prawidłowych postaw obywatelskich; organizowaniu imprez, festiwali, festynów, przeglądów koncertów, biegów przełajowych, imprez sportowych itp.,

Warto przywołać w tym miejscu wartość wskaźnika: **fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców**, który dla obszaru OLGD wynosi 4 (dane dla roku 2014), podczas gdy dla wielkopolski i kraju ma wartość 3. Na obszarze wdrażania działa zatem więcej organizacji pozarządowych niż w innych rejonach kraju.

Koła Gospodyń Wiejskich i zaangażowanie w ich działalność kobiet stanowią potencjał OLGD w dziedzinie kultywowania dziedzictwa kulturowego, w tym kulinarnego, który należy wykorzystać w obecnej perspektywie wdrażania lokalnej strategii rozwoju.

W związku z realizacją LSR zakłada się dalszą aktywizację tych jednostek na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. Podczas konsultacji społecznych, spora część uczestników reprezentowała właśnie organizacje pozarządowe. Osoby te zgłaszały potencjalne projekty, które należy zrealizować. Ponadto w czasie dyskusji zgłaszano potrzebę dalszego

budowania kapitału społecznego, aktywowania mieszkańców oraz zapewnienia wsparcia organizacyjnego i merytorycznego dla nowopowstałych podmiotów, które rozpoczynają dopiero działalność.

Organizowanie imprez osadzonych w tradycji lokalnej

Na obszarze działania OLGD istnieje tradycja organizowania różnego rodzaju imprez, festynów, festiwali, przeglądów osadzonych w lokalnej tradycji. Wiele z nich ma oryginalny charakter i budzi zainteresowanie szerokiej grupy odbiorców. Do charakterystycznych dla obszaru należą coroczne imprezy tj.: Ogólnopolski Festiwal Paszтетników i Potraw z Gęsi, Powiatowa Wystawa Koni, widowisko „Pożegnanie z diabłem i czarownicą” w Doruchowie, Odpust Św. Rocha w Mikstacie, Festyn Dobroczynny w Grabowie nad Prosną, Turniej Paleciarza w Czajkowie, Festyn Zaprosniański w Kraszewicach, cykl letnich koncertów pt. „Muzyka między niebem a ziemią” organizowanych na wzniesieniu Kobyla Góra, cykl koncertów muzyki poważnej pt. „Perła” Organizowane są corocznie dożynki oraz dni poszczególnych gmin. W ramach realizacji LSR planuje się wykorzystanie tego potencjału poprzez promocję i wspieranie organizowania imprez osadzonych w tradycji lokalnej.

Spójność obszaru inna niż społeczna

Oprócz spójności przestrzennej ważnym elementem spójności obszaru działania Ostrzeszowskiej LGD w innym wymiarze jest rdzenny charakter ludności. Większość rodzin zamieszkuje te tereny z dziada pradziada, przekazując tradycje, przepisy kuchni regionalnej, zwyczaje oraz inne elementy tożsamości lokalnej. Wydarzenia historyczne nie wymusiły na mieszkańcach konieczności migracji, nie napływała także ludność zewnętrzna. Dla ogółu mieszkańców można zatem wskazać podobne cechy charakterystyczne: dużą aktywność, pracowitość, przedsiębiorczość, troskę o estetykę i wygląd obejścia domowego. Uczestnicy konsultacji społecznych wskazywali jednak, że często aktywność ogniskuje się wokół spraw osobistych, rodzinnych i zawodowych, nie wykraczając dalej. Nie wszyscy mieszkańcy angażują się w życie społeczne i kulturalne. W ostatnich latach zauważa się jednak większe zainteresowanie sprawami społecznymi i angażowanie się w działalność różnych organizacji. Przyczynia się do tego ogólny trend krajowy promujący działalność organizacji pozarządowych oraz możliwości pozyskania dofinansowania na różne pomysły i projekty jedynie poprzez takie organizacje. Z punktu widzenia realizacji lokalnej strategii rozwoju duże znaczenie ma rosnąca aktywność mieszkańców, którą potwierdza ilość składanych wniosków o dofinansowanie poprzednim okresie wdrażania PROW 2007 – 2013. Beneficjenci złożyli łącznie 401 wniosków o dofinansowanie. W każdym naborze organizowany przez OLGD wnioskowana przez beneficjentów kwota zdecydowanie przekraczała limit dostępnych środków. Podmioty zdobywały doświadczenie i mimo nieuzyskania dotacji w pierwszych naborach chętnie aplikowały w kolejnych naborach. Istnieje jednak potrzeba dalszego budowania kapitału społecznego, zwiększania świadomości obywatelskiej oraz zaangażowania w sprawy publiczne.

Sieć drogowa

Ważną cechą położenia gmin na obszarze OLGD są dysproporcje w dostępie do sieci drogowej, w tym infrastruktury dróg krajowych i ekspresowych. Przez teren gminy Ostrzeszów przebiega droga krajowa nr 11, gmina Kobyla Góra leży w bliskim sąsiedztwie drogi ekspresowej S8, przebiegającej na południu od granic gminy. Przez Ostrzeszów przebiega ważna magistrała kolejowa, gruntownie zmodernizowana w ostatnim roku. Na dworcu kolejowym zatrzymują się pociągi kategorii Intercity. Jednak przez teren gminy Czajków oraz Kraszewice nie przebiegają szlaki komunikacyjne o znaczeniu krajowym. Może to powodować marginalizację gospodarczą i społeczną oraz ograniczać możliwości rozwoju. Dlatego należy podjąć działania, które będą przeciwdziałały takim zjawiskom.

Infrastruktura społeczna

W każdej gminie istnieje infrastruktura w postaci świetlic, domów kultury, sal wiejskich, sal OSP, które pełnią rolę ośrodków kultury, sportu i rekreacji na wsi. Struktura własności takich budynków jest zróżnicowana, ich właścicielami są jednostki samorządu terytorialnego lub OSP. Często są to budynki kilkudziesięcioletnie, które w dużej części zostały wyremontowane i wyposażone w wyniku realizacji operacji w ramach PROW 2007 – 2013. Niektóre budynki wymagają jednak dalszych nakładów, ponieważ remonty miały charakter częściowy, dotyczący na przykład jedynie wnętrza budynku. Poprawa stanu tego typu infrastruktury została zauważona przez uczestników konsultacji społecznych, którzy kierowali uwagę na sporą zmianę, która zaszła w ciągu ostatnich kilku lat. Zwrócono jednak uwagę na potrzebę dalszego wykorzystania zmodernizowanej infrastruktury. Często sale wiejskie i świetlice znajdujące się na nich stoją puste, w ciągu roku organizuje się jedynie kilka wydarzeń społecznych lub kulturalnych. Możliwość finansowanie zewnętrznego w ramach realizacji LSR daje szansę na lepsze wykorzystanie infrastruktury.

Infrastruktura rekreacyjna

Na obszarze OLGD nadal brakuje infrastruktury rekreacyjnej w postaci ścieżek pieszych, rowerowych konnych czy historycznych, placów zabaw, siłowni zewnętrznych oraz innych miejsc aktywnego spędzania wolnego czasu.

W ostatnich latach powstało wiele takich obiektów, jednak popyt pod tym względem jest nadal nie zaspokojony. Oczekiwania społeczne w tym zakresie zostały przedstawione w badaniach ankietowych, gdzie mieszkańcy mogli zgłaszać swoje pomysły na projekty – spora część ankiet dotyczyła infrastruktury sportowej i rekreacyjnej. Warto tutaj także brać pod uwagę pojawiający się trend, na który kierowali uwagę uczestnicy spotkań konsultacyjnych: rosnące zainteresowanie zdrowym stylem życia, aktywnymi formami spędzania wolnego czasu, odchudzaniem, dietami. Coraz więcej osób biega, jeździ na rowerze, uprawia nordic walking, uczęszcza na zajęcia kształtujące ciało. Funkcjonują liczne szkółki piłkarskie dla dzieci i młodzieży. Opisywane zjawisko ma wymiar bardzo pozytywny i przyczynia się do zwiększenia aktywności mieszkańców, poprawy stanu zdrowia społeczeństwa. Często jednak takie formy aktywności wymagają odpowiedniej infrastruktury sportowej lub rekreacyjnej. Dlatego zapotrzebowanie w tej dziedzinie będzie rosło, istniejące obiekty nie są w stanie zaspokoić istniejącego popytu.

Dziedzictwo kulturowe i zabytki

Do obiektów kultury i dziedzictwa historycznego charakterystycznych dla tego obszaru zaliczyć można:

- basztę z pierwszej połowy XIV wieku w Ostrzeszowie, stanowiącą pozostałość zamku wybudowanego za panowania Kazimierza Wielkiego,
- Pobernardyński klasztor i kościół Sióstr Nazaretanek w Ostrzeszowie wybudowany pierwotnie w połowie XVII wieku, przebudowany na przełomie XVII i XVIII wieku,
- zespół budynków pofranciszkańskich z wczesno-barokowym kościołem NMP w Grabowie nad Prosną,
- murowany kościół p.w. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Kotłowie z XII wieku,
- Kościół św. Rocha – Sanktuarium Diecezjalne w Mikstacie,
- Kościół Klasztorny p.w. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny w Grabowie nad Prosną, wybudowany w XVII wieku, odbudowany w XIX wieku,
- dworek rodziny Oxnerów w Kuźnicy Grabowskiej (gmina Kraszewice), w którym mieszkał Marian Falski, autor najpopularniejszego polskiego elementarza pt. „Nauka czytania i pisania” z legendarnymi już postaciami Ali i Asa. W dworku znajduje się obecnie Muzeum Oświaty, gdzie zwiedzający mogą m.in. zobaczyć wnętrze wiejskiej szkoły z lat międzywojennych.

Do najbardziej istotnych tradycji i obrzędów pielęgnowanych na obszarze działania OLGD należą m.in.:

- tradycyjny, uroczysty odpust Św. Rocha w Mikstacie odbywający się corocznie 16 sierpnia, podczas którego święci się zwierzęta domowe (w Polsce jest to jedno z zaledwie czterech miejsc gdzie w sposób tak szczególnie święci się zwierzęta). Tradycja ta ma już ponad 300 lat.
- coroczne widowisko plenerowe pt. „Pożegnanie z diabłem i czarownicą” w Doruchowie, które nawiązuje do wydarzeń z przed wielu lat. Właśnie w Doruchowie odbył się w majestacie prawa ostatni w Europie proces kobiet podejrzanych o czary. Według obowiązującego wówczas scenariusza przesłuchań, pod hasłem "młot na czarownice" w strasznych cierpieniach stracono 14 niewinnych kobiet.

Oczywiście na obszarze OLGD funkcjonuje wiele innych tradycji i obrzędów. Są np. tradycje chopinowskie, tradycje pszczelarskie i rękodzielnicze. Są takie, które mają wymiar lokalny, specyficzny dla jednej miejscowości, często są one związane z weselami, dożynkami, świętami religijnymi czy innymi imprezami okolicznościowymi. Takie zwyczaje, tradycje są bardzo ważne, ponieważ kształtują tożsamość lokalną, pomagają w zachowaniu wiedzy na temat minionych pokoleń. Dlatego należy położyć nacisk na podejmowanie działań, które pozwolą zachować takie dziedzictwo niematerialne, utrwalić materialnie, to co jedynie często funkcjonuje w świadomości mieszkańców. Budowanie kapitału społecznego w tym zakresie jest ważne, szczególnie wśród młodego pokolenia. Młodzi ludzie często przenoszą swoje życie w świat wirtualny, korzystając z portali społecznościowych nawiązują i utrzymują „elektroniczne relacje” z innymi ludźmi. Podczas spotkań konsultacyjnych we wszystkich gminach zwracano uwagę na problem spędzania zbyt dużej ilości czasu przed komputerem przez młodych ludzi oraz niewłaściwego, czasami nawet uzależniającego korzystania z portali społecznościowych. Tak sytuacja może powodować całkowite wyłączenie się z życia lokalnej społeczności.

Charakterystyczne cechy przyrodniczo – krajobrazowe wyróżniające obszar Stowarzyszenia „Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania” to między innymi:

Wzgórza Ostrzeszowskie – pasmo wzniesień przebiegających łukiem od północy, od pradoliny Baryczy poprzez gminy Mikstat, Ostrzeszów, Kobyła Góra, w kierunku południowo-zachodnim. Na obszarze OLGD znajdują się dwa najwyższe wzniesienia Wielkopolski – Bałczyna (278 m n.p.m.) - teren gminy Ostrzeszów oraz wzniesienie Kobyła Góra (284 m n.p.m.) - teren gminy o tej samej nazwie. Wzgórza Ostrzeszowskie powodują, że zachodnia część obszaru OLGD wyróżnia się na tle równinnej Wielkopolski. Wzniesienia, pagórki ożywiają krajobraz oraz posiadają

pewien potencjał do wykorzystania rekreacyjno – sportowego. W ramach projektu Leader+ realizowanego przez Stowarzyszenie Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania powstała ekspertyza pn. „Analiza możliwości wykonania stacji narciarskiej na wzniesieniu Bałczyna”- opinia określająca możliwość wybudowania małej stacji narciarskiej oraz wycena takich elementów jak: wyciąg narciarski, naśnieżenie i oświetlenie.

Kotlina Grabowska na terenie której znajdują się gminy Grabów nad Prosną, Doruchów, Kraszewice i Czajków, które wchodzi w skład OLGD. Szczególnie istotnym elementem jest rzeka Proсна z jej charakterystyczną doliną – w granicach obszaru OLGD przepływa na odcinku ok. 15 km przez gminę Grabów nad Prosną i Doruchów. Bogata flora i fauna na obszarach zalewowych może dostarczyć bogatych wrażeń. To interesujący obszar rekreacyjny z walorami krajobrazowymi, przyrodniczymi i turystycznymi. Na rzece organizuje się spływy kajakowe, które cieszą się dużym powodzeniem w regionie. W ramach poprzedniej lokalnej strategii rozwoju kilka tak zwanych małych projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe wykorzystywało potencjał rzeki Proсны.

Duża lesistość – lasy zajmują 26828,80 ha (na podstawie danych BDL), co stanowi około 34 % całości obszaru. W przypadku niektórych gmin lasy zajmują blisko 40 % powierzchni. Przez lasy prowadzą oznakowane szlaki piesze oraz rowerowe. Tak duża lesistość daje możliwości wykorzystania tego atutu na cele związane z rekreacją i spędzaniem wolnego czasu, a także rozwojem agroturystyki.

Zalew Blewązka, znajdujący się na terenie gminy Kobyła Góra o powierzchni 18h, posiadający plażę, kąpielisko daje możliwość uprawiania sportów wodnych, w tym żeglarstwa. Jest to ważny element krajobrazowy, przyciągający latem zarówno lokalną społeczność jak i osoby z poza obszaru OLGD. Zalew odwiedzają mieszkańcy województwa dolnośląskiego, w tym także mieszkańcy Wrocławia. Cechą charakterystyczną gminy Kobyła Góra jest specyficzny mikroklimat przyciągający turystów i osoby uprawiające sport. Wykorzystanie potencjału rozwojowego, który posiada zalew wymaga zachowania odpowiedniej czystości wody oraz stworzenia niezbędnej infrastruktury towarzyszącej. Atrakcje związane z zalewem oraz spędzaniem wolnego czasu mogą sprzyjać rozwojowi gospodarstw agroturystycznych.

Historyczna linia kolejowa Ostrzeszów – Namysłaki przebiega przez teren trzech gmin obszaru SOLGD. Są to: gmina Ostrzeszów, gmina Doruchów i gmina Grabów nad Prosną. Kolej, na omawianym odcinku, regularnie kursowała od 1 października 1910 roku i obsługiwała ruch osobowy, towarowy i bagażowy. Ostatni przejazd odbył się w 1999 roku. Odcinek torowiska o długości ponad 28 km wraz z zabudowaniami stacji kolejowych pozostał bezużyteczny. Inicjatorem reaktywacji omawianego odcinka stało się założone w 2007 roku Towarzystwo Miłośników Kolei Ostrzeszów – Namysłaki, które nawiązało współpracę ze Stowarzyszeniem Brücke e.V. z Blankenburga w Niemczech. Obecnie wdrażany jest program pn. „Linia kolejowa Ostrzeszów – Namysłaki jako element lokalnej aktywizacji społeczno – gospodarczej”. Program zakłada reaktywację linii kolejowej poprzez: udostępnienie nowej infrastruktury komunikacyjnej dla ruchu turystycznego a w przyszłości towarowego i pasażerskiego; odnowienie zespołów stacyjnych; kreowanie wizerunku i programu funkcjonalnego stacji jako punktów oddziaływania w poszczególnych gminach; realizację systemu wizualnej informacji przestrzennej służącej usprawnieniu komunikacji zarówno mieszkańców jak i osób przyjezdnych. W ramach projektu Leader+ realizowanego przez OLGD powstała także ekspertyza dotycząca perspektyw rozwoju mechanizmów aktywizacyjnych wraz z elementami analizy ekonomicznej pt. „Linia kolejowa Ostrzeszów – Namysłaki jako element lokalnej aktywizacji społeczno – gospodarczej”. W czerwcu 2008 roku odbył się I Piknik Kolejowy na stacji w Grabowie nad Prosną dofinansowany przez Fundację Współpracy Polsko – Niemieckiej, podczas którego zorganizowano zawody drezynowe. Ukazało się również wydawnictwo opowiadające o linii kolejowej Ostrzeszów – Namysłaki. Od tego czasu Piknik Kolejowy jest imprezą cykliczną i zyskuje coraz więcej sympatyków.

Wartość lokalnej przyrody w wielu jej aspektach podkreśla utworzenie 1995 roku **Obszaru Chronionego Krajobrazu „Wzgórza Ostrzeszowskie i Kotlina Odolanowska”** Celem takiej formy ochrony jest zabezpieczenie przed zniszczeniem bądź degradacją walorów przyrodniczych, z uwzględnieniem ich znaczenia jako terenów przydatnych do zaspokajania ważnych potrzeb społecznych w zakresie regeneracji przyrody oraz sił człowieka. Obszar ten obejmuje w całości gminę Ostrzeszów i Kobyła Górę oraz zachodnią część gminy Mikstat, Grabów nad Prosną i Doruchów. Łączna powierzchnia Obszaru Chronionego Krajobrazu „Wzgórza Ostrzeszowskie i Kotlina Odolanowska” wynosi 69 400 ha. Natomiast w 1996 roku utworzono **Obszar Chronionego krajobrazu „Dolina Proсны i Kotlina Grabowska”**. Obejmuje swym zasięgiem obszar 94 400 ha. Na terenie wdrażania lokalnej strategii rozwoju znajdują się także dwa rezerwaty przyrody: Jodły Ostrzeszowskie” oraz „Pieczyńska”.

Gospodarstwa agroturystyczne -na obszarze OLGD prowadzi swoją działalność około 40 gospodarstw agroturystycznych. Gospodarstwa te zrzesza Agroturystyczne Stowarzyszenie Ziemi Ostrzeszowskiej oraz

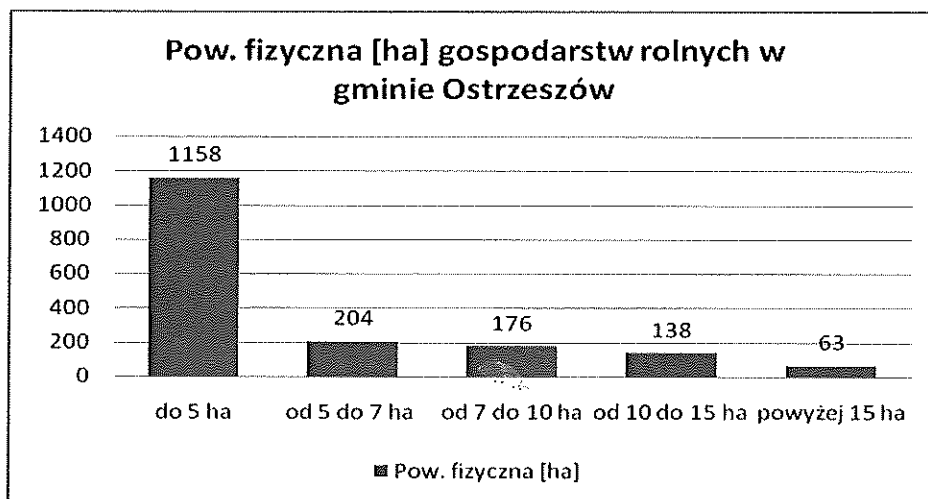
Stowarzyszenie Agroturystyczne Gminy Kobyla Góra. Standard gospodarstw jest zróżnicowany, jednak w ostatnich latach niektóre z nich wykorzystwały możliwość pozyskania dofinansowania w ramach działania *Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej* PROW 2007 – 2013. Dotacje zostały wykorzystane na inwestycje w podniesienie standardu i zakup wyposażenia. Czynniki, które mogą przyciągnąć agroturystów a tym samym przyczynić się do dalszego rozwoju gospodarstw agroturystycznych lub powstawania nowych są walory krajobrazowo – przyrodnicze w części obszaru, wysoka lesistość oraz atrakcyjne dziedzictwo kulinarne. Także zmieniająca się sytuacja światowa, szczególnie w kontekście zagrożenia terroryzmem może spowodować większe zainteresowanie spędzaniem czasu w gospodarstwach agroturystycznych. Niektóre atrakcyjne do niedawna kierunki zagranicznych wyjazdów wakacyjnych – Egipt, Tunezja, Turcja – są oceniane jako niebezpieczne, może to zwiększyć zainteresowanie spędzaniem czasu wolnego w Polsce, na przykład w gospodarstwach agroturystycznych.

Produkty tradycyjne i lokalne - produkty lokalne charakterystyczne dla obszaru OLGD to produkty kulinarne, szczególnie związane z przetwórstwem mięsnym. Na Listę Produktów Tradycyjnych i Regionalnych prowadzoną przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi wpisane zostały następujące pozycje: **"Wędzonka ostrzeszowska"** wpisana w kategorii Mięso świeże oraz produkty mięsne na Listę Produktów Tradycyjnych w dniu 19 maja 2006 roku; **"Udziec wieprzowy ostrzeszowski"** - wpisany w kategorii Mięso świeże oraz produkty mięsne na Listę Produktów Tradycyjnych w dniu 14 czerwca 2006 roku; **"Kiełbasa wiejska ostrzeszowska"** - wpisana w kategorii Mięso, świeże oraz produkty mięsne na Listę Produktów Tradycyjnych w dniu 20 czerwca 2006 roku **"Chleb z Komorowa"** - wpisany w kategorii Wyroby piekarnicze i cukiernicze na Listę Produktów Tradycyjnych w; dniu 20 grudnia 2007 roku; **„Gęś owsiana ostrzeszowska”** – wpisana w kategorii Gotowe dania i potrawy na Listę Produktów Tradycyjnych w dniu 21 kwietnia 2009 roku. Na obszarze OLGD kultywowane są także tradycje w zakresie produktów lokalnych, które nie zostały dotychczas usystematyzowane. Ważnym działaniem podejmowanym w ramach kultywowania dziedzictwa kulinarnego, stanowiącego niematerialne dziedzictwo kulturowe jest organizowany od 10 lat **Ogólnopolski Festiwal Pasztetników i Potraw z Gęsi**. Podczas tego wydarzenia przeprowadzane są konkursy na pasztet i potrawę z gęsi w kilku kategoriach. Z festiwalem jest związane także **powstanie Alei Gwiazd Sztuki Kulinarnej**, w której tablice odstonili min. Hanna Szymanderska, Grzegorz Łapanowski, Maciej Kuroń, Grzegorz Russak, Wojciech Modest Amaro, Piotr Bikont, Jarosław Dumanowski, Andrzej Fiedoruk. Podczas Festiwalu na swoich stoiskach wystawiają się Koła Gospodyń Wiejskich, przygotowujące różnorodne potrawy, którymi chcą się pochwalić wśród gości odwiedzających festiwal. ***Ogólnopolski Festiwal Pasztetników i Potraw z Gęsi jest imprezą istotną z punktu widzenia lokalnej społeczności oraz zachowania dziedzictwa kulinarnego.***

Z inicjatywy OLGD każdego roku rozdawane są pisklęta gęsie dla Kół Gospodyń Wiejskich, Gospodarstw Agroturystycznych i przyzagrodowych gospodarstw wiejskich. Takie działanie ma na celu promocję gęsiny. Dalsze podejmowanie działań związanych z kultywowaniem tradycji kulinarnej może przyczynić się do wykreowania nowych produktów lokalnych oraz ich popularyzacji na szerszych rynkach. Lokalne podmioty gospodarcze zajmujące się wytwarzaniem produktów lokalnych zajmują się ich sprzedażą oraz promocją i reklamą we własnym zakresie, wykorzystując między innymi strony internetowe. Produkty te są dostępne zarówno na rynku lokalnym jak i regionalnym i krajowym, poprzez sieci sklepów, z którymi współpracują.

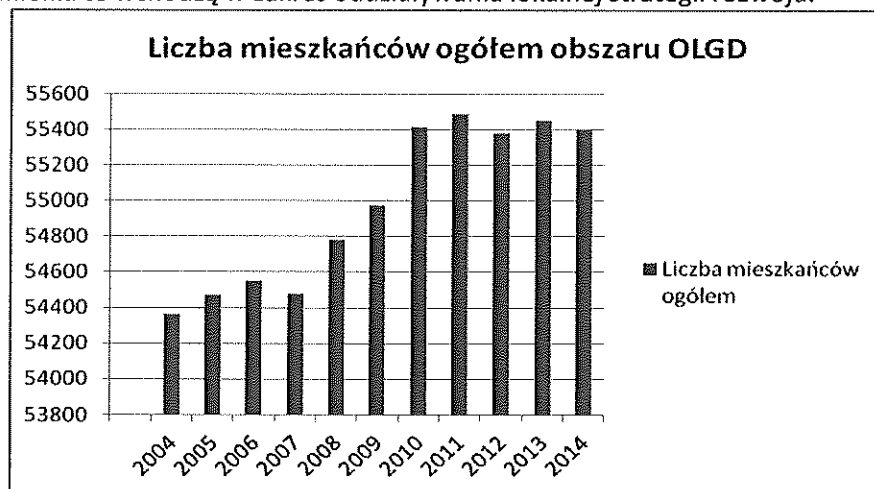
Charakterystyka rolnictwa i rynku rolnego

Obszar SOLGD charakteryzuje występowanie dużej ilości małych i niewyspecjalizowanych gospodarstw rolnych. Dobrze ilustruje to poniższy wykres przedstawiający powierzchnie gospodarstw rolnych na terenie gminy Ostrzeszów – największej gminy należącej do obszaru OLGD. Ponadto słaba jakość gleb ogranicza możliwości produkcyjne i rozwojowe. Cały teren wiejski OLGD zalicza się do ONW, czyli Obszarów o Niekorzystnych Warunkach, w kontekście prowadzenia działalności rolniczej. Wobec istniejących uwarunkowań społeczno – gospodarczych małe gospodarstwa rolne nie zapewniają właścicielom odpowiedniego źródła dochodu, co powoduje konieczność podejmowania pracy zarobkowej lub działalności w innych dziedzinach. Lokalna strategia rozwoju bezpośrednio nie odnosi się do problemu rolnictwa na obszarze i nie przewiduje dedykowanych działań w tym zakresie. Obrazuje to **wykres nr 5 poniżej – wielkość gospodarstw rolnych w gminie Ostrzeszów**.

Zagadnienia demograficzne

Liczba mieszkańców obszaru OLGD nie podlega większym wahanom na przestrzeni ostatnich lat. W latach 2004 – 2011 wykazywała tendencję wzrostową, w ostatnich 4 latach waha się z tendencją malejącą. W roku 2014 na obszarze OLGD zameldowało się 294 osób z terenów innych powiatów. Na tereny innych powiatów wymeldowało się 328 osób. Bezpośrednie lub pośrednie oddziaływanie LSR na liczbę ludności i sprawy demograficzne jest znikome, zatem tematowi temu nie poświęca się w niniejszej analizie więcej uwagi, tym bardziej, że sprawy demograficzne obszaru OLGD nie wykazują żadnych niepokojących tendencji widocznych w danych statystycznych. Warto jednak zwrócić uwagę na problem wyjazdu młodych ludzi za granicę lub do większych miast w celach zarobkowych. Problem ten zgłaszano podczas konsultacji społecznych, chociaż nie przekłada się to na dane statystyczne, problem ten porusza mieszkańców. Potencjalne rozwiązania tego problemu to poprawa jakości życia oraz tworzenie warunków do rozwoju gospodarstwa poprzez wsparcie zakładania własnej działalności gospodarczej. Zagadnienia te wchodzi w zakres oddziaływania lokalnej strategii rozwoju.

Wykres 6 - Liczba mieszkańców obszaru OLGD w latach 2004 - 2014.

IV. ANALIZA SWOT

Niniejsza Analiza SWOT stanowi z jednej strony podsumowanie informacji uzyskane podczas konsultacji społecznych oraz wynikające z diagnozy ludności i obszaru, z drugiej zaś stanowi podstawę do określenia celów ogólnych, szczegółowych, przedsięwzięć i wskaźników. Zachowanie logiki interwencji pozwala na zaplanowanie właściwych, adekwatnych do sytuacji kierunków rozwoju lokalnego. Dla każdej silnej, słabej strony, szansy i zagrożenia dodatkowo wskazano miejsce w rozdziale III – Diagnoza ludności i obszaru, które porusza i szczegółowo omawia dane zagadnienie. Ponadto wskazano związek omawianej kwestii z konsultacjami społecznymi dotyczącymi analizy SWOT, siedmioma spotkaniami konsultacyjnymi w każdej gminie oraz innymi metodami

partycypacji. Podczas spotkań konsultacyjnych w każdej gminie mieszkańcy wspólnie opracowywali analizę SWOT, zgłaszając swoje propozycje.

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>Atrakcyjne warunki przyrodniczo – krajobrazowe, (Wzgórza Ostrzeszowskie z najwyższymi wzniesieniami Wielkopolski, Dolina Proсны, zalew Blewązka).</p> <p>Nawiązanie do diagnozy: szczegółowy opis w części <i>Charakterystyczne cechy przyrodniczo – krajobrazowe.</i></p> <p>Nawiązanie do konsultacji społecznych: <i>Zgłoszono podczas konsultacji w Ostrzeszowie, Grabowie nad Prosną, Kobyłej Górze, Doruchów.</i></p>	<p>Brak miejsc pracy dla kobiet, wysoki udział kobiet w grupie osób bezrobotnych. Niski udział kobiet wśród osób prowadzących działalność gospodarczą</p> <p>Nawiązanie do diagnozy: szczegółowy opis w części <i>Rynek pracy, zagadnienia bezrobocia</i></p> <p>Nawiązanie do konsultacji społecznych: <i>zgłoszono podczas spotkań konsultacyjnych w Kraszewicach, Czajkowie, Grabowie nad Prosną</i> <i>W badaniu ankietowym najczęściej wskazywano kobiety jako grupę defaworyzowaną.</i></p>
<p>Duża lesistość obszaru OLGD.</p> <p>Nawiązanie do diagnozy: szczegółowy opis w części <i>Charakterystyczne cechy przyrodniczo – krajobrazowe.</i></p> <p>Nawiązanie do konsultacji społecznych: <i>Zgłoszono podczas konsultacji w Ostrzeszowie, Mikstacie, Doruchowie</i></p>	<p>Niekorzystna lokalizacja części gmin obszaru – Kraszewic i Czajkowa względem dróg krajowych i ekspresowych.</p> <p>Nawiązanie do diagnozy: szczegółowy opis w części <i>Sieć drogowa</i></p> <p>Nawiązanie do konsultacji społecznych: <i>zgłoszono podczas spotkań konsultacyjnych w Czajkowie i Kraszewicach</i></p>
<p>Silne, prężnie i skutecznie działające organizacje pozarządowe, w tym OSP.</p> <p>Nawiązanie do diagnozy: szczegółowy opis w części <i>Działalność sektora społecznego.</i></p> <p>Nawiązanie do konsultacji społecznych: <i>zgłoszono podczas spotkań konsultacyjnych we wszystkich gminach.</i></p>	<p>Mała otwartość na innowacje wśród przedsiębiorców.</p> <p>Nawiązanie do diagnozy: szczegółowy opis w części <i>Innowacyjność</i></p> <p>Nawiązanie do konsultacji społecznych: <i>zgłoszono podczas spotkań konsultacyjnych w Doruchowie</i></p>
<p>Duża przedsiębiorczość mieszkańców.</p> <p>Nawiązanie do diagnozy: szczegółowy opis w części <i>Przedsiębiorczość</i></p> <p>Nawiązanie do konsultacji społecznych: <i>zgłoszono podczas spotkań konsultacyjnych w Ostrzeszowie, Mikstacie, Doruchowie, Czajkowie.</i></p>	<p>Słaba jakość gleb przekładająca się na strukturę gospodarstw rolnych</p> <p>Nawiązanie do diagnozy: szczegółowy opis w części <i>Charakterystykę rolnictwa i rynku rolnego</i></p> <p>Nawiązanie do konsultacji społecznych: <i>zgłoszono podczas spotkań konsultacyjnych w Czajkowie, Kraszewicach, Ostrzeszowie, Mikstacie, Doruchowie</i></p>
<p>Atrakcyjne, różnorodne, przyciągające uczestników imprezy społeczno – kulturalne. (Ogólnopolski Festiwal Paszтетników i Potraw z Gęsi, widowisko „Pożegnanie z diabłem i czarownicą” święcenie zwierząt podczas odpustu św. Rocha w Mikstacie, wydarzenia religijno – kulturalne na wzniesieniu Kobyła Góra, Piknik Kolejowy, Powiatowa</p>	<p>Niepełne wykorzystanie możliwości, jakie daje infrastruktura społeczna w postaci sal wiejski oraz świetlic, znajdujących się na obszarze OLGD, mała oferta zorganizowanych form spędzania wolnego czasu.</p> <p>Nawiązanie do diagnozy: szczegółowy opis w części</p>

<p>Wystawa Koni i wiele innych)</p> <p>Nawiązanie do diagnozy: szczegółowy opis w części <i>Organizowanie imprez osadzonych w tradycji lokalnej oraz Krótki opis dziedzictwa kulturowego/zabytków</i></p> <p>Nawiązanie do konsultacji społecznych: zgłoszono podczas spotkań konsultacyjnych w Grabowie, Kobylej Górze, Kraszewicach</p>	<p><i>Infrastruktura społeczna</i></p> <p>Nawiązanie do konsultacji społecznych: zgłoszono podczas spotkań konsultacyjnych w Grabowie nad Prosną, Ostrzeszowie, Kobylej Górze</p>
<p>Korzystna lokalizacja części gmin obszaru – Ostrzeszowa i Kobylej Góry względem dróg krajowych i ekspresowych.</p> <p>Nawiązanie do diagnozy: szczegółowy opis w części <i>Sieć drogowa</i></p> <p>Nawiązanie do konsultacji społecznych: zgłoszono podczas spotkań konsultacyjnych w Ostrzeszowie i Kobylej Górze</p>	<p>Niedostateczna świadomość ekologiczna związana potrzebą ochrony środowiska, segregacji odpadów oraz przeciwdziałaniem zmianom klimatu.</p> <p>Nawiązanie do diagnozy: szczegółowy opis w części <i>Ochrona środowiska, zmiany klimatu, odnawialne źródła energii.</i></p> <p>Nawiązanie do konsultacji społecznych: zgłoszono podczas spotkań konsultacyjnych w Grabowie nad Prosną,</p>
<p>Bogate tradycje kulinarne oraz wytwarzane produkty tradycyjne i lokalne</p> <p>Nawiązanie do diagnozy: szczegółowy opis w części <i>Produkty tradycyjne i lokalne</i></p> <p>Nawiązanie do konsultacji społecznych: zgłoszono podczas spotkań konsultacyjnych w Kraszewicach, Grabów nad Prosną</p>	<p>Niewystarczająca ilość i stan infrastruktury rekreacyjnej i sportowej</p> <p>Nawiązanie do diagnozy: szczegółowy opis w części <i>Infrastruktura rekreacyjna.</i></p> <p>Nawiązanie do konsultacji społecznych: zgłoszono podczas spotkań konsultacyjnych w Ostrzeszowie, Grabowie nad Prosną, Mikstacie</p>
<p>Duża aktywność przedsiębiorców, jednostek samorządu terytorialnego oraz organizacji pozarządowych w pozyskiwaniu dotacji zewnętrznych.</p> <p>Nawiązanie do diagnozy: szczegółowy opis w części <i>Przedsiębiorczość, Działalność sektora społecznego</i></p> <p>Nawiązanie do konsultacji społecznych: zgłoszono podczas spotkań konsultacyjnych w Kraszewicach, Czajkowie, Doruchów</p>	<p>Małe zainteresowanie mieszkańców ofertą kulturalną, lokalnymi zabytkami</p> <p>Nawiązanie do diagnozy: szczegółowy opis w części <i>Krótki opis dziedzictwa kulturowego i zabytków</i></p> <p>Nawiązanie do konsultacji społecznych: zgłoszono podczas spotkań konsultacyjnych w Grabowie nad Prosną, Ostrzeszowie, Doruchowie, Kobylej Górze</p>
SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>Właściwe i pełne wykorzystanie dostępnych w perspektywie finansowej 2014 – 2020 funduszy Unii Europejskiej.</p> <p>Nawiązanie do diagnozy: szczegółowy opis w części <i>Przedsiębiorczość, Innowacyjność, Działalność sektora społecznego.</i></p> <p>Nawiązanie do konsultacji społecznych: zgłoszono podczas spotkań konsultacyjnych we wszystkich gminach</p>	<p>Odptyw młodych ludzi do dużych miast lub wyjazd za granicę kraju.</p> <p>Nawiązanie do diagnozy: szczegółowy opis w części <i>Zagadnienia demograficzne.</i></p> <p>Nawiązanie do konsultacji społecznych: zgłoszono podczas spotkań konsultacyjnych we wszystkich gminach.</p>
<p>Rozsądne i innowacyjne wykorzystanie nowych technologii w celu aktywizacji społeczeństwa.</p> <p>Nawiązanie do diagnozy: szczegółowy opis w części</p>	<p>Zastępowanie kontaktów osobistych oraz utrzymywanie relacji społecznych życiem w świecie wirtualnym.</p>

<p><i>Innowacyjność.</i></p> <p>Nawiązanie do konsultacji społecznych: zgłoszono podczas spotkań konsultacyjnych w Ostrzeszowie, Grabowie nad Prosną, Kraszewicach</p>	<p>Nawiązanie do diagnozy: szczegółowy opis w części <i>Krótki opis dziedzictwa kulturowego i zabytków.</i></p> <p>Nawiązanie do konsultacji społecznych: zgłoszono podczas spotkań konsultacyjnych w Ostrzeszowie.</p>
<p>Rosnące zainteresowanie mieszkańców zdrowym stylem życia i aktywnymi formami spędzania wolnego czasu.</p> <p>Nawiązanie do diagnozy: szczegółowy opis w części <i>Infrastruktura rekreacyjna</i></p> <p>Nawiązanie do konsultacji społecznych: zgłoszono podczas spotkań konsultacyjnych w Ostrzeszowie, Grabowie nad Prosną, Kraszewicach</p>	<p>Niekorzystne zjawiska gospodarcze oraz sytuacja w Unii Europejskiej.</p> <p><i>Ostatnie wydarzenia na arenie międzynarodowej związane z falą uchodźców, dążeniami niektórych państw do zmiany zasad funkcjonowania UE lub jej opuszczenia mogą przełożyć się na kryzys gospodarczy lub zmniejszenie funduszy zewnętrznych dostępnych dla Polski. Takie trendy niewątpliwie przekładają się na gospodarkę lokalną i mogą spowodować zwiększenie się bezrobocia oraz ograniczyć rozwój firm.</i></p>
<p>Wzrost znaczenia agroturystyki w związku z sytuacją światową utrudniającą możliwość wyjazdów zagranicznych i zwiększenie liczby turystów odwiedzających obszar OLGD.</p> <p>Nawiązanie do diagnozy: szczegółowy opis w części <i>Gospodarstwa agroturystyczne</i></p> <p><i>Zagadnienia te nie były poruszane na konsultacjach społecznych, które odbywały się przed mającymi znaczenie dla sprawy wydarzeniami na arenie światowej.</i></p>	

Komentarz do analizy SWOT:

- Mocne strony obszaru OLGD wynikają między innymi z postawy mieszkańców, którzy są przedsiębiorczy i działają w organizacjach pozarządowych. Wzmocnienie silnych stron wymaga zatem podjęcia działań, które zapewnią wsparcie takim grupom docelowym jak przedsiębiorcy, osoby zakładające działalność gospodarczą i organizacje pozarządowe. Z drugiej strony przedsiębiorczość i aktywność mieszkańców są gwarancją skutecznej realizacji lokalnej strategii rozwoju, która jest kierowana właśnie do nich.
- Silna strona - aktywność w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na rozwój przez różne podmioty w poprzedniej perspektywie finansowej 2007 – 2013 pozwoliło zdobyć doświadczenie, które będzie niezbędne w obecnym okresie wydatkowania środków UE. Zapewnia to wykorzystanie szansy jaką jest dostępność wielu źródeł finansowania zewnętrznego, dostępnego dla różnych podmiotów.
- Silne strony wynikające z walorów przyrodniczo – krajobrazowych, organizowania różnorodnych imprez kulturalnych, bogatego dziedzictwa kulinarnego i wytwarzania produktu lokalnego pozwoli wykorzystać szansę, jaką jest możliwość wzrostu znaczenia agroturystyki i zwiększenia liczby osób odwiedzających obszar, tym bardziej że funkcjonuje i rozwija się już wiele gospodarstw agroturystycznych.
- Silne strony wynikające z dużej liczby lasów, możliwości organizowania spływów kajakowych na rzece Prośnie, walorów rekreacyjnych zalewu w Kobylej Górze zwiększają możliwości wykorzystania szansy jaką jest rosnące zainteresowanie mieszkańców aktywnymi formami spędzania wolnego czasu.

Ponadto analiza SWOT oraz diagnoza pozwalają zidentyfikować następujące problemy i wyzwania obszaru OLGD:

1. Niedostateczne wykorzystanie istniejących obiektów infrastruktury społecznej – sal i świetlic wiejskich. Zbyt mała liczba odbywających się w nich wydarzeń społeczno kulturalnych.
2. Niedostatecznie rozwinięta postawa proinnowacyjnej wśród przedsiębiorców i mieszkańców.
3. Zbyt niski udział kobiet w grupie osób prowadzących własną działalność gospodarczą
4. Niedostatecznie rozwinięta postawa proekologicznej wśród mieszkańców, w tym młodzieży, niedostateczna informacja na temat ochrony klimatu i ochrony środowiska.

5. Niewystarczająca liczba ofert pracy dla kobiet, przekładająca się na duży udział kobiet w grupie osób bezrobotnych.
6. Niewystarczająca liczba i stan obiektów infrastruktury sportowej i rekreacyjnej na obszarze OLGD.
7. Niedostateczne zainteresowania mieszkańców lokalną ofertą kulturalną i udziałem w wydarzeniach kulturalnych.
8. Promowanie wśród mieszkańców lokalnego dziedzictwa kulturalnego i zabytków.
9. Promowanie produktów lokalnych i kreowania powstawania nowych.

V. CELE I WSKAŹNIKI

Niniejszy rozdział przedstawia kluczowe informacje dotyczące celu ogólnego Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2016-2022, celów szczegółowych, przedsięwzięć oraz wskaźników. W celu zapewnienia maksymalnej spójności całego dokumentu, dużą uwagę poświęcono adekwatności celów do diagnozy ludności i obszaru oraz wniosków wynikających z konsultacji społecznych i analizy SWOT. Zwrócono także uwagę na powiązania celów strategii rozwoju lokalnego z celami Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014 – 2020. Stopień realizacji celów będzie mierzony poprzez analizę wartości wskaźników produktu i rezultatu. Dlatego odpowiedni dobór wskaźników jest bardzo istotny, wskazano zatem dlaczego wybrano takie a nie inne wskaźniki.

Zgodność strategii rozwoju lokalnego z celami określonymi w PROW 2014 – 2020.

Cel ogólny 1.0 - *Rozwój obszaru w aspekcie gospodarczym i społecznym przy zachowaniu ochrony środowiska i innowacyjności oraz przeciwdziałaniu zmianom klimatu* realizuje cele RLKS finansowane z środków EFRR W ramach PROW 2014 – 2020, ponieważ bezpośrednio nawiązuje do celu szczegółowego 6.B PROW - *Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich*. Cel ogólny zapewnia wspieranie rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich poprzez rozwój obszaru w aspekcie gospodarczym i społecznym, z ukierunkowaniem na zrównoważony i innowacyjny rozwój. Dzięki temu cel ogólny oraz cele szczegółowe i przedsięwzięcia są zgodne z celami przekrojowymi: ochroną środowiska, przeciwdziałaniem zmianom klimatu oraz innowacyjności. Kryteria wyboru dla każdego przedsięwzięcia zapewniają wybór takich operacji, które pozytywnie wpływają na cele przekrojowe. Premiuje się operacje innowacyjne oraz przyczyniające się do ochrony środowiska oraz ochrony klimatu.

Tabela 5 – Cele i wskaźniki

1.0	CEL OGÓLNY							
1.1.								
1.2	CELE SZCZEGÓŁOWE							
1.3								
1.4								
		Wskaźnik oddziaływania dla celu ogólnego	Jednostka miary	stan początkowy 2016 rok	plan 2027 rok		Źródło danych/sposób pomiaru	
w1.0.1	Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców.		szt.	1522	1542			Dane statystyczne GUS
W 1.0.2	Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców.		szt.	39	41			Dane statystyczne GUS
		Wskaźnik rezultatu dla celów szczegółowych	Jednostka miary	stan początkowy 2016 rok	plan 2023 rok			Źródło danych/sposób pomiaru
W 1.1.1	Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa		sztuka	0	36			Dane własne LGD
W 1.1.2	Liczba osób przeszkolonych		Osoba	0	60			Dane własne LGD
W 1.1.3	Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno – konsultacyjnych		osoba	0	100			Dane własne LGD
W 1.1.4	Liczba osób zadowolonych ze spotkań przeprowadzonych przez LGD		osoba	0	60			Dane własne LGD
W 1.1.5	Liczba projektów skierowanych do grup docelowych		szt.	0	2			Dane własne LGD
W 1.2.1	Liczba utworzonych miejsc pracy		Etat	0	52		(w tym 10 bonus oraz 7 bonus II) 13 (dodatkowe)	Dane własne LGD

		środkii)					
W 1.2.2	Liczba utrzymanych miejsc pracy	Etat	0	52	Dane własne LGD		
W 1.3.1	Wzrost liczby osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	Osoba	0	4000	Dane beneficjentów		
W 1.4.1	Wzrost liczby osób odwiedzających zabytki i obiekty	osoba	0	1000	Dane beneficjentów		
Przedsięwzięcia		Wskaźniki produktu					
Grupy docelowe		Nazwa	Jednostka miary	Wartość		Źródło danych/sposób pomiaru	
Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, współpraca, aktywizacja)				końcowa 2023 rok	po początkowa 2016 rok		
1.1.1 Wzmocnienie kapitału społecznego z uwzględnieniem grup defaworyzowanych	mieszkańcy	aktywizacja, konkurs, projekt grantowy, współpraca, operacja własna	1.1.1.1 Liczba osobodni szkoleń dla pracowników i organów LGD	Osobodzień	0	90	Dane własne LGD
			1.1.1.2 Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	Sztuka	0	40	Karty doradztwa LGD
			1.1.1.3 Liczba spotkań/wydarzeń adresowanych do mieszkańców	Sztuka	0	8	Dane własne LGD
			1.1.1.4 Liczba wyjazdów studyjnych	Sztuka	0	1	Dane własne LGD
			1.1.1.5 Liczba szkoleń	Sztuka	0	5	Dane własne LGD
			1.1.1.6 Liczba zrealizowanych projektów współpracy	sztuka	0	2	Dane własne LGD
			1.1.1.7 Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy*	sztuka	0	5	Dane własne LGD
			1.1.1.8 Liczba imprez	Sztuka	0	8	Dane własne LGD

1.2.1	Tworzenie i rozwój działalności gospodarczej	przedsiębiorcy, mieszkańcy	konkurs	1.2.1.1 Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	0	35 10 bonus 7 bonus II 13 (dodatki e środki)	Dane własne OLGD	
				1.2.1.2 Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	0	16		Dane własne OLGD
				1.3.1.1 Liczba operacji polegających na budowie lub przebudowie niekomercyjnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej lub kulturalnej	0	32		Dane własne LGD
				1.3.2.1 Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej lub kulturalnej	0	25		Dane własne LGD
1.4.1	Zachowanie dziedzictwa lokalnego	mieszkańcy	projekt grantowy, współpraca	1.4.1.1 Liczba podmiotów działających w sferze kultury, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	0	3	Dane własne LGD	
				1.4.1.2 Liczba operacji obejmujących wyposażenie podmiotów działających w sferze kultury	0	3	Dane własne LGD	

				1.4.1.3 Liczba operacji służących zachowaniu dziedzictwa lokalnego	sztuka	0	5	Dane własne LGD
				1.4.1.4 Wydarzenia o charakterze promocyjnym*	sztuka	0	1	Dane własne LGD
1.4.2	Promowanie obszaru objętego LSR	mieszkańcy	projekt grantowy	1.4.2.1 Liczba podmiotów otrzymujących wsparcie na operacje z zakresu promocji	sztuka	0	4	Dane własne LGD

*Projekty współpracy – w ramach Przedsięwzięcia 1.1.1 oraz 1.4.1 planuje się realizację 2 projektów współpracy: projektu współpracy z sąsiednimi lokalnymi grupami działania, który obejmuję tematykę związaną z zapobieganiem zmianom klimatu oraz projektu współpracy międzynarodowej. Realizacja projektów współpracy zostanie zmierzona za pomocą wskaźnika produktu 1.1.1.6 i 1.1.1.7 oraz 1.4.1.4, a także wskaźnika rezultatu W.1.1.5.

Szczegółowy opis celów i przedsięwzięć oraz pokazanie związków pomiędzy diagnozą ludności i obszaru, analizą SWOT oraz konsultacjami społecznymi.

Cel ogólny 1.0 - Rozwój obszaru w aspekcie gospodarczym i społecznym przy zachowaniu ochrony środowiska i innowacyjności oraz przeciwdziałaniu zmianom klimatu.

Związki z diagnozą: Diagnoza zwróciła uwagę na duży potencjał rozwojowy obszaru OLGD, wskazała na zasoby oraz możliwe kierunki dalszego działania. W aspekcie gospodarczym trzeba wskazać, że stopa bezrobocia jest nadal wyższa niż w Wielkopolsce. Dlatego należy podjąć działania, które przyczynią się do zmniejszenia liczby osób bezrobotnych oraz zwiększenia liczby podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. W aspekcie społecznym diagnoza pokazała kobiety jako grupę defaworyzowaną oraz wskazała oczekiwania w zakresie potrzeby budowy infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i kulturalnej. Na obszarze działa wiele aktywnych organizacji pozarządowych, jednak należy aktywizować oraz angażować w życie społeczne osoby, które pozostają poza. Diagnoza podkreśliła także potrzebę zrównoważonego rozwoju, dlatego w celu uwzględniono ochronę środowiska i klimatu. Dodano także aspekt innowacyjności, ponieważ stwierdzono zbyt mały poziom innowacji na obszarze OLGD.

Związki z analizą SWOT: wskazano silne strony, które stanowią podstawę rozwoju, jedną z nich jest przedsiębiorczość mieszkańców, a druga to silne i aktywne organizacje pozarządowe. Te dwa fundamenty rozwoju pozwalają wykorzystać szanse, wzmocnić silne strony oraz przeciwdziałać zagrożeniom.

Wnioski z konsultacji: liczba zgłoszonych ankiet dotyczących projektów, które zamierzają realizować różne podmioty wyraźnie świadczy o potrzebie dalszego rozwoju i podnoszenia jakości życia. Taka potrzeba wynika z samych mieszkańców, chcą uczestniczyć w tym rozwoju a nie tylko go oczekują.

Wskaźniki:

W 1.0.1 – Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców. Wskaźnik mierzy rozwój w aspekcie gospodarczym. Wzrost liczby podmiotów w rejestrze REGON świadczy między innymi o wzroście liczby podmiotów gospodarczych. LSR zakłada wsparcie na tworzenie działalności gospodarczej, szczególnie przez kobiety. Wskaźnik jest zatem adekwatny do celu ogólnego i przedsięwzięć. **Pochodzi ze źródeł statystyki publicznej – GUS.**

W.1.0.2 – Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Wskaźnik mierzy rozwój w aspekcie społecznym. Zwiększenie liczby organizacji pozarządowych świadczy o większym zaangażowaniu i aktywności mieszkańców. LSR zakłada wsparcie działań podejmowanych przez organizacje pozarządowe, w tym aktywizację społeczności lokalnej. Wskaźnik jest zatem adekwatny do celu ogólnego i przedsięwzięć. **Pochodzi ze źródeł statystyki publicznej – GUS.**

Cel szczegółowy 1.1 – Podniesienie zaangażowania i świadomości społecznej, z uwzględnieniem aspektów ochrony środowiska i innowacyjności oraz przeciwdziałania zmianom klimatu.

Związki z diagnozą: Diagnoza wskazała problemy związane z brakiem innowacyjności lokalnych firm, niewystarczającą świadomością społeczeństwa związaną z ochroną klimatu i środowiska.

Związki z analizą SWOT: **Silna strona:** Silne, prężnie i skutecznie działające organizacje pozarządowe, w tym OSP. **Słaba strona:** Niedostateczna świadomość ekologiczna związana potrzebą ochrony środowiska, segregacji odpadów oraz przeciwdziałaniem zmianom klimatu. Mała otwartość na innowacje wśród przedsiębiorców **Szansa:** Rozsądne i innowacyjne wykorzystanie nowych technologii w celu aktywizacji społeczeństwa.

Wnioski z konsultacji: Mieszkańcy podczas spotkań konsultacyjnych zwracali uwagę, że nie wszyscy angażują się w życie społeczne, część mieszkańców koncentruje się wyłącznie na sprawach osobistych. Ponadto zwrócono uwagę, że niektóre problemy: zbyt mała troska o środowisko oraz ochronę klimatu wynika z małej świadomości.

Zaangażowane i aktywne społeczeństwo, z rozwiniętą świadomością społeczną wpływa na rozwój gospodarczy i społeczny, zatem niniejszy cel szczegółowy przyczynia się do realizacji celu ogólnego 1.0.

Wskaźniki:

W1.1.1 –Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa Wskaźnik mierzy zależność pomiędzy korzystaniem ze wsparcia doradczego a skutecznością w pozyskiwaniu dofinansowania. Jeśli osoba, która otrzymała wsparcie finansowe wcześniej korzystała z wsparcia doradczego wartość wskaźnika wzrośnie o 1. Wskaźnik jest adekwatny do celu, ponieważ mierzy zaangażowani i skuteczność podniesienia świadomości społecznej.

W1.1.2 –Liczba osób przeszkolonych Każda osoba biorąca udział w szkoleniu powoduje wzrost wskaźnika o 1. Wskaźnik jest adekwatny do celu ponieważ podniesienie świadomości społecznej będzie się odbywało m.in.

poprzez szkolenia. Ponadto udział w szkoleniach aktywizuje mieszkańców. Wartość bazowa i docelowa wskaźnika została określona w tab. nr 5.

W1.1.3 – Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno – konsultacyjnych. Każda osoba biorąca udział w spotkaniu powoduje wzrost wskaźnika o 1. Spotkania informacyjno-konsultacyjne wpływają na podniesienie aktywności i zaangażowania społecznego, dlatego wskaźnik jest adekwatny do celu.

W1.1.4 – Liczba osób zadowolonych ze spotkań przeprowadzonych przez LGD. Poziom zadowolenia zostanie zmierzony za pomocą ankiet wypełnianych przez uczestników na zakończenie spotkania. Zadowoleni mieszkańcy chętniej uczestniczą w życiu społecznym, dlatego wskaźnik jest adekwatny do celu.

W1.1.5 – Liczba projektów skierowanych do grup docelowych. Projekty realizowane w ramach LSR powinny koncentrować się na określonych grupach odbiorców. Dzięki temu będą skuteczne. Każdy projekt realizowany w ramach celu 1.1. zostanie zakwalifikowany do odpowiedniej kategorii pod kątem grupy docelowej.

Przedsięwzięcie 1.1.1 - Wzmocnienie kapitału społecznego z uwzględnieniem grup defaworyzowanych

Uzasadnienie i opis: Przedsięwzięcie zakłada realizację różnorodnych operacji: szkoleń, wsparcia doradczego, imprez dla mieszkańców lub innych, które aktywizują i angażują mieszkańców, przekazują wiedzę na temat pozyskiwania dotacji, realizacji LSR, ochrony środowiska, przeciwdziałania zmianom klimatu, odnawialnych źródeł energii, innowacji oraz innych zagadnień. W ramach tego przedsięwzięcia planuje się realizację projektu współpracy oraz operacji własnej.

Beneficjenci: jednostki sektora finansów publicznych, organizacje pozarządowe. OLGD

Sposób realizacji: projekt grantowy, projekt współpracy, aktywizacja, projekt własny

Wskaźniki:

1.1.1.1 Liczba osobodni szkoleń dla pracowników i organów LGD Każdy dzień szkoleniowy dla jednego członka organu lub pracownika stanowi 1 osobodzień i powoduje wzrost wskaźnika o 1. W ramach przedsięwzięcia 1.1.1 będą organizowane szkolenia dla członków organów LGD, dlatego wskaźnik jest adekwatny do przedsięwzięcia.

1.1.1.2 Liczba spotkań/wydarzeń–adresowanych do mieszkańców. Każde spotkanie LGD z mieszkańcami powoduje wzrost wskaźnika o 1. Celem spotkań jest wzmocnienie kapitału społecznego, zatem wskaźnik jest adekwatny do przedsięwzięcia.

1.1.1.3 – Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa. Każdy podmiot, osoba fizyczna lub prawna, uczestnicząca we wsparciu doradczym w ramach jednego naboru powoduje wzrost wskaźnika o 1. W ramach przedsięwzięcia 1.1.1 będzie prowadzone wsparcie doradcze, dlatego wskaźnik jest adekwatny do przedsięwzięcia.

1.1.1.4 Liczba wyjazdów studyjnych- każdy wyjazd studyjny zwiększa wartość wskaźnika o 1. Wskaźnik przyczynia się do realizacji przedsięwzięcia służącego wzmocnieniu kapitału społecznego.

1.1.1.5 – Liczba szkoleń. Każde szkolenie realizowane przez podmioty inne niż LGD w ramach jednego zakresu tematycznego dla jednej grupy odbiorców niezależnie od czasu trwania powoduje wzrost wskaźnika o 1. W ramach przedsięwzięcia 1.1.1 będą udzielane granty na prowadzenie szkoleń, dlatego wskaźnik jest adekwatny do przedsięwzięcia.

1.1.1.6 Liczba zrealizowanych projektów współpracy–Każdy zrealizowany projekt współpracy powoduje wzrost wskaźnika o 1. W ramach przedsięwzięcia 1.1.1 będą realizowane projekty współpracy, dlatego wskaźnik jest adekwatny do przedsięwzięcia.

1.1.1.7 – Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy. Każde LGD realizujące pojedynczy projekt współpracy, wliczając OLGD podnosi wartość wskaźnika 1. W ramach przedsięwzięcia 1.1.1 będą realizowane projekty współpracy, dlatego wskaźnik jest adekwatny do przedsięwzięcia.

1.1.1.8 – Liczba imprez. Każda zrealizowana impreza podnosi wartość wskaźnika o 1. W ramach przedsięwzięcia 1.1.1. planuje się udzielać granty na realizację różnego rodzaju imprez. Planuje się również realizację operacji własnych dotyczących imprez.

Cel szczegółowy 1.2 – Tworzenie miejsc pracy na obszarze OLGD, w szczególności dla kobiet.

Związki z diagnozą: Diagnoza wskazała na występowanie bezrobocia wyższego niż w Wielkopolsce, także wskaźnik udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym jest wyższy niż dla województwa. Szczególnie należy zwrócić uwagę na bezrobocie wśród kobiet, które stanowią ponad 66%

wszystkich bezrobotnych. Kobiety także rzadziej prowadzą działalność gospodarczą. Istnieje zatem potrzeba tworzenia miejsc pracy, w szczególności dla kobiet.

Związki z analizą SWOT: Słaba strona: *Brak miejsc pracy dla kobiet, wysoki udział kobiet w grupie osób bezrobotnych. Niski udział kobiet wśród osób prowadzących działalność gospodarczą.*

Wnioski z konsultacji: wskazanie kobiet jako grupy defaworyzowanej w ankiecie, zgłaszanie podczas spotkań konsultacyjnych problemu pracy dla kobiet.

Tworzenie miejsc pracy przyczynia się do rozwoju obszaru pod względem gospodarczym i społecznym, omawiany cel szczegółowy przyczynia się zatem do realizacji celu ogólnego 1.0.

Wskaźniki:

W1.2.1 – Liczba utworzonych miejsc pracy. Każde utworzone miejsce pracy zarówno w ramach podejmowania jak i rozwoju działalności gospodarczej podnosi wartość wskaźnika o 1. Cel 1.2. zakłada tworzenie miejsc pracy. Wskaźnik jest zatem adekwatny do celu.

W1.2.2 – Liczba utrzymanych miejsc pracy – każdy wnioskodawca w ramach podejmowania i rozwijania działalności gospodarczej zobowiązuje się utrzymać utworzone miejsca pracy. Realizacja każdego projektu podnosi wartość wskaźnika o minimum 1.

Przedsięwzięcie 1.2.1 – Tworzenie i rozwój działalności gospodarczej.

Uzasadnienie i opis: Przedsięwzięcie zakłada wsparcie dla osób fizycznych, które zamierzają rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej oraz przedsiębiorców, którzy zamierzają rozwijać prowadzoną działalność gospodarczą. Wsparcie dla osób zakładających działalność będzie wypłacane w formie premii. Osoby rozwijające działalność otrzymają dofinansowanie.

W wyniku analizy wysokości pomocy udzielanej na rozpoczęcie prowadzenia działalności gospodarczej przez Powiatowy Urząd Pracy, WRPO oraz w wyniku konsultacji społecznych kwotę premii ustalono na poziomie 50 000 złotych dla beneficjenta. Operacja wiąże się z koniecznością utworzenia miejsca pracy dla siebie – rozpoczęcie działalności lub zatrudnienie pracownika.

Beneficjenci: osoby fizyczne, osoby prawne, przedsiębiorcy, grupa defaworyzowana – kobiety,

Sposób realizacji: konkurs

Wskaźniki:

1.2.1.1 – Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa. Każde nowoutworzone przedsiębiorstwo, niezależnie od liczby zatrudnionych osób podnosi wartość wskaźnika o 1. Przedsięwzięcie 1.2.1 zakłada wsparcie na tworzenie i rozwój działalności gospodarczej, zatem wskaźnik jest adekwatny do celu.

1.2.1.2 – Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa. Każde przedsiębiorstwo otrzymujące wsparcie na rozwój, podnosi wartość wskaźnika o 1. Przedsięwzięcie 1.2.1 zakłada wsparcie na tworzenie i rozwój działalności gospodarczej, zatem wskaźnik jest adekwatny do celu.

Cel szczegółowy 1.3 – Zapewnienie odpowiedniego stanu infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej.

Związki z diagnozą: Diagnoza wykazała nadal istniejący popyt na obiekty tego typu infrastruktury, poza tym rozwija się moda na aktywne formy spędzania wolnego czasu, powoduje jeszcze wzrost zapotrzebowania w tej dziedzinie.

Związki z analizą SWOT: Słaba strona: *Niewystarczająca ilość i stan infrastruktury rekreacyjnej i sportowej.*

Szansa: *Rosnące zainteresowanie mieszkańców zdrowym stylem życia i aktywnymi formami spędzania wolnego czasu.*

Wnioski z konsultacji: Wśród ankiet dotyczących projektów, które zamierzają realizować beneficjenci, ponad połowa dotyczyła budowy, przebudowy, remontu lub modernizacji infrastruktury sportowej, kulturalnej i rekreacyjnej.

Budowa tego typu infrastruktury przyczynia się do rozwoju obszaru w aspekcie społecznym, cel szczegółowy realizuje zatem cel główny 1.0.

Wskaźniki:

W1.3.1 – Wzrost liczby osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej.

W ramach celu 1.3 planuje się poprawę stanu oraz budowę infrastruktury, z której korzystają mieszkańcy. Odpowiedni stan infrastruktury przekłada się na większą liczbę osób z niej korzystających. Dlatego wskaźnik jest adekwatny do celu szczegółowego 1.3 i mierzy jego rezultaty.

Przedsięwzięcie 1.3.1 – Budowa, przebudowa niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej lub kulturalnej realizowana przez jednostki samorządu terytorialnego.

Uzasadnienie i opis: Przedsięwzięcie zakłada wsparcie jednostek samorządu terytorialnego w zakresie budowy niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej lub kulturalnej. Zakłada się także kontynuację działań związanych z salami lub świetlicami wiejskimi. Jednostki samorządu terytorialnego posiadają zaplecze finansowe i organizacyjne do realizowania większych projektów, służących szerszej grupie odbiorców, dlatego zdecydowano się dedykować działanie tylko dla tych podmiotów. W ramach tego przedsięwzięcia inne podmioty nie mogą realizować operacji. Wsparcie zostanie udzielone w formie dofinansowania.

Beneficjenci: jednostki samorządu terytorialnego: gminy, powiat

Sposób realizacji: konkurs

Wskaźniki: 1.3.1.1 – Liczba operacji polegających na budowie, przebudowie niekomercyjnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej lub kulturalnej. Przedsięwzięcie 1.3 zakłada budowę lub przebudowę obiektów ogólnodostępnej infrastruktury przez jst. Każda operacja realizowana przez jst, dotycząca budowy lub przebudowy infrastruktury podnosi wartość wskaźnika o 1. Wskaźnik mierzy bezpośrednio produkty przedsięwzięcia 1.3.1, jest zatem do niego adekwatny.

Przedsięwzięcie 1.3.2 – Budowa, przebudowa niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej lub kulturalnej.

Uzasadnienie i opis: Przedsięwzięcie zakłada wsparcie różnych podmiotów w zakresie budowy niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej lub kulturalnej. Z uwagi na wysokość możliwego wsparcia finansowego realizowane będą projekty jak budowa i przebudowa placów zabaw, siłowni zewnętrznych, innych miejsc spędzania wolnego czasu, obiektów sportowych i kulturalnych. Lista możliwych działań jest szeroka i otwarta, jednak obiekt, na rzecz którego podejmuje się działania musi zaliczać się do infrastruktury sportowej, rekreacyjnej lub kulturalnej.

Beneficjenci: jednostki sektora finansów publicznych organizacje pozarządowe

Sposób realizacji: projekt grantowy

Wskaźniki: 1.3.2.1 – Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej lub kulturalnej. W ramach przedsięwzięcia 1.3.2 planuje się udzielać grantów na budowę i przebudowę niekomercyjnej infrastruktury. Każdy wybudowany lub przebudowany obiekt niekomercyjnej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej podnosi wartość wskaźnika o 1. Wskaźnik bezpośrednio mierzy produkty przedsięwzięcia 1.3.2, jest więc do niego adekwatny.

Cel szczegółowy 1.4 – Promowanie i zachowanie dziedzictwa obszaru objętego LSR.

Związki z diagnozą: Diagnoza kieruje uwagę na walory przyrodniczo – kulturalne, które mogą zostać wykorzystane w celu zwiększenia liczby turystów odwiedzających gospodarstwa agroturystyczne, jednak potrzebna jest odpowiednia promocja, która dotrze do odbiorców. Ponadto wskazuje występowanie dziedzictwa kulinarnego, którego materialnym przejawem są zarejestrowane produkty lokalne. Wymienia ciekawe miejsca i obiekty o znaczeniu historycznym oraz ciekawe imprezy i wydarzenia kulturalne, które mogły by się cieszyć większym poparciem mieszkańców. *Niniejszy cel szczegółowy realizuje zatem cel główny 1.0.*

Związki z analizą SWOT: Słaba strony: Małe zainteresowanie mieszkańców ofertą kulturalną, lokalnymi zabytkami. **Silna stron:** Atrakcyjne, różnorodne, przyciągające uczestników imprezy społeczno – kulturalne. Bogate tradycje kulinarne oraz wytwarzane produkty tradycyjne i lokalne. **Szansa:** *Wzrost znaczenia agroturystyki w związku z sytuacją światową utrudniającą możliwość wyjazdów zagranicznych i zwiększenie liczby turystów odwiedzających obszar OLGD.*

Wnioski z konsultacji:

Promowanie dziedzictwa przyczynia się do zwiększania zainteresowania obszarem LGD i może zachęcić turystów do skorzystania z oferty, to pozytywnie wpływa na rozwój gospodarczy, tymczasem zachowanie dziedzictwa przyczynia się to rozwoju społecznego.

Wskaźniki: W1.4.1 – Wzrost liczby osób odwiedzających zabytki i obiekty. W ramach celu 1.4 zakłada się podejmowanie różnych działań związanych z kulturą i dziedzictwem kulturalnym, działań materialnych i niematerialnych. Celem tych działań jest zwiększenie zaangażowania mieszkańców w szeroko rozumiane

życie kulturalne. Dlatego wskaźnik mierzący wzrost liczby osób odwiedzających zabytki i obiekty, mierzy rezultaty celu 1.4.1, dlatego jest do niego adekwatny.

Przedsięwzięcie 1.4.1 - Zachowanie dziedzictwa lokalnego

Uzasadnienie i opis: Przedsięwzięcie zakłada wsparcie podmiotów działających w sferze kultury, w postaci zakupu niezbędnego wyposażenia oraz zachowanie dziedzictwa lokalnego.

Beneficjenci : jednostki sektora finansów publicznych, organizacje pozarządowe, parafie

Sposób realizacji: Projekt grantowy

Wskaźniki:

1.4.1.1 – Liczba podmiotów działających w sferze kultury, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR. Każdy podmiot działający w sferze kultury, który otrzymuje wsparcie w ramach jednego naboru podnosi wartość wskaźnika o jeden. W ramach przedsięwzięcia 1.4.1 zakłada się przede wszystkim wsparcie podmiotów kultury dlatego wskaźnik jest adekwatny do przedsięwzięcia.

1.4.1.2 – Liczba operacji obejmujących wyposażenie podmiotów działających w sferze kultury. Każda operacja realizowana w ramach LSR, polegająca na wyposażeniu podmiotów działających w sferze kultury podnosi wartość wskaźnika o jeden. W ramach przedsięwzięcia 1.4.1 zakłada się udzielanie grantów na wyposażenia podmiotów i instytucji kultury, dlatego powyższy wskaźnik jest adekwatny do przedsięwzięcia

1.4.1.3 – Liczba operacji służących zachowaniu dziedzictwa lokalnego. Każda operacja realizowana w ramach LSR, służąca zachowaniu dziedzictwa lokalnego, podnosi wartość wskaźnika o jeden. Wskaźnik jest adekwatny do przedsięwzięcia 1.4.1, ponieważ pozwala mierzyć cel tego przedsięwzięcia, czyli zachowanie dziedzictwa lokalnego.

1.4.1.4 – Wydarzenia o charakterze promocyjnym. Każdy zrealizowany projekt współpracy powoduje wzrost wskaźnika o 1. W ramach przedsięwzięcia 1.4.1 będą realizowane projekty współpracy, dlatego wskaźnik jest adekwatny do przedsięwzięcia.

Przedsięwzięcie 1.4.2 - Promowanie obszaru objętego LSR

Uzasadnienie i opis: Przedsięwzięcie zakłada realizację projektów polegających na różnorodnych formach promocji lokalnego dziedzictwa przyrodniczego, kulturowego i historycznego. Działania promocyjne będą skierowane zarówno do mieszkańców obszaru, jak i osób z zewnątrz.

Beneficjenci : jednostki sektora finansów publicznych, organizacje pozarządowe

Sposób realizacji: Projekt grantowy

Wskaźniki:

1.4.2.1 – Liczba podmiotów otrzymujących wsparcie na operacje z zakresu promocji. Każdy podmiot, który w ramach jednego naboru w ramach LSR otrzymał wsparcie na działania promocyjne, podnosi wartość wskaźnika o jeden. W ramach przedsięwzięcia 1.4.2 planuje się udzielać grantów na różnorodne formy promocji obszaru. Dlatego wskaźnik jest adekwatny do przedsięwzięcia i mierzy jego produkty.

Zintegrowany charakter celów.

Ponadto należy zwrócić uwagę, że cele **szczegółowe 1.1 oraz 1.4 mają charakter zintegrowany**, ponieważ, w ramach tych celów realizowane są przedsięwzięcia w sposób spójny i kompleksowy, z użyciem różnych metod i zaangażowaniem różnych sektorów i partnerów adresują zidentyfikowaną w analizie SWOT potrzebę, zapewniają odpowiednią sekwencję interwencji. W ramach celu 1.4 planuje się realizować dwa przedsięwzięcia: **1.4.1 – Zachowanie dziedzictwa lokalnego** oraz **1.4.2 Promowanie obszaru objętego LSR**. Przedsięwzięcia te w sposób kompleksowy i spójny odpowiadają na potrzebę określoną w analizie SWOT, dotyczącą :

- Małego zainteresowanie mieszkańców ofertą kulturalną, lokalnymi zabytkami;
- Niepełnego wykorzystanie możliwości, jakie daje infrastruktura społeczna w postaci sal wiejski oraz świetlic, znajdujących się na obszarze OLGD, mała oferta zorganizowanych form spędzania wolnego czasu.

Lokalna strategia określa różnorodne formy realizacji tych przedsięwzięć – inwestycyjne i nieinwestycyjne, dzięki temu zaangażowana zostanie szeroka grupa podmiotów i partnerów. Przedsięwzięcia adresowane są do organizacji pozarządowych, jednostek sektora finansów publicznych, instytucji kultury, muzeów. Planuje się zarówno realizację projektów miękkich – między innymi imprez kulturalnych, promocyjnych wyjazdów studyjnych jak i projektów twardych – przygotowanie wydawnictw promocyjnych i informacyjnych, montaż tablic informacyjnych, wyposażanie muzeów oraz izb pamięci, działań inwestycyjnych związanych z zachowaniem materialnych obiektów zabytkowych i historycznych. Dzięki temu przedsięwzięcia w ramach celu szczegółowego nr **1.4** mają charakter kompleksowy – obejmują całość zagadnienia dziedzictwa lokalnego a nie tylko wybrane fragmenty. Są także spójne, ponieważ

istnieje logiczne powiązanie oraz konsekwencja pomiędzy podejmowanymi działaniami. Strategia rozwoju lokalnego zapewnia także odpowiednią sekwencję interwencji poprzez wykonanie odpowiednich kroków.

Tabela nr 6 - Matryca logiczna powiązań diagnozy obszaru i ludności, analizy SWOT celów i wskaźników

Zidentyfikowane problemy / wyzwania społeczno ekonomiczne	Cele ogólne	Cele szczegółowe	Planowane przedsięwzięcia	Produkty	Rezultaty	Oddziaływania	Czynniki zewnętrzne mające wpływ na realizację działań i osiągnięcie wskaźników
Niedostateczne wykorzystanie istniejących obiektów infrastruktury społecznej – sal i świetlic wiejskich. Zbyt mała liczba odbywających się w nich wydarzeń społeczno kulturalnych. Niedostatecznie rozwinięta postawa proinnowacyjnej wśród przedsiębiorców i mieszkańców. Zbyt niski udział kobiet w grupie osób prowadzących własną działalność gospodarczą. Niedostatecznie rozwinięta postawa proekologicznej wśród mieszkańców, w tym młodzieży, niedostateczna informacja na temat ochrony klimatu i ochrony środowiska.	1.0 Rozwój obszaru w aspekcie gospodarczym i społecznym przy zachowaniu ochrony środowiska i innowacyjności oraz przeciwdziałania zmianom klimatu	1.1 Podniesienie zaangażowania i świadomości społecznej, z uwzględnieniem aspektów ochrony środowiska i innowacyjności oraz przeciwdziałania zmianom klimatu	1.1.1 Wzmocnienie kapitału społecznego z uwzględnieniem grup defaworyzowanych	1.1.1.1 Liczba osobodni szkoleń dla pracowników i organów LGD 1.1.1.2 Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa 1.1.1.3 Liczba osób uczestniczących w spotkaniach adresowanych do mieszkańców 1.1.1.4 Liczba wyjazdów studyjnych 1.1.1.5 Liczba szkoleń 1.1.1.6 Liczba zrealizowanych projektów współpracy 1.1.1.7 Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy 1.1.1.8 Liczba imprez	W.1.1.1 Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa W.1.1.2 Liczba osób przeszkolonych W.1.1.3 Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjnych – konsultacyjnych W.1.1.4 Liczba osób zadowolonych ze spotkań przeprowadzonych przez LGD W.1.1.5 Liczba projektów skierowanych do grup docelowych	W.1.0.1 Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców. W.1.0.2 Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców.	Wyjazd młodych aktywnych ludzi do większych miast lub za granicę. Brak zainteresowanie realizowanymi działaniami ze strony ludzi starszych. Pozytywne wykorzystanie nowych technologii informacyjnych i portali społecznościowych w celu aktywizacji społeczności lokalnej.

Niewystarczająca liczba ofert pracy dla kobiet, przekładająca się na duży udział kobiet w grupie osób bezrobotnych.	1.2 Tworzenie miejsc pracy na obszarze OLGD, w szczególności dla kobiet	1.2.1 Tworzenie i rozwój działalności gospodarczej	1.2.1.1 Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	1.2.1.2 Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	W.1.2.1 Liczba utworzonych miejsc pracy W.1.2.2 Liczba utrzymanych miejsc pracy	Potencjalna możliwość wystąpienia kryzysu gospodarczego.
			1.3 Zapewnienie odpowiedniego stanu infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej	1.3.1 Budowa, przebudowa niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej lub kulturalnej realizowana przez jednostki samorządu terytorialnego	1.3.1.1 Liczba operacji polegających na budowie lub przebudowie niekomercyjnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej lub kulturalnej	
Niewystarczająca liczba i stan obiektów infrastruktury sportowej i rekreacyjnej na obszarze OLGD.	1.3 Zapewnienie odpowiedniego stanu infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej	1.3.1 Budowa, przebudowa niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej lub kulturalnej realizowana przez jednostki samorządu terytorialnego	1.3.2 Budowa, przebudowa niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej lub kulturalnej	1.3.2.1 Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej lub kulturalnej	W.1.4.1 Wzrost liczby osób odwiedzających zabytki i obiekty	Zasiępowanie kontaktów osobistych oraz utrzymywanie
			1.4 Promowanie i zachowanie dziedzictwa	1.4.1 Zachowanie dziedzictwa lokalnego	1.4.1.1 Liczba podmiotów działających w sferze kultury, które	
Niedostateczne zainteresowania mieszkańców lokalną ofertą kulturalną i	1.4 Promowanie i zachowanie dziedzictwa	1.4.1 Zachowanie dziedzictwa lokalnego	1.4.1.1 Liczba podmiotów działających w sferze kultury, które	1.4.1.1 Liczba podmiotów działających w sferze kultury, które	W.1.4.1 Wzrost liczby osób odwiedzających zabytki i obiekty	

<p>udziałem w wydarzeniach kulturalnych. Promowanie wśród mieszkańców lokalnego dziedzictwa kulturalnego i zabytków. Promowanie produktów lokalnych i kreowania powstawania nowych.</p>	<p>obszaru objętego LSR</p>	<p>1.4.2 Promowanie obszaru objętego LSR</p>	<p>otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR</p>	<p>relacji społecznych życiem w świecie wirtualnym.</p>
			<p>1.4.1.2 Liczba operacji obejmujących wyposażenie podmiotów działających w sferze kultury</p> <p>1.4.1.3 Liczba operacji służących zachowaniu dziedzictwa lokalnego</p> <p>1.4.1.4 – Wydarzenia o charakterze promocyjnym.</p> <p>1.4.2.1 Liczba podmiotów otrzymujących wsparcie na operacje z zakresu promocji.</p>	

VI. SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU

Procedura wyboru została utworzona zgodnie z zapisami Rozporządzenia 1303/2013, zgodnie z którym do zadań LGD w nowym okresie programowania należy opracowanie niedyskryminującej i przejrzystej procedury wyboru oraz obiektywnych kryteriów wyboru, które pozwalają na uniknięcie konfliktów interesów. Dodatkowo gwarantują, że co najmniej 50% głosów w decyzjach dotyczących wyboru pochodzi od partnerów niebędących instytucjami publicznymi.

Niniejsza strategia została zbudowana tak, aby uwzględniać zasady wprowadzone wspomnianym rozporządzeniem.

Realizacja strategii i zawartych w niej celów zakłada działania dotyczące następujących typów operacji:

1. projekty realizowane w ramach konkursów ogłaszanych przez LGD przez podmioty inne niż LGD
2. projekty grantowe
3. projekty współpracy (1projekt regionalny, 1 projekt międzynarodowy)
4. operacje własne LGD

Zasady przyjęte w strategii w zakresie wyboru i oceny operacji zostały przyjęte w Księdze Procedur OLGD oraz Regulaminie Rady OLGD. Dla każdego typu operacji przewidziano odrębne kryteria wyboru, uwzględniające specyfikę danego działania oraz uwarunkowania obszaru. Zadbano o zgodność zapisów z przepisami ustawy o RLKS oraz rozporządzeń wykonawczych. Nadrzędną zasadą jaka przyświecała tworzeniu procedur było zadbanie o przejrzystość procesu oceny.

Procedury będą udostępnione na stałe do publicznej wiadomości na stronie internetowej www.olgd.org.pl oraz dostępne w biurze LGD do wglądu dla osób zainteresowanych.

Procedura naboru wniosków

Zastosowane rozwiązania zależą od typu operacji:

1. projekty realizowane w ramach konkursów ogłaszanych przez LGD przez podmioty inne niż LGD

Procedura oceny i wyboru operacji w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego PROW 2014-2020 na operacje realizowane przez podmioty inne niż LGD zawiera :

Rodzaj regulacji	Kluczowe cele i założenia
- ogłoszenie i nabór wniosków	- reguluje zasady ogłaszania i naboru wniosków, sposób ustalenia wysokości dostępnych środków, uzgodnienia terminu, sposób podawania do publicznej wiadomości ogłoszenia o naborze
- składanie i wycofanie wniosku	-określa zasady składania i wycofywania wniosku oraz sposób rejestrowania w biurze LGD
- zasady zwoływania posiedzeń Rady mających na celu ocenę i wybór operacji	- określa terminy, sposoby powiadamiania oraz zakres informacji przekazywanych członkom Rady
-otwarcie i przebieg posiedzeń Rady mających na celu ocenę i wybór operacji	- celem jest stworzenie regulacji zapewniającej sprawny przebieg posiedzenia, zawiera uregulowania dotyczące potwierdzania obecności, weryfikacji reprezentowania sektorów, zasady postępowania w przypadku braku kworum
- procedura zachowania parytetu i bezstronności oraz unikania konfliktu interesów	- celem uregulowań jest zapewnienie w stosunku do każdej operacji na poziomie podejmowania decyzji, tego że ani władze publiczne ani żadna z grup interesu nie posiada więcej niż 49 % praw głosu
- tryb oceny operacji i wybór operacji	- procedura reguluje przebieg posiedzenia oceny, wskazuje rodzaje kart do wypełnienia na poszczególnych etapach oceny, sposoby ich korekty w przypadku stwierdzenia błędów, poszczególne etapy oceny i rodzaje dokumentów
- ustalenie kwoty wsparcia	- zawiera założenia co do poziomu wsparcia poszczególnych rodzajów beneficjentów
- przekazanie Wnioskodawcy informacji o wynikach oceny	- reguluje sposób powiadamiania wnioskodawcy oraz publikacji wyników

- przekazanie dokumentów Zarządowi Województwa - procedura odwoławcza - zasady wydawania opinii w sprawie zmiany umowy przez beneficjenta	- zawiera terminy przekazania oraz rodzaje dokumentów - reguluje zasady dotyczące wniesienia protestu - celem uregulowań jest uwzględnienie w procedurze postępowania LGD w sytuacji zmiany umowy przez beneficjenta
---	--

Tabela 9 Procedura naboru projektów konkursowych

2. projekty grantowe

W Procedurze zawarto oceny i wyboru oraz rozliczania, monitoringu i kontroli grantobiorców w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego PROW 2014-2020:

Rodzaj regulacji	Kluczowe cele i założenia
- rodzaj beneficjenta, rodzaje projektów, kwoty wsparcia i warunki kwalifikowania, terminy realizacji operacji - ogłoszenie konkursu i nabór grantów. - realizacja grantu i wypłata środków	- reguluje kto może być beneficjentem, jakie rodzaje operacji mogą otrzymać wsparcie, zakłada kwoty na projekty, zasady kwalifikowalności, oraz terminy realizacji operacji - celem procedury jest ustalenie prawidłowości ogłoszenia konkursu oraz przeprowadzenia oceny - reguluje zasady realizacji projektów, ich kontroli oraz wypłaty środków

Tabela 10 Procedura naboru projektów grantowych

3. operacje własne LGD

Proces	Zakres czynności
Ogłoszenie informacji o zamiarze realizacji operacji własnej	LGD zamieszcza informację na stronie internetowej, wskazując: zakres tematyczny, wysokość środków na realizację operacji, kryteria wyboru, wraz ze wskazaniem minimalnej liczby punktów, której uzyskanie jest warunkiem wyboru operacji, informację o terminie i sposobie zgłaszania zamiaru realizacji operacji, informację o dokumentach pozwalających na potwierdzenie, że podmiot zgłaszający zamiar realizacji operacji jest uprawniony do wsparcia.
Oczekiwanie na zgłoszenie	Ogłoszenie jest aktualne przez 30 dni.
Brak zgłoszenia zamiaru realizacji operacji przez inny podmiot Lub	LGD składa wnioski do samorządu województwa
Zgłoszenie zamiaru realizacji przez inny podmiot	LGD otrzymuje pisemną informację złożoną bezpośrednio w biurze LGD, wraz z dokumentami potwierdzającymi, iż jest to podmiot uprawniony do wsparcia.
Weryfikacja dokumentów	W terminie 7 dni od dnia zakończenia podawania do publicznej wiadomości informacji o zamiarze realizacji operacji własnej, pracownicy biura LGD weryfikują otrzymaną dokumentację
Wnioskodawca nie spełnia warunków beneficjenta Lub	LGD informuje pisemnie wnioskodawcę o niespełnieniu warunków beneficjenta i przekazuje informację w tym zakresie wraz z kopią dokumentów do SW. Informacja jest zamieszczana również na stronie internetowej LGD.
Wnioskodawca spełnia warunki beneficjenta	LGD informuje o tym na piśmie wnioskodawcę, zamieszcza informację na stronie internetowej LGD i w terminie 3 miesięcy ogłasza nabór na realizację

	operacji.
Nabór i ocena wniosku	Zgodnie z procedurą dla operacji realizowanych przez podmioty inne, niż LGD

Tabela 11 Procedura naboru projektów własnych

LGD zachowuje na swojej stronie internetowej wszystkie informacje o planowanych do realizacji operacjach własnych (archiwum) oraz wszystkie wyniki postępowań w tej sprawie.

Do operacji własnej LGD w szczególności mają zastosowanie przepisy art. 17 ust. 1, 2 i 6 ustawy RLKS oraz § 14 pkt 1, § 15 ust. 7 pkt 2 i § 20 ust. 2 rozporządzenia LSR, a przepisy art. 21 ust. 2 ustawy RLKS stosuje się odpowiednio.

Kryteria wyboru projektów zostały opracowane w oparciu o przeprowadzone metody partycypacji i zostały powiązane z diagnozą obszaru, celami i wskaźnikami. W przypadku pojawienia się potrzeby zmiany kryteriów wyboru zostanie wzięta pod uwagę konieczność zachowania powiązania zmienionego kryterium z diagnozą. Konieczne jest również aby nowe kryteria przyczyniały się do realizacji wskaźników i celów założonych w LSR.

Wskazany proces zmiany kryteriów nie może przebiegać podczas ogłoszenia i trwania naboru wniosków. LGD zapewni w ten sposób stosowanie tych samych kryteriów w całym procesie wyboru w ramach danego naboru.

W kartach oceny operacji stanowiących załącznik do procedury oceny i wyboru wniosków zastosowano wagi. Stosowanie wag ma cel informacyjny i służy zwróceniu uwagi wnioskodawcom na ważność poszczególnych kryteriów. W procesie oceny przyznawane są punkty w wartościach całkowitych ujętych w kryteriach, a waga kryterium odzwierciedla jedynie wartość procentową najwyższej oceny względem maksymalnej liczby punktów.

W kryteriach wyboru została uwzględniona i zdefiniowana innowacyjność.

Innowacyjność oznacza powstanie nowej usługi/produktu, dotychczas nieoferowanego na obszarze objętym LSR; zastosowanie nowych sposobów organizacji lub zarządzania, wcześniej niestosowanych na obszarze objętym LSR; zrealizowaniu operacji, jakiej dotychczas nie było na obszarze objętym LSR; nowatorskim wykorzystaniu lokalnych zasobów i surowców, wcześniej nie stosowanym na obszarze objętym LSR; nowym sposobie zaangażowania lokalnej społeczności w proces rozwoju; aktywizacji osób i środowisk, które dotychczas w niskim stopniu angażowały się w działania na rzecz rozwoju lokalnego; upowszechnianiu lub wykorzystaniu nowoczesnych technik informacyjno-komunikacyjnych.

LSR została opracowana z zastosowaniem innowacyjnych rozwiązań w skali obszaru Ostrzeszowskiej Lokalnej Grupy Działania. Udział społeczności lokalnej w tworzeniu dokumentu został zapewniony poprzez nowatorskie metody partycypacji, które wcześniej nie były wykorzystywane na naszym obszarze przy tworzeniu dokumentów strategicznych. Warto wymienić między innymi grupy fokusowe, czy choćby kawiarnię obywatelską. Innowacyjnym rozwiązaniem było także uwzględnienie udziału społeczności lokalnej na każdym z kluczowych etapów opracowania strategii. Inne podmioty lokalne tworzące dokumenty planowania strategicznego – jednostki samorządu terytorialnego – najczęściej wykorzystują jedynie badania ankietowe lub spotkania konsultacyjne i to tylko dla wybranego etapu związanego z ustaleniem głównych kierunków rozwoju. Zastosowanie technik oraz skali partycypacji społecznej stanowiło nowość zarówno dla obszaru OLGD, jak i samego stowarzyszenia.

LSR zakłada także wsparcie operacji innowacyjnych poprzez odpowiednie zdefiniowanie innowacyjności w poszczególnych przedsięwzięciach oraz kryteria premiujące nowatorskie i niespotykane rozwiązania. Takie definiowanie innowacyjności jest bardzo trudne z uwagi na spektrum możliwych operacji, które będą realizowane, nie jest także w stanie wyczerpać tematu jednak wydaje się być konieczne. Odpowiednia, jasna i czytelna definicja innowacyjności stanowi podstawę dla beneficjentów, którzy planują realizację swoich operacji. Dzięki temu zostaje zachowana przejrzystość i transparentność przy ocenie tej cechy projektu. W związku z tym planuje się także wprowadzenie w tematykę szkoleń dla członków rady zagadnień związanych z oceną innowacyjności poszczególnych operacji. Wypracowanie wspólnego stanowiska i spojrzenia na innowacyjność przez poszczególne osoby pozwoli uniknąć skrajnie różnych ocen tych samych projektów w kontekście innowacyjności. Podczas analizy ocen operacji dokonywanych przez poszczególnych członków rady szczególna uwaga zostanie zwrócona na kryteria dotyczące innowacyjności. Pozwoli to na sprawdzenie, czy pomimo zasadniczej subiektywności oceny nie dochodzi do niewłaściwej interpretacji pojęcia innowacyjności oraz podjęcia działań korygujących, jeśli będzie to konieczne.

Kryteria promujące innowacyjność będą miały wpływ na wybór operacji, nie będą jednak dyskwalifikowały beneficjentów, którzy chcą realizować swoje pomysły w sposób sprawdzony i tradycyjny. Typowe rozwiązania także przyczyniają się do zapewnienia pozytywnej zmiany oraz budowania kapitału społecznego i aktywizacji mieszkańców. Kryteria jako całość mają za zadanie wybrać operacje, które najlepiej przyczyniają się do osiągnięcia celów i wskaźników określonych w LSR. Dlatego potrzebna jest równowaga, innowacyjność nie może mieć decydującego znaczenia, ważne jest wsparcie i wyróżnienie operacji naprawdę innowacyjnych, zamiast przyznawania wszystkim

operacjom punktów w tym kryterium. Ponadto na poziomie kryteriów wyboru operacji należy rozróżnić operacje innowacyjne w całej swojej skali od operacji zawierających jedynie pewne innowacyjne elementy.

Na podstawie analizy SWOT i diagnozy obszaru szczególnie premiiowane będą operacje realizowane w obszarach priorytetowych: w obszarze ochrony środowiska lub przeciwdziałania zmianom klimatycznym, lub zwalczania ubóstwa lub włączenia społecznego.

Zgodnie z powyższymi wskazaniem LGD zamierza realizować projekty grantowe oraz operacje własne.

Wysokość wsparcia przyznawanego na rozpoczynanie działalności gospodarczej wynosi **50 000 złotych**.

Ustalona kwota wynika z analizy wysokości pomocy udzielanej na rozpoczęcie prowadzenia działalności gospodarczej przez inne instytucje tj. Powiatowy Urząd Pracy, WRPO oraz z konsultacji społecznych. Również średnia pomoc przekazywana na tworzenie i rozwój działalności gospodarczej w ramach PROW 2007-2013 przez nasze LGD wynosiła około 56 tysięcy złotych. Podmioty, które otrzymały wsparcie kontynuują działalność gospodarczą na lokalnym rynku. Poziom wsparcia była zatem adekwatny do sytuacji społeczno-gospodarczej na obszarze LGD.

Kwota pomocy jest niezależna od rodzaju podejmowanej działalności gospodarczej.

Zasady ustalania wysokości wsparcia na realizację operacji

Intensywność pomocy ustala się w zależności od rodzaju wnioskodawcy:

- 1) jednostki sektora finansów publicznych – 63,63% kosztów kwalifikowalnych (za wyjątkiem grantów, w których intensywność pomocy wynosi max.100%);
- 2) organizacje pozarządowe –max.100%kosztów kwalifikowalnych;
- 3) podmioty wykonujący działalność gospodarczą, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej –max. 70% kosztów kwalifikowalnych;
- 4) pozostałe podmioty –max.100%.
- 5) osoby fizyczne podejmujące działalność gospodarczą – 100 %

W przypadku jednostek sektora finansów publicznych oraz osób fizycznych podejmujących działalność gospodarczą wskazana intensywność pomocy nie może ulec zmianie, natomiast w przypadku pozostałych podmiotów, wnioskodawca może określić niższy poziom wsparcia we wniosku o przyznanie pomocy, co jest promowane w kryteriach wyboru.

VII. PLAN DZIAŁANIA

Plan działania stanowiący załącznik nr 3 do niniejszej strategii zawiera szczegółowe wskazanie harmonogramu osiągania poszczególnych wskaźników produktu i rezultatu w przedziałach czasowych. Realizacja działań w ramach LSR została zaplanowana w kontekście 3 kluczowych etapów:

1 etap: lata 2016-2018

2 etap: lata 2019-2021

3 etap: lata 2022-2023

Większość operacji planowanych do realizacji, została zaplanowana w 1 i 2 etapie w sposób umożliwiający minimalizowanie ryzyka ich osiągnięcia.

Plan działania jest bezpośrednio powiązany z budżetem. Budżet oprócz kwot ogólnych zawiera określenie kwot na realizację celów szczegółowych a plan działania konsekwentnie stanowi uszczegółowienie zapisów budżetu, przyporządkowując kwoty wsparcia na realizację poszczególnych wskaźników produktu i rezultatu. Dodatkowo plan działania pokazuje realizację poszczególnych wskaźników w czasie i porządkuje cały proces wdrażania strategii. Związek między budżetem, planem działania a celami stanowi kluczowe założenie LSR. Trudno bowiem realizować założenia strategiczne, wypracowane przy wykorzystaniu wielu metod partycypacji społecznej i przy aktywnym udziale interesariuszy strategii bez oparcia w środkach finansowych, których posiadanie jest niezbędne dla osiągnięcia zakładanych celów.

Harmonogram osiągania poszczególnych wskaźników produktu oraz realizacji budżetu LSR w planie działania jest racjonalny i wykonalny. W zakresie wskaźników realizowanych w ramach konkursów przez jsfp, osoby prawne, przedsiębiorców oraz osoby fizyczne podejmujące działalność gospodarczą plan działania został powiązany z planowanym harmonogramem ogłaszania naborów wniosków. Pozwala to na odniesienie realizacji wskaźników dotyczących poszczególnych zakresów projektów do naborów zaplanowanych przez LGD. Natomiast w zakresie wskaźników realizowanych w ramach kosztów bieżących i aktywizacji plan zawiera racjonalne odniesienia do

możliwości finansowych i administracyjnych biura LGD. W zakresie zaś projektów współpracy zakłada ich realizację na podprawie poczynionych już starań zapewniających faktyczną realizację projektów.

VIII. BUDŻET

Środki finansowe zaplanowane do realizacji w ramach PROW na lata 2014-2020 zostały ujęte w tabelach stanowiących załącznik nr 4 do niniejszej strategii. Tabele pokazują zakresy wsparcia finansowego i wskazują fundusz wiodący. Na realizację strategii w ramach naborów wniosków przewiduje się kwotę 2 442 500,00 euro, na realizację projektów współpracy 45 750,00 euro, na koszty bieżące i aktywizację kwotę 449 475 (z czego 57 600,00 to dodatkowe środki) euro. Plan działania stanowiący załącznik nr 3 do LSR wskazuje szczegółowy podział środków na cele ogólne, szczegółowe oraz wskaźniki zaplanowane do realizacji w ramach PROW 2014-2020. Plan finansowy z kolei wskazuje jakie kwoty pochodzą z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, w jakiej części są finansowane przez budżet państwa oraz jaki jest wkład własny będący wkładem krajowych środków publicznych.

Celem tabeli jest zobrazowanie powiązania budżetu z celami szczegółowymi zaplanowanymi w LSR. Tabela wskazuje procentowy udział w budżecie LSR, uszczegółowienie planów wydatkowania środków w ramach celu oraz informację wskazującą element diagnozy stanowiący podstawę podziału.

Powiązania budżetu z celami LSR pokazuje tabela nr 10- Powiązania budżetu z celami LSR

Cel szczegółowy	Budżet na realizację celu	Powiązanie budżetu z celami
Cel szczegółowy 1.1 Podniesienie zaangażowania i świadomości społecznej, z uwzględnieniem aspektów ochrony środowiska i innowacyjności oraz przeciwdziałania zmianom klimatu	47 841,66	W ramach przedsięwzięcia planuje się realizację tzw. „projektów miękkich”. Z przeprowadzonych konsultacji społecznych oraz innych metod partycypacji na etapie przygotowania LSR wynika potrzeba realizacji projektów z zakresu służącego wzmocnieniu kapitału społecznego. Cel ten planuje się realizować za pomocą operacji polegających na organizacji szkoleń, imprez, wyjazdów studyjnych i innych projektów służących budowaniu kapitału społecznego. Procentowy udział w budżecie LSR: 2 %
Cel szczegółowy 1.2 Tworzenie miejsc pracy na obszarze OLGD, w szczególności dla kobiet	1 218 000,00 (z czego 168 000,00 to dodatkowe środki)	Jak wynika z analizy SWOT, w przygotowanie której aktywnie włączono społeczność, silną stroną obszaru jest przedsiębiorcza postawa jego mieszkańców. Z kolei słabą stroną jest brak nowych miejsc pracy, szczególnie dla kobiet, które uznano za grupę defaworyzowaną. Takie uwarunkowania dają podstawę do zaplanowania znacznych środków w LSR na tworzenie miejsc pracy zarówno poprzez podejmowanie działalności gospodarczej jak i rozwój już istniejących mikro i małych przedsiębiorstw. Procentowy udział w budżecie LSR: 50 %
Cel szczegółowy 1.3 Zapewnienie odpowiedniego stanu infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej	1 103 548,91	Z badania ankietowego przeprowadzonego na etapie przygotowywania LSR wynika, że mimo, iż w ramach PROW 2007-2013 dofinansowano wiele projektów z zakresu ogólnodostępnej infrastruktury społecznej to nadal występuje bardzo duże zapotrzebowanie na wspieranie projektów z tego zakresu. Cel ten zamierza się osiągnąć nie tylko przez realizację projektów przez jednostki samorządu terytorialnego ale również sektor pozarządowy. Konsultacje społeczne oraz badania ankietowe pokazały duży potencjał organizacji pozarządowych oraz ich gotowość do realizacji projektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej. Procentowy udział w budżecie LSR: 45 %

Cel szczegółowy 1.4 Promowanie i zachowanie dziedzictwa obszaru objętego LSR	73 109,43	Lokalne dziedzictwo stanowi niezaprzeczalny walor obszaru, dlatego również za pomocą projektów finansowanych w ramach LSR planuje się przyczynić do jego promowania i zachowania. Niniejszy cel szczegółowy zostanie osiągnięty poprzez realizację zarówno projektów przyczyniających się do zachowania dziedzictwa lokalnego jak i promowania obszaru objętego LSR. Zakłada się wsparcie między innymi podmiotów działających w sferze kultury oraz podmiotów otrzymujących wsparcie na operacje z zakresu promocji Procentowy udział w budżecie LSR: 2 %
Razem (cel ogólny)	2 442 500,00	

IX. Plan komunikacji

Zaangażowanie społeczności objętej Lokalną Strategią Rozwoju dające pozytywne wyniki uwarunkowane jest właściwą w swojej skuteczności komunikacją. Podstawowym warunkiem w planowaniu skutecznej komunikacji jest jej obustronność, a więc komunikacja na linii OLGD – społeczności lokalne – OLGD. Pozwala to na pozyskiwanie informacji zwrotnej i służy transparentności działań OLGD. Strategia komunikacji sprzyja tworzeniu optymalnych warunków działania LGD poprzez systematyczne informowanie społeczności lokalnej o priorytetach działania LGD, a także angażowaniu mieszkańców w realizowane projekty.

Stowarzyszenie OLGD przeprowadziło badanie ankietowe na 107 respondentach z zakresu skutecznej komunikacji. Wyniki tej analizy wzięto pod uwagę przy opracowywaniu planu komunikacji. Z analizy ankiet wynika, że strona internetowa LGD stanowi najbardziej skuteczne źródło informacji uzyskując ocenę 4,06 w skali 6 – punktowej. Na drugim miejscu badani wskazali informacje słowne od lokalnych liderów, członków LGD i znajomych z wynikiem 3,82, na trzecim miejscu z wynikiem 3,58 wskazano plakaty informacyjne. Strona internetowa LGD zajmuje także najwyższą pozycję w badaniu dotychczasowych źródeł informacyjnych o LGD. Stronę internetową jako najbardziej znane źródło informacji o naszej LGD wskazuje 72 na 107 badanych. Na drugim miejscu z liczbą 56 na 107 badani wskazują wydarzenia i imprezy promocyjne zaś na trzecim z wynikiem 53 plakaty informacyjne.

Plan komunikacji dotyczy konkretnych działań i projektów, jest powiązany z planem działania LGD w procesie wdrażania LSR. W swej konstrukcji zawiera opis celów, działań komunikacyjnych podporządkowanych tym celom, definiuje grupy docelowe, w tym grupy defaworyzowane oraz środki i narzędzia przekazu informacji na linii OLGD – społeczności lokalne, jakich OLGD zamierza używać w komunikowaniu się na poszczególnych etapach wdrażania LSR. Służy także identyfikacji występujących problemów komunikacyjnych (poprzez monitoring i ewaluację), dzięki czemu jest narzędziem kształtującym poziom współpracy i zaangażowania partnerów i beneficjentów OLGD. Skuteczna komunikacja ze społeczeństwem stanowi nieodzowny element prawidłowej realizacji LSR.

Celem głównym planu komunikacji opracowanym przez OLGD jest zbudowanie spójnego i pozytywnego wizerunku LGD. Takie podejście do konstrukcji strategii komunikacji sprawia, iż pośrednio realizowane są także cele zawarte w PROW 2014-2020 oraz cele zawarte we Wspólnych Ramach Strategicznych i Strategii Rozwoju Kraju do 2020. Poza tworzeniem trwałego, pozytywnego wizerunku LGD, zadaniem postawionym w celach działań promocyjnych i informacyjnych jest przybliżanie idei przedsięwzięć określonych w LSR i aktywizowanie społeczności lokalnych do włączenia się w realizację LSR poprzez ich uczestnictwo w proponowanych przedsięwzięciach. Działania komunikacyjne prowadzone będą poprzez zastosowanie odpowiednich metod i narzędzi komunikacji dobranych stosownie do określonych grup docelowych.

W celach szczegółowych komunikacji określamy: okresowe informowanie społeczności lokalnej o stanie realizacji LSR, bieżące informowanie o każdej ewentualnej zmianie w LSR, wsparcie potencjalnych beneficjentów w zakresie doskonalenia umiejętności przygotowania wniosków poprzez szkolenia oraz konsultacje i porady indywidualne, edukacja określonych grup docelowych włączonych w proces wdrażania LSR, popularyzowanie i promocja efektów realizacji projektów innowacyjnych, prezentacja sukcesów we wdrażaniu LSR.

OLGD zamierza wzmocnić działania informacyjne z początkiem wdrażania LSR, czyli niezwłocznie po podpisaniu umowy ramowej. Pierwszym takim działaniem będzie przeprowadzenie kampanii informacyjnej dotyczącej zasad wdrażania LSR w nowym okresie programowania. Podczas spotkań informacyjnych odbędą się badania ankietowe celem oceny tychże i uzyskania informacji o oczekiwaniach z zakresu informacji oraz sposobu jej przepływu. Przy każdym planowanym naborze wniosków, oprócz zamieszczenia ogłoszenia na stronie internetowej LGD planujemy zamieszczenie ogłoszenia w prasie lokalnej. Stosowanie tej formy ma na celu dotarcie z informacją do osób nie korzystających z mediów elektronicznych. LGD planuje również przed każdym naborem wniosków przeprowadzenie bezpłatnych szkoleń dla wnioskodawców. Forma ta była praktykowana w poprzednim okresie programowania i miała istotny wpływ na zrozumienie przez wnioskodawców zasad stosowania kryteriów oceny, zwiększała poprawność składanych wniosków i przyczyniała się znacząco do ilości i różnorodności składanych wniosków. Przez cały okres wdrażania planujemy bezpłatne doradztwo indywidualne w siedzibie LGD oraz aktualizację informacji zamieszczanych na stronie internetowej. Istotne z poziomu LGD jest otrzymanie informacji zwrotnej o ocenie dobranych metod i skuteczności ich stosowania. Badania satysfakcji jakie planujemy przeprowadzić za pomocą ankiet mają służyć ocenie skuteczności działań LGD a w przypadku niskiej oceny dać podstawę do zastosowania działań poprawiających ich jakość.

Planuje się także zastosowanie innowacyjnych rozwiązań z zakresu komunikacji, które nie były dotychczas stosowane w LGD m.in. interaktywne formularze na stronie OLGD.

Szczegółowy plan komunikacji przedstawia załącznik nr 5 do LSR.

X. ZINTEGROWANIE

Cele zawarte w niniejszej lokalnej strategii rozwoju są spójne z celami określonymi w dokumentach strategicznych, przygotowanych na różnych szczeblach samorządu terytorialnego województwa wielkopolskiego oraz przez różne instytucje, dotyczące określonych zakresów życia społecznego i gospodarczego. Poniżej przedstawiono porównanie celów i założeń tych dokumentów z celami LSR:

• **Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku**

Celem generalny strategii województwa wielkopolskiego na najbliższe lata brzmi następująco: ***Efektywne wykorzystanie potencjałów rozwojowych na rzecz wzrostu konkurencyjności województwa, służące poprawie jakości życia mieszkańców w warunkach zrównoważonego rozwoju.***

Strategia województwa określona kluczowe, priorytetowe dla województwa obszary rozwoju: jakość życia, kapitał społeczny, przedsiębiorczość, praca, edukacja oraz infrastruktura. Zwrócono także uwagę na konieczność zachowania zrównoważonego rozwoju w kontekście podnoszenia jakości życia, zastosowania innowacyjności jako podstawy przedsiębiorczości oraz włączenie społecznego jako fundamentu budowania kapitału społecznego. Główny cel lokalnej strategii rozwoju - ***„Rozwój obszaru w aspekcie gospodarczym i społecznym przy zachowaniu ochrony środowiska i innowacyjności oraz przeciwdziałaniu zmianom klimatu”*** jest więc spójny z celem głównym strategii rozwoju województwa, ponieważ także zakłada poprawę jakości życia, osiągniętą poprzez rozwój obszaru. Rozwój lokalny w aspekcie gospodarczym odwołuje się bezpośrednio do następujących obszarów priorytetowych województwa: pracy, przedsiębiorczości oraz infrastruktury. Rozwój w aspekcie społecznym nawiązuje do kapitału społecznego oraz edukacji. Zarówno LSR jak i strategia województwa w celach nadrzędnych podkreślają potrzebę innowacyjności oraz zrównoważonego rozwoju, który obejmuje między innymi ochronę środowiska oraz przeciwdziałanie zmianom klimatu.

U podstaw opracowania i realizacji lokalnej strategii rozwoju obszaru Ostrzeszowskiej Lokalnej Grupy Działania leży przede wszystkim szeroko rozumiany rozwój obszarów wiejskich, co jest tożsamy z celem strategicznym nr 5 strategii rozwoju województwa – ***Zwiększenie spójności województwa***, który będzie realizowany przez cel operacyjny 5.2. ***Rozwój obszarów wiejskich***, zakładający ***aktywizację środowisk lokalnych na rzecz rozwoju.***

Zgodność pomiędzy celami występuje także na niższym poziomie hierarchii celów :

Cel szczegółowym nr 1 lokalnej strategii rozwoju – ***„Podniesienie zaangażowania i świadomości społecznej, z uwzględnieniem aspektów ochrony środowiska i innowacyjności oraz przeciwdziałania zmianom klimatu”*** jest zbieżny z następującymi celami strategicznymi i operacyjnymi strategii rozwoju województwa:

- cel strategiczny nr 2 – ***Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie zasobami***, który będzie realizowany przez cel operacyjny 2.10 – ***Promocja postaw ekologicznych***,

- cel strategiczny nr 7 – *Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia*, który będzie realizowany przez cel operacyjny 7.4 – *Rozwój oraz promocja postaw kreatywnych i innowacyjnych*,
- cel strategiczny nr 8 – *Zwiększenie zasobów oraz wyrównanie potencjałów społecznych województwa*, który będzie realizowany przez cel operacyjny 8.8 – *Budowa kapitału społecznego na rzecz społeczeństwa obywatelskiego*.

Cel szczegółowym nr 2 lokalnej strategii rozwoju – **Tworzenie miejsc pracy na obszarze OLGD, w szczególności dla kobiet** jest zbieżny z następującymi celami strategicznymi i operacyjnymi strategii rozwoju województwa:

- Cel strategiczny nr 6 – *Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu* który będzie realizowany przez cel operacyjny 6.1 – *Zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw*,
- cel strategiczny nr 7 – *Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia*, który będzie realizowany przez cel operacyjny 7.4 – *Promocja przedsiębiorczości i zatrudnialności*,

Cel szczegółowym nr 3 lokalnej strategii rozwoju – **Zapewnienie odpowiedniego stanu infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej** jest zbieżny z następującymi celami strategicznymi i operacyjnymi strategii rozwoju województwa:

- Cel strategiczny nr 5 – *Zwiększenie spójności województwa*, który będzie realizowany przez cel operacyjny 5.2 – *Rozwój obszarów wiejskich*,

Cel szczegółowym nr 4 lokalnej strategii rozwoju – **Promowanie i zachowanie dziedzictwa obszaru objętego LSR** jest zbieżny z następującymi celami strategicznymi i operacyjnymi strategii rozwoju województwa:

- Cel strategiczny nr 5 – *Zwiększenie spójności województwa*, który będzie realizowany przez cel operacyjny 5.6 – *Wsparcie terenów o wyjątkowych walorach środowiska kulturowego*.

- **Program promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy na lata 2013 – 2016 dla powiatu ostrzeszowskiego.**

Wyżej wymieniony program w celu strategicznym: *Współpraca z organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami rynku pracy* zakłada realizację celu operacyjnego: *Współpraca z NGO* w ramach którego przewiduje się między innymi zadanie polegające na współpracy z Ostrzeszowską Lokalną Grupą Działania w zakresie promocji zatrudnienia i tworzenia miejsc pracy. Lokalna Grupa Działania będzie podejmowała podobne działania w ramach celu szczegółowego nr 2 lokalnej strategii rozwoju – **Tworzenie miejsc pracy na obszarze OLGD, w szczególności dla kobiet**. Jest to bezpośrednia odpowiedź na potrzebę opisaną w rozdziale VII. Programu promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy na lata 2013 – 2016, gdzie stwierdzono, że lokalny rynek pracy charakteryzuje się niedoborem środków na aktywizację zawodową bezrobotnych. Dlatego występuje spójność celów oraz zadań pomiędzy wyżej wymienionymi dokumentami.

- **Strategia rozwiązywania problemów społecznych dla Powiatu Ostrzeszowskiego na lata 2008 – 2015**

Misja wyżej wymienionej strategii zakłada między innymi budowanie lokalnego partnerstwa na rzecz rozwiązywania problemów społecznych oraz aktywizację społeczności lokalnych, co jest spójne z zasadą działania Stowarzyszenia OLGD oraz strategią rozwoju lokalnego. Ponadto wskazano na potrzebę integracji zawodowej i społecznej różnych grup społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem: młodzieży, kobiet, osób niepełnosprawnych. Lokalna strategia rozwoju także wskazuje kobiety jako grupę defaworyzowaną i kieruje na rzecz tej grupy konkretne działania związane, np. z zakładaniem działalności gospodarczej. Ponadto pomiędzy analizowanymi dokumentami występuje spójność pomiędzy konkretnymi celami: Cel szczegółowy 5.5 – *Stworzyć warunki do rozwoju zaplecza sportowego i rehabilitacyjnego* realizowany w ramach priorytetu 5 – **Infrastruktura** jest spójny z celem szczegółowym nr 3 lokalnej strategii rozwoju - **Zapewnienie odpowiedniego stanu infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej**. Zadania realizowane w ramach tych celów zakładają poprawę stanu infrastruktury sportowej i rekreacyjnej poprzez budowę, remonty oraz modernizację.

- **Strategie rozwoju poszczególnych gmin wchodzących w skład Ostrzeszowskiej Lokalnej Grupy Działania.** Gminy wchodzące w skład stowarzyszenia opracowują niezależnie swoje dokumenty planowania strategicznego, w których określają główne kierunki rozwoju oraz tworzą hierarchię celów. Strategia rozwoju lokalnego jest zbieżna z tymi dokumentami, spójna z głównymi kierunkami rozwoju, ponieważ nawiązuje do określonych w nich celach. W obowiązujących obecnie dokumentach gminnych przy określaniu celów głównych nadrzędnych lub wizji przyszłości położono główny nacisk na szeroko rozumianą poprawę jakości życia. W tabeli znajdującej się na kolejnej stronie zawarto matrycę powiązań celów szczegółowych strategii rozwoju lokalnego z poszczególnymi strategiami gmin, które obecnie obowiązują.

Lokalna strategia rozwoju zawiera także cele szczegółowe, w ramach których realizowane przedsięwzięcia w sposób spójny i kompleksowy, z użyciem różnych metod i zaangażowaniem różnych sektorów i partnerów adresują zidentyfikowaną w analizie SWOT potrzebę, zapewniając odpowiednią sekwencję interwencji. Takim celem jest między innymi **cel szczegółowy nr 1.4 – Promowanie i zachowanie dziedzictwa obszaru objętego LSR**. W ramach tego celu planuje się realizować dwa przedsięwzięcia: **1.4.1 – Zachowanie dziedzictwa lokalnego** oraz **1.4.2 Promowanie obszaru objętego LSR**. Przedsięwzięcia te w sposób kompleksowy i spójny odpowiadają na potrzebę określoną w analizie SWOT, dotyczącą :

- Małego zainteresowanie mieszkańców ofertą kulturalną, lokalnymi zabytkami;
- Niepełnego wykorzystanie możliwości, jakie daje infrastruktura społeczna w postaci sal wiejski oraz świetlic, znajdujących się na obszarze OLGD, mała oferta zorganizowanych form spędzania wolnego czasu.

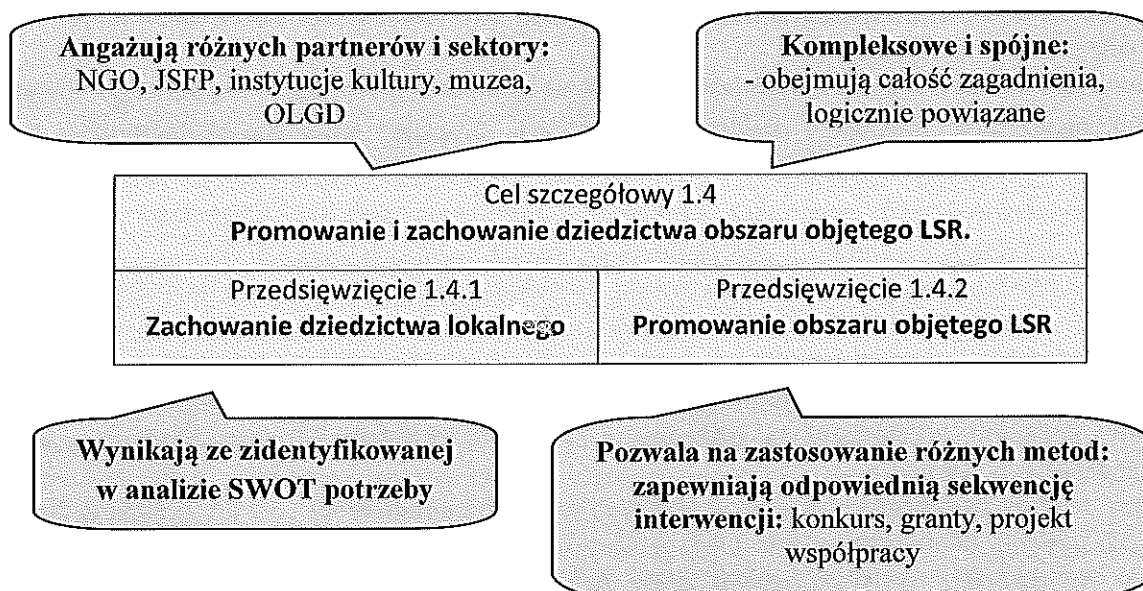
Lokalna strategia określa różnorodne formy realizacji tych przedsięwzięć – konkurs, projekt grantowy oraz projekt współpracy, dzięki temu zaangażowana zostanie szeroka grupa podmiotów i partnerów. Przedsięwzięcia adresowane są do organizacji pozarządowych, jednostek sektora finansów publicznych, instytucji kultury, muzeów, także Stowarzyszenie „Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania” będzie uczestniczyło w tych przedsięwzięciach poprzez projekt współpracy, w tym także międzynarodowy projekt współpracy dotyczący zachowania dziedzictwa kulinarnego. W ramach realizacji przedsięwzięcia 1.4.1 oraz 1.4.2 zakłada się użycie różnych metod i sposobów odpowiedzi na zidentyfikowaną w analizie SWOT potrzebę. Planuje się zarówno realizację projektów miękkich – między innymi imprez kulturalnych, promocyjnych wyjazdów studyjnych jak i projektów twardych – przygotowanie wydawnictw promocyjnych i informacyjnych, montaż tablic informacyjnych, wyposażanie muzeów oraz izb pamięci, działań inwestycyjnych związanych z zachowaniem materialnych obiektów zabytkowych i historycznych. Dzięki temu przedsięwzięcia w ramach celu szczegółowego nr 1.4 - **Promowanie i zachowanie dziedzictwa obszaru objętego LSR** mają charakter kompleksowy – obejmują całość zagadnienia dziedzictwa lokalnego a nie tylko wybrane fragmenty. Są także spójne, ponieważ istnieje logiczne powiązanie oraz konsekwencja pomiędzy podejmowanymi działaniami. Strategia rozwoju lokalnego zapewnia także odpowiednią sekwencję interwencji poprzez wykonanie odpowiednich kroków: konsultacje społeczne pozwalające poznać oczekiwania mieszkańców obszaru, zaplanowanie i zdefiniowanie sposobu rozwiązania zdiagnozowanej potrzeby, systematyczne i regularne, rozłożone w czasie ogłaszanie konkursów oraz przygotowywanie projektów grantowych.

Tabela 11 – Matryca powiązań pomiędzy celami szczegółowymi lokalnej strategii rozwoju a celami zawartymi w gminnych strategiach rozwoju

Cele szczegółowe lokalnej strategii rozwoju			
	Cel szczegółowy nr 1.1 <i>Podniesienie zaangażowania i świadomości społecznej, z uwzględnieniem aspektów ochrony środowiska i innowacyjności oraz przeciwdziałania zmianom klimatu</i>	Cel szczegółowy nr 1.2 <i>Tworzenie miejsc pracy na obszarze OLGD, w szczególności dla kobiet</i>	Cel szczegółowy nr 1.3 <i>Zapewnienie odpowiedniego stanu infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej</i>
Gminne strategie rozwoju			Cel szczegółowy nr 1.4 <i>Promowanie i zachowanie dziedzictwa obszaru objętego LSR</i>
Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Ostrzeszów na lata 2006 – 2015	Cel strategiczny 6 <i>Ochrona środowiska naturalnego</i> Cel operacyjny 6.3 <i>Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy Ostrzeszów</i>	Cel strategiczny 10 <i>Przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego</i> Cel operacyjny 10.3 <i>Zapobieganie wykluczeniu społecznemu poprzez szkolenia</i>	Cel strategiczny 2 <i>Rozbudowa i modernizacja bazy sportowo – rekreacyjnej</i> Cel operacyjny 2.1 <i>Budowa nowych obiektów sportowo – rekreacyjnych</i> Cel operacyjny 2.2 <i>Modernizacja istniejących obiektów sportowo - rekreacyjnych</i>
Strategia Rozwoju Gminy Czajków na lata 2007 -2015	Cel strategiczny 2 <i>Wsparcie dla rozwoju sfery społecznej gminy Czajków</i> Cel operacyjny 2.1 <i>Wsparcie dla powstawania i działania organizacji społecznych</i>	Cel strategiczny 2 <i>Wsparcie dla rozwoju sfery społecznej gminy Czajków</i> Cel operacyjny 2.3 <i>Walka z obszarami wykluczenia społecznego</i>	Cel strategiczny 1 <i>Poprawa jakości życia gminy Czajków</i> Cel operacyjny 1.3 <i>Rozbudowa bazy sportowo – rekreacyjnej.</i>
Strategia Rozwoju Gminy Grabów nad Prosną na lata 2014 - 2022	Cel strategiczny 2 <i>Wzrost jakości usług mających na celu zaspokajanie potrzeb lokalnej społeczności</i> Cel operacyjny	Cel strategiczny 3 <i>Gospodarczy rozwój gminy oraz zwiększenie jej atrakcyjności inwestycyjnej</i> Cel operacyjny	Cel strategiczny 2 <i>Wzrost jakości usług mających na celu zaspokajanie potrzeb lokalnej społeczności</i>

	2.5 Umacnianie poczucia przynależności regionalnej oraz rozwój aktywności Obywatelskiej	3.2 Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości wraz z gospodarczą promocją gminy	rozwoju cel operacyjny 1.4 Rozbudowa infrastruktury rekreacyjno - turystycznej (w tym także sportowej)	Cel operacyjny 2.3 Wspieranie lokalnych inicjatyw kulturalnych
Strategia Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Gminy Doruchów na lata 2007 – 2015	Cel drugorzędny w obszarze Społeczność Stworzyć warunki dla lepszego wykorzystania potencjału ludzkiego i pobudzenia aktywności społecznej mieszkańców	Cel pierwszorzędny w obszarze Gospodarka Stworzyć warunki do rozwoju przedsiębiorczości, w tym zwłaszcza małych i średnich przedsiębiorstw	Cel drugorzędny w obszarze Infrastruktura Podjąć działania w kierunku rozbudowy i przebudowy infrastruktury oświatowej i sportowej	
Strategia Rozwoju Gminy Kobyła Góra na lata 2011 – 2020		Cel główny Stworzenie mieszkańcom warunków do pracy, kształcenia i wypoczynku w ramach gminy ukierunkowanej na rozwój funkcji turystycznych	Cel główny Stworzenie mieszkańcom warunków do pracy, kształcenia i wypoczynku w ramach gminy ukierunkowanej na rozwój funkcji turystycznych	
Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Miłkstat na lata 2015-2022	Dokument w trakcie opracowania, nie można zatem określić spójności pomiędzy celami.			
Gmina Kraszewice	Gmina Kraszewice nie posiada aktualnej strategii rozwoju gminy			

Lokalna strategia rozwoju planuje jeden cel szczegółowy – 1.4 Promowanie i zachowanie dziedzictwa kulturalnego, w ramach którego realizowane przedsięwzięcia w sposób spójny i kompleksowy, z użyciem różnych metod i zaangażowaniem różnych sektorów i partnerów adresują zidentyfikowaną w analizie SWOT potrzebę, zapewniając odpowiednią sekwencję interwencji planowanych w strategii.

Lokalna strategia rozwoju integruje także przynajmniej trzy branże działalności gospodarczej, rozumiane jako sekcje PKD poprzez zapewnienia wsparcia finansowego dla firm działających w tych branżach. W ramach **celu szczegółowego 1.2 – Tworzenie miejsc pracy na obszarze OLGD, w szczególności dla kobiet** zakłada się wsparcie dla przedsiębiorstw działających w następujących branżach – sekcjach PKD: Sekcja F – Budownictwo, Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa, Sekcja P – Edukacja, Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna, Sekcja S – Pozostała działalność usługowa.

XI. MONITORING I EWALUACJA

Przesłanki leżące u podstaw opracowania monitoringu i ewaluacji

Prowadzenie monitoringu i ewaluacji realizacji LSR w całym okresie jej wdrażania jest procesem koniecznym dla sprawdzenia czy realizowane są skutecznie cele zapisane w strategii. Jednym z kluczowych celów realizacji LSR jest spowodowanie pozytywnych zmian w obszarach diagnozowanych, jako wymagających wsparcia. Aby pożądana przemiana mogła zaistnieć, niezbędne jest podjęcie szeregu zaplanowanych działań, które ułożone w logiczny ciąg umożliwią osiągnięcie ustalonych założeń. W świetle powyższego LGD zaplanowało wewnętrzny system weryfikacji i diagnozowania postępów, określając poniżej zasady i procedury dokonywania ewaluacji oraz monitorowania, służące zbadaniu funkcjonowania LGD oraz wdrażania LSR. W przygotowaniu monitoringu i ewaluacji wykorzystano 5 metod partycypacyjnych (Grupa robocza, Kawiarnia obywatelska, Wywiad indywidualny, Fokus - kobiety – grupa defaworyzowana oraz punkt konsultacyjny w biurze LGD). Zakłada się również prowadzenie dodatkowych działań w zakresie monitoringu i ewaluacji wynikających z wytycznych.

Sformułowane oddolnie podczas kawiarni obywatelskiej podstawowe założenia i cele wykazały konieczność zaplanowania systemu w taki sposób, aby utrzymać lub podnosić jakość i efektywność działań, sprawnie wydatkować środki publiczne, a także do szybko reagować na zmieniające się warunki otoczenia wewnętrznego i zewnętrznego na terenie LGD. Podczas prac z partycypacyjną grupą roboczą opracowano zasady i procedury, następnie podczas warsztatów konsultacyjnych określono kluczowe elementy podlegające monitoringowi i ewaluacji, czas i okres prowadzenia badań, sposób pomiaru i sposób pozyskiwania danych. W oparciu o zebrane informacje Zespół ds. LSR

we współpracy z partycypacyjną grupą roboczą wyznaczył sposób wykorzystania wyników z ewaluacji i analizy danych monitoringowych, wraz ze wskazaniem planowanych do zastosowania kryteriów ewaluacyjnych.

Założenia i cele monitoringu i ewaluacji

Nadrzędnym celem monitoringu i ewaluacji jest zapewnienie informacji niezbędnych dla lepszego zarządzania LSR i informowania ogółu społeczeństwa o wynikach jej realizacji. Umożliwi on ocenę skuteczności i poprawności wdrażania LSR i funkcjonowania LGD, pozwoli na wczesne ostrzeżenie przed zagrożeniami oraz dostarczy informacji niezbędnych do podjęcia decyzji o ewentualnych zmianach. System składa się z dwóch podsystemów:

- monitoring – obejmuje zbieranie i selekcjonowanie danych, gromadzenie, przechowywanie i przetwarzanie informacji niezbędnych do prowadzenia ewaluacji; „rejestruje” najbardziej bezpośrednie efekty wdrażania LSR i funkcjonowania LGD (wkład i produkty) i sprawdza czy to, co zostało zaplanowane jest w wyznaczonych terminach i wielkościach realizowane;
- ewaluacja – obejmuje analizę i interpretację danych zgromadzonych w podsystemie monitoringu; ustala związki pomiędzy podjętymi działaniami, a uzyskanymi efektami, (rezultaty i oddziaływanie) i ukierunkowuje rekomendacje na przyszłość.

System będzie realizowany przez poszczególne właściwe wewnętrzne podmioty LGD lub podmioty zewnętrzne, w zależności od potrzeb determinowanych przez tematykę badania oraz złożoność zagadnień będących jego przedmiotem. W realizację systemu zaangażowane będą lokalne społeczności (reprezentanci poszczególnych sektorów oraz mieszkańcy obszaru LGD), w tym beneficjenci pomocy i bezpośredni odbiorcy działań realizowanych przez LGD. Będą oni zobowiązani z jednej strony przekazywać wszystkie niezbędne informacje, aby umożliwić prowadzenie monitoringu, z drugiej strony będą pełnić istotną rolę jako odbiorcy wyników ewaluacji. Do realizacji systemu zostaną dobrane odpowiednie metody i techniki badań (jakościowe i ilościowe), z zachowaniem praktycznego charakteru, a także z uwzględnieniem posiadanych zasobów i możliwości LGD.

Każde działanie w ramach monitoringu i ewaluacji zakończy się opracowaniem wniosków i rekomendacji służących polepszeniu jakości przyszłych działań, które powinny być jak najszybciej wdrażane. W przypadku ograniczeń budżetowych zakłada się zastosowanie przykładowych rozwiązań:

- zawężenie zakresu badań do priorytetowych, o najwyższej istotności,
- zmniejszenie badanej próby podmiotów objętych badaniem, z zachowaniem minimum niezbędnego do przeprowadzenia badania w sposób reprezentatywny,
- wybór tańszych rozwiązań, narzędzi, technik, itp. służących przeprowadzeniu badania,
- przeprowadzenie badań lub ich etapów we własnym zakresie, z zachowaniem obiektywizmu i odpowiedniej jakości prowadzenia badania

Zasady i procedury dokonywania monitoringu i ewaluacji

1. Monitoring wdrażania LSR i funkcjonowania LGD

Monitoring jako część procesu zarządzania LSR, będzie poległ na prowadzeniu obserwacji wdrażania LSR i funkcjonowania LGD, w tym wkładów i produktów jakie one obejmują i będzie podstawowym warunkiem pozyskania rzetelnych danych umożliwiających dokonanie ewaluacji. Jego celem będzie uzyskanie informacji zwrotnych, a także ocena zgodności prowadzonych przedsięwzięć z wcześniejszymi założeniami. Elementy podlegające monitoringowi określają tabele monitoringu zawarte w załączniku nr 2 do LSR.

Etapy monitoringu będą obejmować pozyskiwanie i dokumentowanie danych, ich weryfikację i aktualizację oraz porównanie z wartościami planowanymi w celu przygotowania do ewaluacji. Sposoby pozyskiwania danych i sposoby pomiaru wskazują tabele monitoringu. Proces, uwzględniający partycypację społeczną, obejmie monitorowanie wdrażania LSR i funkcjonowania LGD pod względem:

- a) rzeczowym – mierzalne i weryfikowalne dane oraz wskaźniki;
- b) operacyjnym – kontakty z beneficjentami, wizje lokalne na miejscu realizacji operacji;
- c) finansowym – wydatkowanie środków z budżetu.

Kluczowe kryteria w oparciu o które prowadzony będzie Monitoring są następujące:

- przydatność – dostarczenie informacji niezbędnych do oceny wdrażania LSR i funkcjonowania LGD;
- wykonalność – uwzględnienie ograniczeń czasowych i finansowych;
- stosowność – wzięcie pod uwagę informacji i czynników niezbędnych dla realizacji celów badania,

- adekwatność techniczna – prowadzenie działań poprawnie, w sposób gwarantujący pożądaną jakość i wiarygodność uzyskanych wyników, przy założonych nakładach i możliwościach.

Ze względu na podmioty dokonujące monitoringu, wyszczególnione w tabelach monitoringu, będzie on realizowany jako monitoring wewnętrzny (ocena realizowana przez LGD)

Wskaźniki monitoringu, zdefiniowane w tabelach monitoringu, obejmują następujące rodzaje:

- wskaźnik wkładu – odnosi się do zasobów zaangażowanych w realizację działania,
- wskaźnik produktu – odnosi się do bezpośrednich produktów powstałych w wyniku realizacji działania.

Czas i okres pomiarów, zawarte w tabelach monitoringu, będą obejmować bieżącą weryfikację poszczególnych elementów monitoringu, z uwzględnieniem harmonogramu ewaluacji.

Sposób wykorzystania analizy danych monitoringowych, uwzględniony w tabelach monitoringu, zawiera rekomendacje w zakresie wystąpienia negatywnych skutków realizacji danego działania.

2. Ewaluacja wdrażania LSR i funkcjonowania LGD

Jednym z głównych zadań ewaluacji będzie obiektywna ocena rzeczywistych lub oczekiwanych efektów wdrażania LSR i funkcjonowania LGD, pod względem przyczyniania się do osiągnięcia założonych celów LSR oraz ustalenie związków przyczynowo-skutkowych pomiędzy podjętymi działaniami, a osiągniętymi rezultatami i oddziaływaniem. Ewaluacja umożliwi weryfikację trafności założeń i skali zmian w wyniku realizacji LSR oraz sformułowanie rekomendacji służących poprawie jakości prowadzonych działań. Ewaluacja będzie również użytecznym narzędziem społecznej mobilizacji oraz zwiększy przejrzystość działań podejmowanych przez LGD, w tym związanych z wydatkowaniem środków publicznych. Ponadto dzięki partycypacji społecznej ewaluacja przyczyni się do wzrostu zaangażowania społeczności lokalnych we wdrażanie LSR, a tym samym zwiększenie jej społecznego poparcia. Elementy podlegające ewaluacji określają tabele ewaluacji zawarte w załączniku nr 2 do LSR.

Etapy ewaluacji będą obejmować sformułowanie kryteriów i zakresu ewaluacji, badanie i analizę danych, z uwzględnieniem informacji z monitoringu, konsultowanie i raportowanie rezultatów oraz rekomendacje wraz z wykorzystywaniem wyników z ewaluacji, wskazane w tabelach ewaluacji. Sposoby pomiaru wskazują tabele monitoringu. Ewaluacja będzie prowadzona w oparciu o planowane kryteria, wyszczególnione w tabelach ewaluacji:

- trafność/odpowiedniość – stopień, w jakim przyjęte działania odpowiadają problemom w zdiagnozowanym obszarze i/lub realnym potrzebom grupy docelowej (zastosowanie: ewaluacja ex-ante, mid-term i on-going);
- efektywność/ekonomiczność – ocena stosunku poniesionych nakładów do uzyskanych wyników i rezultatów (zastosowanie: ewaluacja ex-ante, mid-term, on-going, ex-post);
- skuteczność/sprawność – ocena bilansu zamierzonych i osiągniętych efektów (zastosowanie: ewaluacja ex-ante, mid-term, on-going, ex-post);
- użyteczność/przydatność – stopień zaspokojenia potrzeb grup docelowych i/lub niwelacji problemów obszaru, w wyniku osiągnięcia rezultatów podejmowanych przedsięwzięć (zastosowanie: ewaluacja ex-post);
- trwałość/ciągłość – badanie, na ile zmiany wywołane oddziaływaniem zrealizowanych przedsięwzięć są zauważalne i trwałe (zastosowanie: ewaluacja ex-post).

Ewaluacja będzie prowadzona w podziale na następujące rodzaje, wskazane w tabelach ewaluacji, zależne od momentu, w którym ma być realizowana:

- Ewaluacja ex-ante (prowadzona przed realizacją LSR) – analizuje jakość, spójność, aktualność i poprawność LSR przed rozpoczęciem jej realizacji oraz planowany system wdrażania programu od strony organizacyjnej. Badanie będzie zawierać również rekomendacje w zakresie rzetelnego gromadzenia danych związanych z planowanymi działaniami w systemie monitoringu (kryteria ewaluacji: trafność, efektywność, skuteczność).
- Ewaluacja mid-term (prowadzona w odniesieniu do kamieni milowych wdrażania LSR) – będzie oceniać i analizować osiągnięte na danym etapie efekty i rezultaty i może doprowadzić do modyfikacji oraz aktualizacji przyjętych założeń (kryteria ewaluacji: trafność, efektywność, skuteczność).
- Ewaluacja ex-post (prowadzona po zakończeniu realizacji LSR) – będzie oceniać osiągnięte rezultaty i poziom zrealizowania działań oraz zbada w możliwym zakresie oddziaływanie i długotrwałe efekty wdrażania LSR (kryteria ewaluacji: efektywność, skuteczność, użyteczność, trwałość).
- Ewaluacja on-going (prowadzona na bieżąco, przez cały okres wdrażania LSR) – umożliwi bieżące korygowanie podejmowanych i planowanych do realizacji działań w trakcie ich trwania, będzie wstępnie analizować

częstkowe efekty oraz zidentyfikowane szanse i zagrożenia lub zmiany w otoczeniu, uzupełni na bieżąco pozostałe rodzaje ewaluacji poprzez pogłębioną ocenę, dokonywaną na poziomie poszczególnych etapów i działań oraz poprzez badania w obszarach tematycznych (kryteria ewaluacji: trafność, efektywność, skuteczność, użyteczność).

Ze względu na podmioty dokonujące ewaluacji, wyszczególnione w tabelach ewaluacji, będzie ona realizowana jako ewaluacja wewnętrzna (ocena realizowana przez LGD) i/lub ewaluacja zewnętrzna (ocena realizowana przez podmiot zewnętrzny/ewaluatora, nie zaangażowany bezpośrednio we wdrażanie LSR).

Wskaźniki ewaluacji, zdefiniowane w tabelach ewaluacji, obejmują następujące rodzaje:

- wskaźnik rezultatu – odnosi się do są rezultatów osiągniętych w wyniku realizacji działania;
- wskaźnik oddziaływania – odnosi się do oddziaływania efektów działania w dłuższej perspektywie.

czas i okres pomiarów zawarte w tabelach ewaluacji, będą obejmować weryfikację poszczególnych elementów ewaluacji z uwzględnieniem danych z monitoringu.

Sposób wykorzystania wyników z ewaluacji, uwzględniony w tabelach ewaluacji, zawiera rekomendacje w zakresie wystąpienia negatywnych skutków realizacji danego działania.

3. Przebieg procedury

- 1) Elementy monitoringu i/lub ewaluacji są realizowane przez wskazane do tego podmioty lub członków tych podmiotów, w terminach i zakresie przewidzianych dla poszczególnych elementów poddanych badaniu.
- 2) W ramach poszczególnych elementów monitoringu i/lub ewaluacji podmioty dokonujące oceny przygotowują na bieżąco formularze niezbędne do jej przeprowadzenia.
- 3) Wartość wskaźników wynika z aktualnie obowiązujących dokumentów, będących podstawą do ich wyznaczenia.
- 4) Podmioty dokonują monitoringu i/lub ewaluacji na podstawie danych wyszczególnionych we właściwych tabelach, w zakresie pozwalającym na efektywne dokonanie oceny.
- 5) Praca podmiotów dokonujących monitoringu i/lub ewaluacji kończy się notatką lub raportem, uwzględniającymi informacje i wnioski zgromadzone w ramach badania.
- 6) Treści notatek lub raportów z monitoringu i/lub ewaluacji zostają przekazane Zarządowi LGD w celu weryfikacji i podjęcia decyzji o dalszych działaniach wynikających z rekomendacji.

Szczegółowy opis procedury dokonywania ewaluacji i monitoringu zawiera załącznik nr 2 do LSR.

XII. STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Projekty strategii, jako dokumentów, których realizacja może potencjalnie znacząco wpływać na środowisko, mogą wymagać, na etapie projektowania, poddania ich treści strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko. Przedmiotowe przepisy uzależniają jednakże konieczność przeprowadzenia takiej oceny od indywidualnej zawartości dokumentu oraz zewnętrznych uwarunkowań jego realizacji. Przesłanką obowiązkowo kwalifikującą projekt strategii do tego typu oceny jest stwierdzone ryzyko wystąpienia znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko, w tym na obszary Natura 2000 w związku z realizacją zaplanowanych w nim przedsięwzięć.

Analiza oddziaływania na środowisko Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność dla obszaru Stowarzyszenia „Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania”, obejmującej swym zasięgiem teren 7 gmin powiatu ostrzeszowskiego: Ostrzeszów, Grabów nad Prosną, Mikstat, Kobyla Góra, Doruchów, Kraszewice, Czajków została opracowana zgodnie z wytycznymi ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2013 r. poz. 1235 z późn. zm.) Analiza dotyczy następujących zagadnień, będących treścią analizowanej LSR: analizy i oceny środowiska przyrodniczego oraz problemów jego ochrony, identyfikacji i charakterystyki przewidywanych znaczących oddziaływań i ustaleń zawartych w LSR.

Analiza oddziaływania na środowisko ma na celu sprawdzenie stopnia uwzględnienia w LSR celów ochrony środowiska i priorytetów ekologicznych ustanowionych na szczeblu regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Porównanie zapisów LSR oraz strategicznych dokumentów wyższego rzędu ukazuje dużą zgodność głównych celów i priorytetów. Nie stwierdzono celów sprzecznych i wykluczających się.

Do cech charakterystycznych obszaru OLGD zalicza się niewielką liczbę obszarów prawnie chronionych, oraz bogate przedstawicielstwo flory i fauny oraz urozmaicony krajobraz.

W trakcie analizy uwarunkowań środowiskowych realizacji postanowień LSR, zidentyfikowano podstawowe obszary problemowe:

1. Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego, którego głównymi źródłami są źródła komunalne, tzw. niska emisja oraz źródła liniowe –główne ciągi komunikacyjne.
2. Zagrożenie pogarszania się właściwego stanu wód powierzchniowych i podziemnych.
3. Emisja hałasu, w tym głównie w sąsiedztwie głównych ciągów komunikacyjnych.
4. Niedostateczny stopień rozwoju systemu gospodarowania odpadami.
5. Niedostateczny rozwój edukacji ekologicznej
6. Niedostateczna dbałość i wykorzystanie walorów przyrodniczych regionu, niski stopień udostępniania jego unikalnej bioróżnorodności.

Wskazane problemy środowiskowe na terenie obszaru znajdują częściowe rozwiązanie w ramach zaproponowanych w LSR zadań do realizacji.

Przeanalizowano możliwy wpływ wskazanych do realizacji zadań na następujące elementy: powietrze i klimat, wody, bioróżnorodność, powierzchnię ziemi i glebę, krajobraz, dziedzictwo kulturowe, w tym zabytki oraz zdrowie ludzi. Określono oddziaływanie na poszczególne elementy środowiska. Przy tak przeprowadzonej ocenie możliwe było ogólne określenie potencjalnie niekorzystnych skutków środowiskowych związanych z realizacją poszczególnych zadań. Oceny tej dokonano przede wszystkim pod kątem oddziaływania na środowisko w fazie budowy i eksploatacji. Negatywne krótkoterminowe oddziaływania na zasoby środowiska mogą być związane z fazą realizacji inwestycji. Jako ewentualne długoterminowe oddziaływania, związane są głównie z realizacją zabudowy przemysłowej. Oddziaływania te polegają będą na lokalnym przekształceniu terenu, pogorszeniu jakości powietrza oraz podwyższenie poziomu hałasu.

Naczelną zasadą przyjętą w przedmiotowej LSR jest zasada zrównoważonego rozwoju, która zapewnia zharmonizowany rozwój gospodarczy i społeczny zgodny z ochroną walorów środowiska.

Z uwagi na ogólny, ramowy charakter LSR, szczegółowa ocena oddziaływania na środowisko proponowanych działań nie może podlegać dokładniejszej analizie. Jednakże biorąc pod uwagę stopień szczegółowości analizowanego dokumentu oraz dostępne na tym etapie prognozowania informacje dotyczące warunków realizacji poszczególnych działań można stwierdzić, w oparciu o przeprowadzoną analizę i ocenę wszystkich priorytetów, że ich realizacja w ujęciu ogólnym przyczyni się do poprawy jakości środowiska, zachowania różnorodności biologicznej oraz dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego, a także wpłynie na ograniczanie zapotrzebowania na nieodnawialne zasoby środowiska.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami w tym zakresie, Stowarzyszenie OLGD opracowujące projekt LSR, wystąpiło do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu w celu określenia zakresu wymaganego dla niniejszej prognozy (pismo numer OLGD/S/50/2015 z dnia 21.09.2015 roku.). Z odpowiedzi (znak sprawy WOO-III.410.631.2015.JM.1) uzyskanej w dniu 26.10.2015 roku wynika, iż projekt LSR nie spełnia warunków określonych w art. 48 ust. 1a i ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2013 r. poz. 1235 ze zm.), na który nasze LGD powołało się we wniosku.

Biorąc pod uwagę stanowisko Zarządu OLGD, które po przeprowadzonej analizie stanowi, że realizacja celów i działań Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego Przez Społeczność nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko oraz, że zapisy strategii nie wyznaczają ram dla późniejszych realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, w związku z czym LSR nie wymaga przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w rozumieniu przepisów rzeczonyj ustawy, zamierzamy po przeprowadzonej konsultacji z Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska w Poznaniu ponownie wnioskować o uzgodnienie odstąpienia.

PROCEDURA AKTUALIZACJI LSR

Za proces wdrażania, monitoringu i aktualizacji Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (LSR) odpowiada Stowarzyszenie „Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania”. Pełniąc rolę koordynatora i organizatora wszelkich działań związanych z jej wdrażaniem zobowiązana jest zapewnić aktualność dokumentu. Konieczność dokonywania zmian w treści strategii może wynikać zarówno z czynników wewnętrznych jak i uwarunkowań zewnętrznych. Czynniki wewnętrznymi mogącymi mieć wpływ na konieczność zmian w strategii mogą być jej założenia, które w trakcie wdrażania LSR mogą powodować trudności w realizacji. Czynniki zewnętrznymi mającymi wpływ na aktualność strategii są w szczególności zmieniające się uwarunkowania prawne i gospodarcze.

Strategię Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność na lata 2016-2022 oraz zmiany w niniejszym dokumencie zatwierdza Zarząd Stowarzyszenia „Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania” w drodze uchwały. Strategia została przygotowana przy udziale społeczności lokalnej, więc w przypadku dokonywania w niej zmian istnieje konieczność zapewnienia partycypacji społecznej również na tym etapie.

Za aktualność strategii odpowiada Zarząd LGD, natomiast czynności związane z aktualizacją dokumentu wykonują pracownicy biura LGD.

W ramach procedury aktualizacji LSR wykonywanej przez biuro LGD przewiduje się następujące etapy:

- udostępnianie strategii w siedzibie LGD oraz na jej stronie internetowej,
- przyjmowanie drogą mailową, telefoniczną lub podczas wizyty w biurze LGD uwag interesariuszy strategii dotyczących dokumentu, mogących mieć wpływ na konieczność jego aktualizacji,
- bieżące monitorowanie realizacji wskaźników i celów, planu działania, planu komunikacji, budżetu i innych założeń zawartych w strategii,
- w przypadku konieczności dokonania zmian w strategii, przygotowywanie propozycji zmian,
- przedstawienie propozycji zmian Zarządowi OLGD,
- w przypadku konieczności przeprowadzenia zmian skonsultowanie ich ze społecznością za pomocą m.in. strony internetowej, wyłożenia dokumentu do konsultacji w biurze LGD, organizację spotkań konsultacyjnych,
- przedstawienie Zarządowi skonsultowanych zmian i podjęcie uchwały o zmianie LSR,
- podanie zaktualizowanej LSR do wiadomości publicznej.

Załącznik nr 2

PROCEDURA DOKONYWANIA EWALUACJI I MONITORINGU

W nawiązaniu do informacji ujętych w rozdziale XII Monitoring i ewaluacja poniższe tabele stanowią uszczegółowienie procedury dokonywania ewaluacji i monitoringu i zawierają w szczególności:

- elementy funkcjonowania LGD, które będą podlegać ewaluacji
- elementy wdrażania LSR, które będą podlegać ewaluacji
- elementy, które LGD zamierza monitorować
- kryteria, na podstawie których będzie przeprowadzana ewaluacja funkcjonowania LGD i realizacji LSR
- czas, sposób i okres objęty pomiarem.

MONITORING – FUNKCJONOWANIE LGD

elementy podlegające monitorowaniu	pytania badawcze	podmioty realizujące monitoring	potencjalne źródła danych	sposób pozyskiwania danych	czas i okres pomiaru	wskaźniki	analiza zebranych danych	sposób wykorzystania analizy danych monitoringowych (rekomendacje)
doradztwo w Biurze LGD	czy jest zainteresowani i doradztwem w Biurze LGD?	<u>wewnętrzne:</u> Biuro LGD	karta doradztwa	weryfikacja frekwencji	<u>czas pomiaru:</u> -na bieżąco -przed planowaną ewaluacją <u>okres pomiaru:</u> obejmuje czas od ostatniego monitoringu	<u>produkt:</u> liczba interesantów korzystających z działań	stopień frekwencji uczestników w działaniu w stosunku do zaplanowanej	w przypadku wystąpienia znacznych rozbieżności zostaną określone adekwatne działania naprawcze mające na celu eliminację w przyszłości niedoszacowania lub przeschacowania efektów działania, np.: -zaplanowanie skuteczniejszych form promocji i informacji
strona internetowa LGD	czy jest zainteresowani i stroną internetową LGD?	<u>wewnętrzne:</u> Biuro LGD	strona internetowa LGD	weryfikacja liczby wyświetleń strony internetowej LGD	<u>czas pomiaru:</u> -na bieżąco -przed planowaną ewaluacją <u>okres pomiaru:</u> obejmuje czas od ostatniego monitoringu	<u>produkt:</u> liczba wyświetleń strony internetowej LGD	stopień liczby wyświetleń strony internetowej LGD w stosunku do zaplanowanej	w przypadku wystąpienia znacznych rozbieżności zostaną określone adekwatne działania naprawcze mające na celu eliminację w przyszłości niedoszacowania lub przeschacowania efektów działania, np.: -zaplanowanie skuteczniejszych form promocji i informacji
działania edukacyjno-informacyjne LGD	czy jest zainteresowani i działaniami edukacyjno-informacyjnymi?	<u>wewnętrzne:</u> Biuro LGD	-lista obecności -ankieta odbiorcy działań -portal społecznościowy LGD -strona	-weryfikacja frekwencji -ankietyzacja -wywiad, obserwacja własna -liczba wyświetleń ogłoszeń w	<u>czas pomiaru:</u> -na bieżąco -po realizacji poszczególnych działań -przed planowaną ewaluacją <u>okres pomiaru:</u>	<u>produkt:</u> liczba uczestników w działaniu	stopień frekwencji uczestników w działaniu w stosunku do zaplanowanej	w przypadku wystąpienia znacznych rozbieżności zostaną określone adekwatne działania naprawcze mające na celu eliminację w przyszłości niedoszacowania lub przeschacowania efektów działania, np.: -lepsze dostosowanie terminu lub miejsca działania do odbiorców, -lepsze dopasowanie programu działania do odbiorców,

MONITORING – WDRAŻANIE LSR

elementy podlegające monitorowaniu	pytania badawcze	podmioty realizujące monitoring	potencjalne źródło danych	sposób pozyskiwania danych	czas i okres pomiaru	wskaźniki	analiza zebranych danych	sposób wykorzystania analizy danych monitoringowych (rekomendacje)
wskaźniki w ramach rozliczonych operacji	czy są realizowane wskaźniki w ramach rozliczonych operacji?	wewnętrzne: Biuro LGD	ankieta beneficjenta	weryfikacja ilości zrealizowanych wskaźników w ankiecie	czas pomiaru: -na bieżąco -po wpłynięciu ankiety od beneficjenta -przed planowaną ewaluacją okres pomiaru: obejmuje czas od ostatniego monitoringu	produkt: liczba zrealizowanych wskaźników w ramach rozliczonych operacji	stopień realizacji wskaźników w ramach rozliczonych operacji w stosunku do zaplanowanego	w przypadku wystąpienia znacznych rozbieżności zostaną określone adekwatne działania naprawcze mające na celu eliminację w przyszłości niedoszacowania lub przeszacowania efektów działania, np.: -zwiększenie skuteczności wpływu ankiet od beneficjentów, -zaplanowanie skuteczniejszych form informacji, -skorygowanie nazewnictwa kryteriów dotyczących wskaźników lub ich punktacji w kartach oceny zgodności z kryteriami
kontraktacja środków w ramach budżetu	czy środki w ramach budżetu są kontraktowane?	wewnętrzne: Biuro LGD	dokumenty instytucji wdrażającej (UMWW)	weryfikacja ilości kontraktowanych środków z budżetu LGD	czas pomiaru: -na bieżąco -po wpłynięciu danych z instytucji wdrażającej (UMWW) -przed planowaną ewaluacją okres pomiaru: obejmuje czas od ostatniego monitoringu	wkład: ilość kontraktowanych środków z budżetu	stopień zakontraktowanych środków z budżetu w stosunku do zaplanowanych	w przypadku wystąpienia znacznych rozbieżności zostaną określone adekwatne działania naprawcze mające na celu eliminację w przyszłości niedoszacowania lub przeszacowania efektów działania, np.: -zaplanowanie skuteczniejszych form informacji, -intensyfikacja usług doradczych w Biurze LGD, -skorygowanie kryteriów lub ich punktacji w kartach oceny zgodności z kryteriami
wydatkowanie	czy środki w	wewnętrzne:	-dokumenty	weryfikacja	czas pomiaru:	wkład:	stopień	w przypadku wystąpienia znacznych

ile środków z budżetu	ramach budżetu są wydatkowane?	Biuro LGD	LGD -dokumenty instytucji wdrażającej (UMWW) -ankieta beneficjenta	ilości wydatkowanych środków z budżetu LGD	ilości wydatkowanych środków z budżetu	-na bieżąco -po wptynięciu ankiety od beneficjenta -po wptynięciu danych z instytucji wdrażającej (UMWW) -przed planowaną ewaluacją <u>okres pomiaru:</u> obejmuje czas od ostatniego monitoringu	ilość wydatkowanych środków z budżetu	wydatkowania środków z budżetu w stosunku do zaplanowanego	rozbieżności zostaną określone adekwatne działania naprawcze mające na celu eliminację w przyszłości niedoszacowania lub przeszacowania efektów działania, np.: -zaplanowanie skuteczniejszych form informacji, -intensyfikacja usług doradczych w Biurze LGD, -skorygowanie kryteriów lub ich punktacji w kartach oceny zgodności z kryteriami
-----------------------	--------------------------------	-----------	--	--	--	--	---------------------------------------	--	--

EWALUACJA – FUNKCJONOWANIE LGD										
elementy podlegające ewaluacji	pytania badawcze	podmiot realizujący ewaluację	potencjały źródła danych	sposób pomiaru	ilości wydatkowanych środków z budżetu	rodzaj i kryteria ewaluacji	czas i okres pomiaru	wskaźniki	analiza i ocena zebranych danych	sposób wykorzystania wyników z ewaluacji (rekomendacje)
założenia dotyczące funkcjonowania LGD	czy przyjęte założenia dotyczące funkcjonowania LGD są aktualne przed rozpoczęciem	<u>wewnętrzne:</u> -Biuro LGD -Zarząd LGD	-wniosek dot. funkcjonowania -regulamin Biura LGD -inne	-analiza danych z wniosku dot. funkcjonowania -analiza zapisów regulaminu	<u>rezultat:</u> przyjęte założenia dotyczące funkcjonowania LGD są aktualne	ewaluacja ex-ante -trafność -efektywność -skuteczność	<u>czas pomiaru:</u> przed podpisaniem umowy okres	stopień założeń dotyczących funkcjonowania LGD jest aktualny w stosunku do	stopień założeń dotyczących funkcjonowania LGD jest aktualny w stosunku do	w przypadku zdiagnozowania nieścisłości lub błędów lub nieprawidłowości zostaną określone adekwatne działania naprawcze mających na celu eliminację w przyszłości negatywnych efektów działania,

	działalności?		dokumenty LGD -LSR	-analiza innych dokumentów LGD -analiza LSR	ewaluacja on-going (okresowa) -trafność -efektywność -skuteczność		<u>pomiaru:</u> obejmuje czas od złożenia wniosku do podpisania umowy		wymaganego	np.: -wprowadzenie zmian mających na celu dostosowanie ich do aktualnych potrzeb prawidłowego funkcjonowania LGD
praca Biura LGD	jaka jest jakość pracy Biura LGD?	<u>wewnętrzna:</u> Zarząd LGD	-wniosek dot. funkcjonowania -regulamin Biura LGD -inne dokumenty LGD -LSR - pracownicy Biura LGD	-analiza danych z wniosku dot. funkcjonowania a -analiza zapisów regulaminu -analiza innych dokumentów LGD -analiza LSR -analiza notatki z wywiadu, analiza wniosków z obserwacji własnych		<u>czas pomiaru:</u> po rozliczeniu każdego etapu w ramach funkcjonowania Biura LGD okres <u>pomiaru:</u> obejmuje czas od ostatniej ewaluacji	<u>rezultat:</u> rzetelne i terminowe wypełnienie obowiązków	stopień rzetelności i terminowego wypełnienia obowiązków w stosunku do wymaganego	w przypadku zdiagnozowania nieścisłości lub błędów lub nieprawidłowości zostaną określone adekwatne działania naprawcze mających na celu eliminację w przyszłości negatywnych efektów działania, np.: -podjęcie działań kontrolnych nad pracą Biura LGD, -podjęcie działań szkoleniowych dla Biura LGD, mających na celu zwiększenie kompetencji	
doradztwo w Biurze LGD	jaka jest jakość doradztwa w Biurze LGD?	<u>wewnętrzna:</u> Zarząd LGD	-ankieta -karta doradztwa - pracownicy Biura LGD -plan komunikacji	-analiza danych z ankiet -analiza kart doradztwa -analiza notatki z wywiadu, analiza wniosków z	ewaluacja on-going (okresowa) -trafność -efektywność -skuteczność	<u>czas pomiaru:</u> po zakończeniu każdego konkursu (naboru)	<u>rezultat:</u> kompetentne doradztwo w Biurze LGD	stopień kompetencji doradztwa w Biurze LGD w stosunku do wymaganego	w przypadku znacznych rozbieżności należy określić adekwatne działania naprawcze mających na celu niwelację w przyszłości negatywnych efektów działania (zgodnie z Regulaminem Biura LGD)	

					obszewacji własnych -analiza danych z planu komunikacji				LGD okres pomiaru: obejmuje czas od ostatniej ewaluacji			
działania edukacyjno- informacyjne e LGD	jaka jest jakość działań edukacyjno- informacyjnych LGD?	<u>wewnetrzna:</u> Biuro LGD	-ankieta -portal społecznościowy -plan komunikacji	ewaluacja on-going (okresowa) -trafność -efektywność -skuteczność	-analiza danych z ankiet -analiza komentarzy w Internecie -analiza danych z planu komunikacji				stopień zadowolenia odbiorców z jakości działań aktywizujących ich w stosunku do pożądanego	rezultat: pozytywna opinia odbiorców na temat jakości działania	w przypadku zdiagnozowania nieścisłości lub błędów lub nieprawidłowości zostaną określone adekwatne działania naprawcze mających na celu eliminację w przyszłości negatywnych efektów działania, np. -lepsze dopasowanie programów działań do odbiorców	
współpraca między LGD	jaka jest jakość współpracy między LGD?	<u>wewnętrzna:</u> Biuro LGD <u>zewnętrzna:</u> pozostali partners	-ankieta -członkowie partnerstwa	ewaluacja mid-term -trafność -efektywność -skuteczność ewaluacja ex-post -efektywność -skuteczność	-analiza danych z ankiet -analiza notatki z wywiadu, analiza wniosków z obserwacji własnych lub zastosowanych metod			czas pomiaru: w połowie realizacji współpracy i na końcu okres pomiaru: obejmuje	stopień zadowolenia odbiorców z jakości współpracy w stosunku do pożądanego	rezultat: pozytywna opinia odbiorców na temat jakości współpracy	w przypadku zdiagnozowania nieścisłości lub błędów lub nieprawidłowości zostaną określone adekwatne działania naprawcze mających na celu eliminację w przyszłości negatywnych efektów działania, np. -dążenie do wypracowania kompromisów i podejmowania	

przebieg konkursów (naborów) LGD	jaka jest jakość przebiegu konkursów (naborów) LGD?	<p><u>wewnętrzne</u>: -Biuro LGD -Zarząd LGD i/lub</p> <p><u>zewnętrzne</u>: - ewaluatorki</p>	- dokumentacja konkursowa (naboru) LGD -karta doradztwa	-analiza dokumentacji konkursowej (naboru) LGD -analiza kart doradztwa	ewaluacja on-going (okresowa) -trafność -efektywność -skuteczność	czas od początku podjęcia współpracy i od ostatniej ewaluacji	<p><u>czas pomiaru</u>: po zakończeniu każdego konkursu (naboru) LGD</p> <p><u>okres pomiaru</u>: obejmuje czas trwania ostatniego konkursu (naboru) LGD</p>	<p>stopień prawidłowości i terminowości przebiegu konkursu (naboru) w stosunku do obowiązującego</p>	<p>w przypadku zdiagnozowania nieścisłości lub błędów lub nieprawidłowości zostaną określone adekwatne działania naprawcze mających na celu eliminację w przyszłości negatywnych efektów działania, np.:</p> <p>-podjęcie działań kontrolnych nad pracą Biura LGD, -podjęcie działań szkoleniowych dla Biura LGD, mających na celu zwiększenie kompetencji</p>	zgodnych działań
pracy Rady LGD	jaka jest jakość pracy Rady LGD?	<p><u>wewnętrzne</u>: -Biuro LGD -Zarząd LGD</p>	- dokumentacja konkursowa (naboru) LGD -regulamin	-analiza dokumentacji konkursowej (naboru) LGD -analiza regulaminu Rady LGD	ewaluacja on-going (okresowa) -trafność -efektywność -skuteczność	czas od początku podjęcia współpracy i od ostatniej ewaluacji	<p><u>czas pomiaru</u>: po zakończeniu każdego konkursu (naboru) LGD</p>	<p>-stopień rzetelności i terminowego uczestnictwa w posiedzeniach oraz</p>	<p>w przypadku znaczących rozbieżności należy określić adekwatne działania naprawcze mających na celu niwelację w przyszłości negatywnych efektów działania (zgodne z Regulaminem Rady LGD)</p>	zgodnych działań

plan komunikacji i przepływu informacji	- czy plan komunikacji jest realizowany zgodnie z założeniami? - czy plan komunikacji jest skuteczny?	i/lub <u>zewnętrzne:</u> ewaluator	Rady LGD			(naboru) LGD <u>okres pomiaru:</u> obejmuje czas trwania ostatniego konkursu (naboru) LGD	przebiega nie regulaminu <u>rezultat:</u> pożądana znajomość dokumentów w niezbędnych do prowadzenia działań decyzyjnych związanych z oceną i wyborem wniosków	przebiegania regulaminu do pożądanego stopnia znajomości dokumentów niezbędnych do prowadzenia działań decyzyjnych związanych z oceną i wyborem wniosków w stosunku do wymaganego	
plan komunikacji i przepływu informacji		i/lub <u>zewnętrzne:</u> ewaluator				<u>czas pomiaru:</u> raz w roku <u>okres pomiaru:</u> obejmuje czas od ostatniej ewaluacji	<u>rezultat:</u> plan komunikacji jest realizowany zgodnie z założeniami <u>rezultat:</u> pozytywna opinia stron przepływu informacji na temat	stopień realizacji planu komunikacji w stosunku do założonego stopnia zadowolenia stron przepływu informacji z jakości	w przypadku zdiagnozowania nieścisłości lub błędów lub nieprawidłowości zostaną określone adekwatne działania naprawcze mających na celu eliminację w przyszłości negatywnych efektów działania, np.: - podjęcie działań kontrolnych nad realizacją planu komunikacji - aktualizacja założeń planu komunikacji

									skuteczność i działania	działania aktywizujące w stosunku do pożądanego	
--	--	--	--	--	--	--	--	--	-------------------------	---	--

EWALUACJA – WDRAŻANIE LSR											
elementy podlegające ewaluacji	pytania badawcze	podmioty realizujące ewaluację	potencjalne źródła danych	sposób pomiaru	rodzaj i kryteria ewaluacji	czas i okres pomiaru	Wskaźniki	analiza i ocena zebranych danych	sposób wykorzystania wyników z ewaluacji (rekomendacje)		
założenia dotyczące wdrażania LSR	czy przyjęte założenia dotyczące wdrażania LSR są aktualne przed rozpoczęciem jego realizacji?	<u>wewnętrzne</u> : -Biuro LGD -Zarząd LGD	LSR	analiza LSR	ewaluacja ex-ante -trafność -efektywność -skuteczność	<u>czas pomiaru</u> : przed podpisaniem umowy <u>okres pomiaru</u> : obejmuje czas od złożenia wniosku do podpisania umowy	<u>rezultat</u> : przyjęte założenia dotyczące wdrażania LSR są aktualne	stopień założeń dotyczących wdrażania LSR jest adekwatny do potrzeb w stosunku do wymaganego	w przypadku zdiagnozowania nieścisłości lub błędów lub nieprawidłowości zostaną określone adekwatne działania naprawcze mających na celu eliminację w przyszłości negatywnych efektów działania, np.: -wdrożenie procedury aktualizacji LSR		
cele i wskaźniki LSR	jaki jest stopień realizacji celów i wskaźników?	<u>wewnętrzne</u> : -Biuro LGD -Zarząd LGD i/lub <u>zewnętrzne</u>	-ankieta beneficjentów -dane z monitoringu LGD -LSR -plan działania	-analiza danych z ankiet beneficjentów -analiza danych z monitoringu LSR -analiza	ewaluacja on-going (okresowa) -trafność -efektywność -skuteczność ewaluacja ex-post -efektywność	<u>czas pomiaru</u> : -przed kamieniami milowymi -przed sprawozdaniem do instytucji wdrażającej (UMWW) -na koniec	<u>rezultat</u> : sukcesywny postęp w realizacji wskaźników i celów LSR	stopień realizacji wskaźników i celów w stosunku do wymaganego	w przypadku zdiagnozowania nieścisłości lub błędów lub nieprawidłowości zostaną określone adekwatne działania naprawcze mających na celu eliminację w przyszłości negatywnych efektów działania, np.: -zaplanowanie skuteczniejszych form		

operacje beneficjentów w ramach LSR	jaki jest stopień realizacji operacji przez beneficjentów?	<u>e:</u> ewaluator	- dokumenty instytucji nadzórnych (UMWW) - dokumenty LGD - ankieta beneficjenta - dane z monitoringu LGD - beneficjenci operacji	danych z planu działania	-skuteczność -użyteczność -trwałość	okresu realizacji LSR <u>okres pomiaru:</u> obejmuje czas od ostatniej ewaluacji	<u>czas pomiaru:</u> -przed kamieniami milowymi -przed sprawozdaniem do instytucji wdrażającej (UMWW) <u>okres pomiaru:</u> obejmuje czas od ostatniej ewaluacji	<u>rezultat:</u> sukcesywny postęp w realizacji operacji przez beneficjentów	stopień realizacji operacji przez beneficjentów w w stosunku do wymaganego	promocji i informacji, -ograniczenia tematyczne ogłaszanych konkursów (naborów) LGD pod kątem wskaźników i celów, których realizacja jest zagrożona w przypadku zdiagnozowania nieścisłości lub błędów lub nieprawidłowości zostaną określone adekwatne działania naprawcze mających na celu eliminację w przyszłości negatywnych efektów działania, np.: -podjęcie działań kontrolnych nad realizacją operacji przez beneficjentów		
wykorzystanie budżetu LSR	jaki jest stopień realizacji budżetu?	<u>wewnetrz</u> <u>ne:</u> -Biuro LGD -Zarząd LGD i/lub	- dokumenty instytucji nadzórnych (UMWW) - dokumenty LGD - dane z monitoringu LGD - beneficjenci operacji	-analiza dokumentów instytucji nadzórnych (UMWW) -analiza dokumentów LGD, danych z ankiet beneficjentów, z monitoringiem, notatki z wywiadu, oraz wniosków z obserwacji własnych	ewaluacja on-going (okresowa) -trafność -efektywność -skuteczność ewaluacja ex-post	czas pomiaru: -przed kamieniami milowymi -przed sprawozdaniem do instytucji wdrażającej (UMWW)	<u>rezultat:</u> sukcesywny postęp w wykorzystaniu budżetu LSR	stopień realizacji wykorzystania budżetu LSR w stosunku do wymaganego	w przypadku zdiagnozowania nieścisłości lub błędów lub nieprawidłowości zostaną określone adekwatne działania naprawcze mających na celu eliminację w przyszłości negatywnych efektów działania, np.: -podjęcie działań kontrolnych			

realizacja harmonogramu LSR	jaki jest stopień realizacji harmonogramu LSR?	<u>zewnetrzni</u> e: ewaluator	monitoring u LGD -LSR -plan działania	monitoringu i planu działania	-efektywność -skuteczność -użyteczność -trwałość	-na koniec okresu realizacji LSR <u>okres pomiaru:</u> obejmuje czas od ostatniej ewaluacji	nad realizacją budżetu LSR, -dostosowanie wysokości i częstotliwości wydatkowania budżetu do potrzeb beneficjentów i odbiorców LSR
realizacja harmonogramu LSR	jaki jest stopień realizacji harmonogramu LSR?	<u>wewnetrzni</u> ne: -Biuro LGD -Zarząd LGD i/lub <u>zewnetrzni</u> e: ewaluator	- dokumenty LGD - dane z monitoringu u LGD -LSR - plan działania	- analiza dokumentów LGD - analiza danych z monitoringu - analiza LSR - analiza danych z planu działania	ewaluacja on-going (okresowa) -trafność -efektywność -skuteczność ewaluacja ex-post -efektywność -skuteczność -użyteczność -trwałość	<u>czas pomiaru:</u> -przed kamieniami milowymi -przed sprawozdaniem do instytucji wdrażającej (UMWW) -na koniec okresu realizacji LSR <u>okres pomiaru:</u> obejmuje czas od ostatniej ewaluacji	w przypadku zdiagnozowania nieścisłości lub błędów lub nieprawidłowości zostaną określone adekwatne działania naprawcze mających na celu eliminację w przyszłości negatywnych efektów działania a, np.: -podjęcie działań kontrolnych nad realizacją harmonogramu LSR, -lepsze dopasowanie terminów ogłaszania konkursów do pozostałych działań realizowanych przez LGD, -wcześniejsze zgłaszanie wniosku o przeprowadzenie naboru do instytucji nadzorującej
kryteria i procedury wyboru operacji	jaka jest jakość stosowanych kryteriów i procedur wyboru operacji?	<u>wewnetrzni</u> ne: -Biuro LGD -Zarząd LGD	- dokumenty LGD - dane z monitoringu u LGD	- analiza dokumentów LGD - analiza danych z monitoringu,	ewaluacja mid-term -trafność -efektywność -skuteczność	<u>czas pomiaru:</u> w połowie okresu realizacji LSR <u>okres pomiaru:</u>	w przypadku zdiagnozowania nieścisłości lub błędów lub nieprawidłowości zostaną określone adekwatne działania naprawcze mających na celu eliminację w

								obejmuje czas od ostatniej ewaluacji	operacji przez Radę LGD	stosunku do pożądanego	przyszłości negatywnych efektów działania, np.: -zmiana zapisów procedury i kryteriów w celu dostosowania do potrzeb wdrażania LSR
promocja LGD i LSR	-LSR -regulamin Rady LGD -członkowie Rady LGD -beneficjenci	LSR, regulaminu Rady LGD, notatki z wywiadu, wniosków z obserwacji własnych	ewaluacja mid-term -trafność -efektywność -skuteczność ewaluacja ex-post -efektywność -skuteczność -użyteczność -trwałość	<u>czas pomiaru:</u> w połowie i na końcu okresu realizacji LSR <u>okres pomiaru:</u> obejmuje czas od ostatniej ewaluacji	<u>rezultat:</u> skuteczna promocja LSR <u>oddziaływa nie:</u> pozytywna opinia mieszkańców w na temat rozpoznawalności LGD	stopień skuteczności promocji LSR w stosunku do pożądanego stopień pozytywnej opinii mieszkańców na temat rozpoznawalności LGD w stosunku do pożądanego	w przypadku zdiagnozowania nieścisłości lub błędów lub nieprawidłowości zostaną określone adekwatne działania naprawcze mających na celu eliminację w przyszłości negatywnych efektów działania, np.: -intensyfikacja promocji LSR, zróżnicowanie form promocji LSR, -lepsze dostosowanie odbiorców przekazu, -zmiany w planie komunikacyjnym -intensyfikacja działań promocyjnych)				
plan działania	-plan działania	analiza danych z planu działania	ewaluacja on-going (okresowa) -trafność -efektywność -skuteczność	<u>czas pomiaru:</u> raz w roku <u>okres pomiaru:</u> obejmuje czas od ostatniej	<u>rezultat:</u> plan działania jest realizowany zgodnie z	stopień realizacji planu działania w stosunku do założonego	w przypadku zdiagnozowania nieścisłości lub błędów lub nieprawidłowości zostaną określone adekwatne działania naprawcze mających na celu eliminację w				

									ewaluacji	założeńmi		przyszłości negatywnych efektów działania, np.: -podjęcie działań kontrolnych nad realizacją planu działania -aktualizacja założeń planu działania
		i/lub zewnetrzni e: ewaluator										

Załącznik nr 3

Plan działania

Cel ogólny 1	Lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			Razem 2016-2023		Program	Poddziałanie /zakres programu
		Wartość z jednostką miary	% realizacji	Planowa wartość w EUR	Wartość z jednostką miary	% realizacji	Planowa wartość w EUR	Wartość z jednostką miary	% realizacji	Planowa wartość w EUR	Razem wartość	Razem planowa wartość w wsparcie		
Nazwa wskaźnika														
Cel szczegółowy 1 Podniesienie zaangażowania i świadomości społecznej, z uwzględnieniem aspektów ochrony środowiska i innowacyjności oraz przeciwdziałania zmianom klimatu														
Wskaźnik produktu 1.1.1.3 Liczba spotkań/wydarzeń adresowanych do mieszkańców		5 spotkań	63	7250,00	3 spotkania	100	4625,00	0	100	0,00	8 sztuk	11875,00	PROW	Aktywizacja
Wskaźnik produktu 1.1.1.4 Liczba wyjazdów studyjnych		1 sztuka	100	3000,00	0	100	0,00	0	100	0,00	1 sztuka	3000,00	PROW	Aktywizacja

Wskaźnik produktu 1.1.1.5 Liczba szkoleń	0	0	0	5 sztuk	100	4 432,43	0	100	0,00	5 sztuk	4 432,43	Realizacja a LSR
Wskaźnik produktu 1.1.1.6 - Liczba zrealizowanych projektów współpracy	2 sztuki	100	33 250,00	0	100	0	0	100	0,00	2 sztuki	33 250,00	Współpraca PROW
Wskaźnik produktu 1.1.1.7 Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	5 sztuk	100	0	0	100	0	0	100	0	5 sztuk	0	Współpraca PROW
Wskaźnik produktu 1.1.1.8 Liczba imprez	2	25	8206,68	6	75	35 202,5 5	0	100	0,00	8 sztuk	43 409,23	Operacje własne, realizacja a LSR PROW
Razem cel szczegółowy 1			51 706,68			44 259,9 8			0,00		95 966,6 6	
Cel szczegółowy 2 Tworzenie miejsc pracy na obszarze OLGD, w szczególności dla kobiet												
Wskaźnik produktu 1.2.1.1 Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	27 sztuk	100	292 461,70	8 10 bonus	100	259 773,49	7 bonus II 13 sztuk (dodatko we	100	138 135,99	35 sztuk 10 szt. bonus		Realizacja a LSR PROW

	Wskaźnik produktu	16 sztuk	100	338 342,55	0	100	0	0	0	środkii)	środkii)	7 bonus II		Realizacja LSR	
												13 sztuk (dodatki e środki)	732 632,76		PROW
	Wskaźnik produktu 1.2.1.2 Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	16 sztuk	100	338 342,55	0	100	0	0	0	0	100	16 sztuk	732 632,76	PROW	Realizacja LSR
	Razem cel szczegółowy 2			630 804,25			259 773,49		180 397,57				1 070 975,31		
Cel szczegółowy 3 Zapewnienie odpowiedniego stanu infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej															
	Wskaźnik produktu 1.3.1.1 Liczba operacji polegających na budowie lub przebudowie niekomercyjnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej lub kulturalnej	10 sztuk	100	417 364,67	3	100	82 435,21	19	627 650,72			32 sztuki	1 127 450,06	PROW	Realizacja LSR
	Razem cel szczegółowy 3														

Wskaźnik produktu 1.3.2.1 Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej lub kulturalnej	10 sztuk	30	50 324,83	15 sztuk	100	72 798,17	0	100	0	25 sztuk	123 123,00	Realizacja a LSR
Razem cel szczegółowy 3			467 689,50			155 233,38			627 650,72		1 250 573,60	PROW
Cel szczegółowy 4 Promowanie i zachowanie dziedzictwa obszaru objętego LSR												
Wskaźnik produktu 1.4.1.1 Liczba podmiotów działających w sferze kultury, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	1 sztuka	33	5 825,88	2 sztuki	100	10 211,87	0	100	0	3 sztuki	16 037,75	Realizacja a LSR
Wskaźnik produktu 1.4.1.2 Liczba operacji obejmujących wyposażenie podmiotów działających w sferze kultury	1 sztuka	33	5 825,88	2 sztuki	100	10 644,77	0	100	0	3 sztuki	16 470,65	Realizacja a LSR
Przedsięwzięcie 1.4.1 Zachowanie dziedzictwa lokalnego												PROW

1.4.1.3 Liczba operacji służących zachowaniu dziedzictwa lokalnego	5 sztuk	100	24 645,74	0	100	0	0	0	100	0	5 sztuk	24 645,74	Realizacja LSR
1.4.1.4 Wydarzenia o charakterze promocyjnym	0	100	0	12 500,00	100	0	0	100	100	0	1 sztuka	12 500,00	Współpraca
1.4.2.1 Liczba podmiotów otrzymujących operacje z zakresu promocji	2 sztuki	33	5 093,15	2 sztuki	100	10 862,14	0	100	100	0	4 sztuki	15 955,29	Realizacja LSR
Razem cel szczegółowy 4			41 390,65			44 218,78						85 609,43	
Razem cel ogólny			1 212 877,35			503 485,63						2 503 125,00	
Razem LSR												786	

1 212	ku	503	762,02	ku	503	
877,35		485,63			125,	
1.191.594,08			808.018,	29	00	

BUDŻET

Zakres wsparcia i przyporządkowane mu środki z PROW 2014-2020 przedstawia poniższa tabela.

Zakres wsparcia	Wsparcie finansowane	
	PROW	Razem EFSI
Realizacja LSR (art. 35 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 1303/2013)	2 442 500,00	2 442 500,00
Współpraca (art. 35 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 1303/2013)	45 750,00	45 750,00
Koszty bieżące (art. 35 ust. 1 lit. d rozporządzenia nr 1303/2013)	377 000,00 57 600,00 (dodatkowe środki)	377 000,00 57 600,00 (dodatkowe środki)
Aktywizacja (art. 35 ust. 1 lit. e rozporządzenia nr 1303/2013)	14 875,00	14 875,00
RAZEM	2 937 725,00	2 937 725,00

Plan finansowy w zakresie poddziałania 19.2 PROW 2014-2020 z podziałem na środki EFRROW, budżet państwa oraz wkład własny prezentuje poniższa tabela:

	Wkład EFRROW	Budżet państwa	Wkład własny będący wkładem krajowych środków publicznych	RAZEM
Beneficjenci inni niż jednostki sektora finansów publicznych	836 766,28	478 283,66		1 315 049,94
Beneficjenci będący jednostkami sektora finansów publicznych	717 396,47		410 053,59	1 127 450,06
Razem	1 554 162,75	478 283,66	410 053,59	2 442 500,00

PLAN KOMUNIKACJI

Termin	Cel komunikacji	Nazwa działania komunikacyjnego	Adresaci komunikacyjnego (grupy docelowe)	Środki przekazu (sposób dotarcia do grupy docelowej)	Sposób badanie efektywności i metody	Docelowe efekty działań komunikacyjnych	Wskaźniki
I poł. 2016	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o zasadach finansowania projektów w ramach wdrażania LSR, jej głównych założeniach, kryteriach wyboru projektów oraz otrzymanie informacji zwrotnej o poziomie satysfakcji i oczekiwaniach w zakresie przepływu informacji na linii LGD - wnioskodawca	Kampania informacyjna na temat ogólnych założeń LSR	- mieszkańcy obszarów wiejskich w szczególności potencjalni beneficjenci (przedsiębiorcy, jednostki sektora finansów publicznych, sektora NGO) - grupa defaworyzowana (kobiety)	-1 artykuł na stronie internetowej -100 plakatów na tablicach informacyjnych - 1 artykuł na portalu społecznościowym - 1 spotkanie informacyjne - 1 spotkanie z grupą defaworyzowaną (kobiety) wskazujące na działania w LSR preferujące kobiety	- ankieta badanie poziomu satysfakcji i oczekiwań	-przekazanie informacji minimum 500 osobom - udział w spotkaniu informacyjnym 20 osób	- ilość artykułów na stronie i portalu – 1 - ilość plakatów – 100 - ilość spotkań informacyjnych – 1 - ilość spotkań inf. z grupą defaworyzowaną – 1
Lata 2016-2023 (przed każdym planowanym naborem)	Poinformowanie o ogłoszeniu naboru wniosków celem dotarcia do jak najszerszego grona odbiorców	Ogłoszenia w prasie i na stronach internetowych	- potencjalni beneficjenci	- artykuł w prasie – 16 sztuk (po 1 dla każdego naboru) - ogłoszenie na stronie internetowej LGD i stronach internetowych gmin obszaru - rozesłanie 50 maili x 16 naborów = 800	- ankieta o skuteczności ogłoszeń w prasie	Przekazanie informacji minimum 650 osobom	- ilość artykułów w prasie – 16 szt.
Lata 2016-2023 (przed)	Poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o zasadach	Szkolenie dla potencjalnych	- potencjalni beneficjenci w ramach danego	- 1 szkolenie przed każdym naborem – 11 szkoleń	- ankieta badanie poziomu	- udział w każdym szkoleniu	- ilość szkoleń – 11,

każdym planowanym naborem)	przyznawania pomocy w ramach wdrażania LSR, ewentualnych zmianach kryteriów wyboru, najczęściej popełnianych błędach, prezentacja formularza wniosku celem zwiększenia szans uzyskania dofinansowania oraz poprawności składanych wniosków	beneficjentó w przed każdym naborem wniosków	naboru z uwzględnieniem grupy defaworyzowanej (kobiety)	- informacja o szkoleniu na stronie internetowej LGD, portalu społecznościowym	satysfakcji i oczekiwań (interaktywni formularz na stronie OLGD)	min. 10 osób (11 szkoleń = 110 osób, w tym 50 kobiet)	
Cały okres wdrażania LSR	Indywidualne informowanie osób zainteresowanych realizacją projektów w ramach wdrażania LSR celem zachęcenia do składania wniosków	Doradztwo w biurze LGD	-osoby zainteresowane programem	- indywidualne rozmowy w biurze - odpowiedzi na zapytania przesłane drogą mailową - odpowiedzi na zapytania telefoniczne	- ankieta badanie poziomu satysfakcji z udziałem doradztwa	przekazanie informacji 5 podmiotów przed każdym naborem = 55	- ilość indywidualnych doradztw – 36

Głównym przesłanką leżącą u podstaw opracowania planu komunikacji jest uporządkowanie **celów**, działań komunikacyjnych i środków przekazu używanych do przekazywania informacji na linii LGD - społeczności lokalne. Aby osiągnąć zakładane cele LGD zamierza prowadzić działania komunikacyjne na wszystkich etapach wdrażania LSR.

Zgodnie z powyższą tabelą LGD zamierza prowadzić **działania komunikacyjne** z zastosowaniem różnorodnych metod. Pierwszym planowanym działaniem jest kampania informacyjna na temat ogólnych założeń LSR, której celem jest poinformowanie potencjalnych wnioskodawców o zasadach finansowania projektów w ramach wdrażania LSR, jej głównych założeniach, kryteriach wyboru projektów. Kolejną grupę działań stanowią ogłoszenia w prasie i na stronach internetowych. Ogłoszenia w prasie stanowią skuteczną formę docierania do potencjalnych wnioskodawców, w szczególności seniorów, natomiast strony internetowe wskazywane są jako najczęściej używany kanał komunikacji przez osoby młodsze. Kolejnym działaniem komunikacyjnym są szkolenia dla potencjalnych beneficjentów zaplanowane przed każdym naborem wniosków. Doświadczenia wdrażania PROW 2007-2013 pokazują, że jest to niezbędna forma komunikacji pozwalająca przekazać bieżące informacje na temat aktualnego stanu prawnego, aktualnych procedur. Pozwala to na przygotowanie projektów lepszej jakości i dostosowanych do zmieniających się wymagań. Przez cały okres wdrażania LSR planuje się prowadzenie doradztwa indywidualnego, zarówno poprzez spotkania w biurze LGD, jak i rozmowy telefoniczne oraz korespondencję mailową. Wśród wnioskodawców znajdują się osoby, które preferują taką formę komunikacji, doceniając możliwość dyskusji nad konkretnym projektem bez udziału osób postronnych. **Grupą docelową** działania są mieszkańcy obszaru i przedstawiciele instytucji, którzy stanowią potencjalnych wnioskodawców. Planuje się w szczególności adresować działania do **grupy defaworyzowanej**, czyli kobiet z obszaru wdrażania LSR. Działania skierowane do kobiet mają na celu zachęcenie ich do realizacji projektów w szczególności w ramach działań posiadających preferencje dla kobiet w kryteriach wyboru projektów.

W przypadku problemów z realizacją LSR lub niskim poparciem społecznym dla działań podejmowanych przez LGD planuje się weryfikację założonych metod komunikacji i skierowanie działań na metody, które z badanej na bieżąco skuteczności będą wskazane jako skuteczne oraz modyfikację metod ocenianych nisko przez badanych.

Wskaźniki przedstawione w tabeli określają zakładane wartości minimalne. Na początek okresu wdrażania planuje się co najmniej 1 artykuł na stronie internetowej i portalu społecznościowym, wydruk 100 plakatów i umieszczenie ich na tablicach informacyjnych poszczególnych gmin, sołectw i instytucji publicznych oraz 1 spotkanie informacyjne skierowane do ogółu społeczeństwa i 1 spotkanie dedykowane grupie defaworyzowanej. W ramach docelowych **efektów działań komunikacyjnych** zakłada się dotarcie z informacją do minimum 500 osób i udział w spotkaniu informacyjnych co najmniej 20 uczestników. Kolejne działania informacyjne zostaną przeprowadzone przed każdym planowanym naborem wniosków. Zakłada się zamieszczenie w prasie lokalnej po 1 ogłoszeniu o planowanych 8 naborach wniosków. Ogłoszenia zostaną umieszczone także na stronie internetowej LGD i stronach poszczególnych gmin. Planuje się także rozesłanie maili do potencjalnych wnioskodawców w ilości co najmniej 50 sztuk przed każdym naborem, co w efekcie daje przekazanie 400 informacji o naborach. Przez cały okres wdrażania planuje się doradztwo indywidualne dla podmiotów przygotowujących wnioski w ramach danego naboru. Z doświadczeń wdrażania PROW 2007-2013 wynika, że mimo iż spotkań jest kilka w tygodniu, to często dotyczą one przedstawicieli tych samych podmiotów. Stąd przy wykazywaniu podmiotów objętych wsparciem zakłada się 5 podmiotów przed każdym naborem, przez co należy rozumieć zwielokrotnioną liczbę wizyt w biurze LGD.

Przez cały okres wdrażania zakłada się badanie efektywności działań komunikacyjnych i zastosowanych środków przekazu. **Analiza efektywności** ma służyć zapewnieniu wysokiej jakości procesu komunikacyjnego. Informacja zwrotna daje bowiem obraz skuteczności zastosowanych narzędzi i pozwala na modyfikację stosowanych metod.

Prowadzenie opisanych wyżej działań komunikacyjnych pozwoli na skuteczne przekazanie informacji społeczeństwu a dla LGD będzie stanowiło cenne źródło opinii i wniosków. Uzyskane informacje planuje się uwzględniać nie tylko w planie komunikacji ale również w procedurach wdrażania, ewentualnej modyfikacji kryteriów wyboru, czy innych działań LGD opiniowanych przez społeczeństwo. Zebrane wnioski stanowiąc będą dla Zarządu cenne źródło informacji w zakresie doskonalenia procesu wdrażania LSR.

Zakładane działania komunikacyjne planuje się zrealizować w znacznej mierze w oparciu o posiadane zasoby ludzkie i rzeczowe. Spotkania przewidziane dla grupy nie większej niż 20 osób planuje się organizować w sali 27 w siedzibie LGD. W przypadku większych spotkań planuje się nieodpłatne korzystanie z sali nr 17 Urzędu Miasta i Gminy w Ostrzeszowie. Szkolenia dotyczące naborów wniosków poprowadzone zostaną przez osoby zatrudnione w LGD. Zakłada się zatrudnienie ekspertów zewnętrznych jedynie w przypadkach pojawienia się konieczności szkoleń o złożonej tematyce. Doradztwo indywidualne również planuje się w siedzibie LGD z wykorzystaniem posiadanego zespołu ludzkiego i sprzętu teleinformatycznego. Planuje się zlecić zewnętrznym podmiotom druk ulotek oraz zamieszczenie ogłoszeń w prasie. Przy wydatkowaniu środków na działania komunikacyjne zakłada się kierowanie zasadą racjonalności i oszczędności w wydatkowaniu środków publicznych.

SPIS TABEL

Tabela nr 1 – Powierzchnia obszaru oraz liczba mieszkańców z podziałem na gminy, źródło: www.stat.gov.pl.....	3
Tabela nr 2 – Wykaz imienny członków Rady	5
Tabela nr 3 – Podstawowe dokumenty regulujące działanie LGD	6
Tabela nr 4 -Podmioty wg klas wielkości na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym dla obszaru OLGD w 2014	11
Tabela 5 – Cele i wskaźniki	25
Tabela nr 6 - Matryca logiczna powiązań diagnozy obszaru i ludności, analizy SWOT celów i wskaźników	35
Tabela 9 Procedura naboru projektów konkursowych	39
Tabela 10 Procedura naboru projektów grantowych	39
Tabela 11 Procedura naboru projektów własnych.....	40
Tabela nr 10- Powiązania budżetu z celami LSR.....	42
Tabela 11 – Matryca powiązań pomiędzy celami szczegółowymi lokalnej strategii rozwoju a celami zawartymi w gminnych strategiach rozwoju	47

www.olgd.org.pl

www.facebook.com/SOLGD

OLGD

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.

LSR opracowana przez Stowarzyszenie „Ostrzeszowska Lokalna Grupa Działania”

Przygotowanie LSR współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, Działanie 19. Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywny Leader – Poddziałanie 19.1 Wsparcie przygotowawcze